

דברי הכנסת

הישיבה החמישים של הכנסת הארבע-עשרה

יום רביעי, א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:04

תוכן העניינים

שאלות ותשובות

משבר בענף התיירות

חגיגות ה-50 למדינת ישראל

מכירת קרקע לחברת "בעדיא"

הצעת חוק איסור הקמת אנדרטאות לזכר רוצחים, התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת רן כהן)

הצעת חוק הכנסת (תיקון – שידורי טלוויזיה מהכנסת), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)

הצעת חוק המוהלים, התשנ"ו-1996

(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)

הצעת חוק חינוך (תוספת שעות לימוד והעשרה), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

הצעה לסדר-היום

בחירת נשיא חדש ברומניה

הצעות לסדר-היום

מחסור בציד במגן-דוד-אדום

הצעה לסדר-היום יחסו של הממסד הרפואי לנשים חולות סרטן

הצעה לסדר-היום סירוב משרד הבריאות לקבל תרומות דם מעולי אתיופיה ואי-יישום מסקנות ועדת-נבון

הצעות לסדר-היום שכונה יהודית בראס-אל-עמוד בירושלים

שאלות ותשובות

חידוש שיתוף הפעולה בין משרד הקליטה לחב"ד

ילד עולה חסר זכויות

הצעה לסדר-היום מדוע מצטמצמת העלייה מן הערים הגדולות של מדינות חבר העמים?

שאלות ותשובות

התבטאויות חוקרי משטרה ביחס לחרדים

תנועת "חזית הרעיון"

תלונה על התנכלות מסתערבים למשפחה ערבית במזרח-ירושלים

רשימות אזורי המדינה ששירתו במשטרה בתקופת המנדט הבריטי

הברחת סמים לבית-המעצר אבו-כביר

שימוש בסמים בקרב בני נוער

בסיס משמר הגבול בקדימה

הטרדות טלפוניות כלפי חברי התנועה ליהדות מתקדמת

הודעות המשטרה על "מאפיה רוסית"

תפקוד המשטרה בפרשת תקיפתם של חילונים בשבת

תחרויות אופנועים על גשר הירקון

מעצר קטינה וחקירתה

אלימות בקלפיות באום-אל-פחם ביום הבחירות

הצעה לסדר-היום מעצרו של נועם ארנון בתואנת שווא תוך כדי חילול שבת

הצעה לסדר-היום

מעצר יהודי בשבת

שאלות ותשובות

היעדרות תלמידים מכרמי-יוסף מבית-הספר האזורי

מלגות סיוע לסטודנטים

Cטיפול באתרי עתיקות בשטח

השתתפות משרד החינוך בעלות נסיעות תלמידים לבתי-ספר

התקנת קונדומטים בבתי-ספר

חינוך לסובלנות

עולים הלומדים בשלוחות של אוניברסיטאות זרות

הצעה לסדר-היום מסקנות ועדת-שילד לגבי התייחסות לרצח רבין

הצעה לסדר-היום

קבורה חשאית של 1,000 שלדים

הצעה לסדר-היום

החקלאות לקראת שנות האלפיים

שאלות ותשובות

היו"ר ד' תיכון:

היום יום רביעי, א' בטבת התשנ"ז, 11 בדצמבר 1996. ישיבת הכנסת פתוחה. השרים התורנים – השר משה קצב, והוא נמצא, והשר אליהו ישי.

ראשית, היום תורמים דם בכנסת.

אדיסו מאסלה (העבודה):

גם אני הלכתי לתרום, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

בוודאי ראיינו אותך בכל אמצעי התקשורת.

אדיסו מאסלה (העבודה):

כל התקשורת היתה – – – אבל המדיניות לא השתנתה.

היו"ר ד' תיכון:

בשעתי אפשרתי לך להעיר הערה ולא רצית לנצל את זכות הדיבור, אבל תעשה זאת בהזדמנות.

שר התיירות ישיב על שאלות. בבקשה.

כאמור – "תרמתי דם, תרמתי דם". כולם מתבקשים, אם הם יכולים ורוצים, לתרום דם בחדר סיעת העבודה.

משבר בענף התיירות

חבר הכנסת א' אושעיה שאל את שר התיירות ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

ענף התיירות הנכנסת לישראל נמצא במשבר ממושך. מצבת ההזמנות לשנת 1997 עומדת על כ- 60% בלבד ממצבת ההזמנות לשנת 1996, בתקופה המקבילה אשתקד. אם תתממש התחזית למיתון בענף, צפויים פיטוריהם של מאות עובדים.

רצוני לשאול:

1. האם נערך משרדך למיתון בענף, ואם כן – כיצד?

2. האם יש בידי המשרד מידע באשר לצמצום כוח-האדם בענף ולהיקפו?

שר התיירות מ' קצב:

1. תעשיית התיירות ניצבת בחודשים האחרונים, בעצם מתחילת השנה, בפני קשיים חמורים, שנגרמו עקב פיגועי טרור שהיו בחודשים פברואר-מרס, ולאחר מכן עקב מבצע "ענבי זעם", ולאחר מכן עקב המהומות לאחר פתיחת המנהרה, מנהרת הכותל, שגרמו לקשיים חמורים בענף התיירות. קיים חשש, אם הקשיים יימשכו – – –

חגי מירום (העבודה):

זה התחיל ב"מבצע קדש".

שר התיירות מ' קצב:

המשבר, חבר הכנסת ידידי המכובד, התחיל מפיוגועי הטרור בחודשים פברואר-מרס. זה לא נוח לך, אבל העובדות כך אומרות. תשאל את המומחים לענף, ולך תסתכל בנתונים. למה לך להתפרץ?

חגי מירום (העבודה):

אדוני השר, אתה יודע שבחודשים האחרונים, במיוחד בחצי השנה האחרונה, בגלל העדר התקדמות בתהליך המדיני, יש החרפה של מה שהיה אולי בשל הפיגועים.

היו"ר ד' תיכון:

אני מציע, חבר הכנסת מירום, לאפשר לשר להשלים את דבריו.

שר התיירות מ' קצב:

חבר הכנסת מירום הוא חבר כנסת רציני, יסודי וחרוץ, והפעם הוא נכשל. הוא לא בדק, הוא לא הכין, הוא מעדיף לשלוף הערכות מן המותן בלי בדיקה. אם היה בודק, היה מוצא שהמשבר החל מייד לאחר פיגוע טרור, והכול מודים בכך. אתה אולי היחיד היוצא מהכלל שחולק על כך.

אם כבר חבר הכנסת חגי מירום העלה את השאלה, אדוני היושב-ראש, אולי באמת אבהיר כמה נקודות חשובות. עד סוף חודש אוגוסט, אדוני היושב-ראש, נרשמה ירידה של 1% בתיירות מארצות-הברית לישראל בהשוואה ל-1995. אבל בואו נראה מה קרה לתיירים היוצאים מארצות-הברית, לא לישראל, לארצות אחרות: כאמור, בתיירות לישראל יש ירידה של 1%. נרשמה ירידה של 4% בתיירות מארצות-הברית לשווייץ בתקופה הזאת; נרשמה ירידה של 3% בתיירות מארצות-הברית למרוקו. בתיירות מאנגליה לישראל נרשמה ירידה של 3% עד אוגוסט 1996, בהשוואה לתקופה המקבילה ב-1995; מאנגליה לקפריסין נרשמה ירידה של 21%; נרשמה ירידה של 28% מאנגליה ליוון; נרשמה ירידה של 21% מאנגליה לתוניס; נרשמה ירידה של 18% מאנגליה למרוקו; נרשמה ירידה של 10% לאוסטריה; נרשמה ירידה של 7% מאנגליה לשווייץ. אני יכול להמשיך ולמנות: מגרמניה דווקא נרשמה עלייה בתיירות לישראל ב-1996, אבל נרשמה ירידה של 34% מגרמניה ליוון; 8% מגרמניה למרוקו; 8% מגרמניה לצרפת; 12% מגרמניה להונגריה; 8% מגרמניה לשווייץ. ואני יכול להמשיך ולמנות לך עוד ועוד.

חגי מירום (העבודה):

יש לאדוני נתונים מאוגוסט ואילך?

שר התיירות מ' קצב:

הנתונים מתרכזים ברבעונים. אנחנו מחכים לנתוני הרבעון האחרון. אלו הן העובדות לגבי מה שקרה ב-1996. אני יכול להמשיך למנות: בתיירות מצרפת – נרשמה ירידה של 1% בתיירות לישראל, אבל ירידה של 11% בתיירות לאנגליה, 15% ליוון, 3% לספרד, 3% לגרמניה, 8% לשווייץ, 5% לאוסטריה.

אם כן, חבר הכנסת חגי מירום, אתה רואה שחלה ירידה בהיקף התיירות גם למקומות אחרים.

חגי מירום (העבודה):

מה שאדוני אומר כאן בעצם מחזק את דברי: הפיגועים לא השפיעו באופן משמעותי על ירידת התיירות לישראל, ואילו מאוגוסט ואילך אין לאדוני נתונים. אם אדוני היה מביא את הנתונים, היה רואה שיש נפילה דרמטית.

שר התיירות מ' קצב:

לא, אדוני, אתה טועה. התייר מחליט לשנות את יעד הטיסה שלו, את יעד התיור שלו, לא מהיום למחר אלא מהיום לעוד שישה חודשים, מהיום לעוד שבעה חודשים. אם בחודשים פברואר-מרס היו פיגועי טרור – יש לכך השפעה. אני מתפלא שאתה בכלל לא מייחס את המשבר והירידה בענף לפיגועי הטרור שהיו במרכזי הערים ירושלים ותל-אביב, כפי שמבצע "ענבי זעם" השפיע על התיירות וכפי שהמהומות עקב פתיחת המנהרה השפיעו. כל אלה השפיעו בוודאי על שיקוליו של התייר. מה שהתייר מחליט, משפיע כעבור זמן על ההתנהגות שלו.

משרד התיירות, אדוני היושב-ראש, נקט סדרה של צעדים על מנת לעצור את התהליך, ואנו מקווים שנוכל במהלך 1997 להתגבר על המשבר; אני בהחלט אופטימי ומאמין שנוכל לצאת ממנו.

2. המשרד נערך, עם משרד העבודה, לטפל בעובדים שכבר נפלטו ממשרדי הנסיעות ומענף המלונאות – מדובר בכמה מאות עובדים – על-ידי קליטתם בקורסים להשתלמות והמשך תשלום שכרם באמצעות המוסד לביטוח לאומי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אושעיה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני השר, אני מניח שלפיגועי הטרור היתה השלכה מסוימת על התיירות הנכנסת, אבל חוסר התקווה בעולם כולו לגבי תהליכי השלום במזרח התיכון ישפיע באופן הרבה יותר משמעותי מכפי שאנחנו נוכחים לדעת היום על התיירים שאמורים לבוא אלינו במהלך 1997. שאלתי את כבוד השר, מה יקרה והאם המשרד נערך לטיפול בעובדים בענף, על כל המשתמע מכך. מדובר באלפי עובדים, מכובדי השר. אם העובדים האלה ייפלטו מהעבודה במלונאות וייקלטו במקומות עבודה אחרים, בהנחה ובתקווה שיהיו לנו ימים טובים יותר ויחזרו תיירים למדינת ישראל – תהיה לנו בעיה של כוח-אדם מקצועי.

אני מבקש לשאול את כבודו, האם המשרד מקציב כספים הן לפרסום בחוץ-לארץ – והסכום שהקצבתם לאחרונה אינו מספיק – והן לשמירת כוח-האדם המקצועי שיישאר בענף? מה עושה המשרד באופן ממשי לטיפול בבעיות הללו?

שר התיירות מ' קצב:

ההנחות הבסיסיות שלך מוטעות. מספר הלינות בבתי-מלון בישראל ב-1996 לא פחת. אם מספר הלינות בבתי-מלון לא פחת, אף שמספר התיירים הנכנסים ב-1996 פחת ב-5%–6% על-פי ההערכה בהשוואה ל-1995, משמעות הדבר היא שבדרך כלל העובדים בענף המלונאות לא נפגעו.

ואף-על-פי-כן, תגברנו את התקציבים לשיווק ולמאמצי פרסום בחוץ-לארץ – באירופה, באמריקה ובמזרח הרחוק. עשינו מאמץ גדול כדי להביא לביקור בארץ כ-3,000 מקבלי החלטות, כדי לתת להם תחושת ביטחון.

אני חוזר ומדגיש: עובדה היא שמה שנראה בעיניך כההליך שלום נכון בתקופת כהונתה של הממשלה הקודמת הוא תוצאה של מדיניות שונה שהיתה אז, מדיניות שהלכה יותר לקראת הפלשתינים, על-פי השקפת עולמך. עובדה היא שהמשבר החמור בענף התיירות פרץ בתקופת כהונתה של הממשלה הקודמת. המסקנה הנובעת מכך היא, שלא מדיניות הממשלה היא הקובעת את היקף התיירות הנכנסת אלא מצב הביטחון. אם, חס וחלילה, לא יהיה ביטחון, לא תהיה תיירות. אם, בעזרת השם, יהיה ביטחון ולא יהיו פיגועי טרור, תהיה תיירות. בתחילת השנה היו פיגועי טרור, וזה השפיע מייד על היקף התיירות הנכנסת. אני מקווה שנוכל, בעזרת השם, להבטיח ביטחון טוב יותר – ואני לא חושב שפיגועי הטרור שהיו בתחילת השנה יש להם קשר עם מדיניות הממשלה הקודמת. אני לא מאשים את ממשלת ישראל במשבר, אני לא מאשים את ממשלות ישראל באחריות לפיגועי הטרור. המחבלים וארגוני הטרור הם שנושאים באחריות, אך עובדה היא שהמשבר החל בתקופת כהונתה של הממשלה הקודמת, עקב פיגועי טרור ולא עקב המדיניות המתונה, נאמר, של הממשלה כלפי הפלשתינים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאילתא מס' 314, של חבר הכנסת רפי אדרי, שאיננו – לפרוטוקול.

חגיגות ה-50 למדינת ישראל

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר התיירות ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

בעיתונות פורסמו תוכניות תשעה משרדים ממשלתיים לחגיגות 50 שנה למדינה. בין היתר, מתוכננים מצעד צבאי, יריד ענק ועוד. מחירן הצפוי של החגיגות: 250 מיליון שקלים. עוד פורסם, כי משרד האוצר מתנגד להוצאה.

רצוני לשאול:

1. האם יש אמת בפרסום על אודות גובה הסכום?

2. האם יכול השר למסור לכנסת פרטים מדויקים יותר על האירועים המתוכננים?

תשובת שר התיירות מ' קצב: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ועדת השרים לענייני טקסים וסמלים, שהוסמכה על-ידי ממשלת ישראל כוועדת שרים מיוחדת לנושא חגיגות היובל להקמת המדינה, הטיילה על צוות מנכ"לים בין-משרדי להגיש לאישורה הצעה לתוכנית החגיגות, לרבות מסגרת תקציבית. על מנת לבצע את תוכנית החגיגות האופטימלית, כפי שגובשה בהצעה, יידרש תקציב בסך של 200-250 מיליון שקל, אשר חלקו הוא תוספת תקציבית וחלקו נמצא בתקציבי המשרדים הרלוונטיים, וההחלטה על הביצוע תחייב הסטת תקציבים קיימים.

2. בשלב זה, ועוד לפני שההצעה נדונה בוועדת השרים המיוחדת, ניתן רק להוסיף, שתוכנית האירועים תימשך החל מראש השנה התשנ"ח ועד לראש השנה התשנ"ט ותתרכז בחמישה עד עשרה אירועים גדולים בהפקת מטה החגיגות, בעיבוי אירועים קיימים ובמתן סיוע לאירועים שיאורגנו על-ידי מוסדות וגופים ציבוריים ופרטיים.

לכשתידון התוכנית ויוחלט על האירועים הספציפיים והתקציב שיועמד לרשות מטה החגיגות, תפורסם התוכנית לציבור הרחב.

היו"ר ד' תיכון:

שאילתא מס' 352, של חבר הכנסת אופיר פינס-פז.

מכירת קרקע לחברת "בעדיא"

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את שר התיירות ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

לאחרונה פורסם, כי החלטת לכנס את הוועדה הבין-משרדית המשותפת למינהל מקרקעי ישראל ולמשרד התיירות, כדי שזו תאשר לפטור את חברת "בעדיא" מלהתמודד על רכישת הקרקע שעליה אמור לקום פארק התיירות בבית-שמש.

רצוני לשאול:

1. האם אכן התקבלה ההחלטה לפטור את חברת "בעדיא" ממכרז לפני שקיימה הוועדה הבין-משרדית דיון בנושא?

2. כיצד ייתכן שחברה בעלת הון עצמי של 25,000 ש"ח מקבלת פרויקט שעלות הקמתו מוערכת ב-59 מיליון ש"ח?

שר התיירות מ' קצב:

1. על-פי נוהלי העבודה הקיימים בין משרד התיירות למינהל מקרקעי ישראל, הגוף היחיד היכול לקבל החלטה על מתן המלצה בלבד לפטור ממכרז על רכישת קרקע הוא הוועדה המשותפת למינהל מקרקעי ישראל ולמשרד התיירות, אשר דנה אתמול בנושא. ההחלטה על הפטור לא ניתנה בעת שהוגשה השאלתא של חבר הכנסת אופיר פינס.

ההחלטה הסופית על הפטור מתבססת על המלצת הוועדה המשותפת, והיא בידי שרי האוצר והתיירות, והיא טרם ניתנה.

2. הנתונים המופיעים בשאלה 2 אינם רלוונטיים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אופיר פינס, שאלה נוספת.

אופיר פינס-פז (העבודה):

כבוד השר, העובדה שהערכתי שהחברה מקבלת פטור היא בעצמה בעייתית מאוד, משום שאלו היו השמועות עוד לפני שהעניין סוכם באופן פורמלי, וזה כבר אומר שיש משהו בגו.

לגופו של עניין, השאלה היא, האם נשקלו כל השיקולים בעניין הזה? אני עצמי חושב שיש סיכוי לפרויקט הזה. הוא יכול לפתח את האזור, יש לו מקום ויש לו חשיבות. השאלה היא, האם יש תחושה שהעניינים נעשים בדרך בלתי ציבורית – הייתי מגדיר זאת כך – ועובדה שזו היתה התחושה לפחות, אחרת לא הייתי נדרש לעניין הזה, שכן אני לא איש תיירות במלוא רמ"ח איברי. הפנו את תשומת לבי לכך. זה מפריע, זה יוצר איזו אווירה לא טובה של חשדות, בצדק או שלא בצדק. נא חוות דעתך בעניין הזה.

שר התיירות מ' קצב:

הוועדה המשותפת למינהל מקרקעי ישראל ולמשרד התיירות מקפידה הקפדה יתירה על בחינת הפרטים והנתונים כשהיא שוקלת אם להמליץ או לא להמליץ על מתן פטור ממכרז. בסך הכול המטרה היא להבטיח אטרקציות תיירותיות ומוקדי משיכה, בעיקר לתיירות הנכנסת. הוועדה דנה אתמול, ההמלצות יובאו בפני שרי האוצר והתיירות. כאשר נראה את הנתונים, בוודאי יהיו פרטים מלאים ומבוססים יותר. אבל אני יכול להרגיע אותך, שהשיקול כולו הוא שיקול ענייני, מטעמים ציבוריים. אין פה שום שיקול זר, אין פה שום לחץ פוליטי או אחר. כמובן האחריות המוטלת עלינו היא לשמור על נכסי הציבור, ונקפיד על כך הקפדה יתירה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר התיירות.

הצעת חוק איסור הקמת אנדרטאות לזכר רוצחים, התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת רן כהן)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו מתקדמים בסדר-היום: הצעת חוק פ/613, הצעת חוק איסור הקמת אנדרטאות לזכר רוצחים, התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת רן כהן. בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברות וחברי הכנסת, אני מתכבד להציג את הצעת החוק לאיסור הקמת אנדרטאות לזכר רוצחים. ייעודה של הצעת החוק הזו, שהגשתי פעם נוספת בכנסת הזו, הוא למנוע קיומן של אנדרטאות הבאות להנציח את זכרם של רוצחים, מעבר לזיכרון המשפחתי, שהוא זכותה הלגיטימית של כל משפחה, גם של משפחתו של רוצח, ולהפוך אותן למוקדי עלייה לרגל, כדי לעודד רצח וטבח נוספים.

אני מודה שקיבלתי את ההחלטה להגיש את הצעת החוק הזאת בהקשר של שני אירועים – הרוצח הנתעב ברוך גולדשטיין, שעשה מעשה טבח שבו נרצחו 30 מתפללים במערת-המכפלה ונפצעו למעלה מ-100, והרוצח הנתעב סלאח נזאל, באוטובוס בקו 5 בתל-אביב, שגם משפחתו ואוהדיו עמדו להקים אנדרטה לזכרו בפאתי כפרו, כדי שגם היא תשמש מוקד עלייה לרגל לרוצחים נתעבים נוספים.

אדוני היושב-ראש, נדמה לי שבנושא הזה אנחנו לא רק שלא מקפידים על קיום החוק. החוק במדינת ישראל מחייב שקבר לא ייכרה ולא ייקבע בשום מקום אלא בבית-קברות מוכרז. קודם כול קיים העניין הזה – העובדה שהקבר של הרוצח גולדשטיין ממוקם בקריית-ארבע, לא בבית-הקברות, לא על-פי החוק, בניגוד לחוק. לא זו בלבד, אלא הוא ממוקם בצמוד לפארק שבתחום אחריותה של המועצה המקומית קריית-ארבע. ואם היא רוצה או לא רוצה, עובדה היא שהסמיכות הזאת מהווה מעין גן ציבורי, המוחזק בכסף ציבורי, שעוטף ומקדם את פני הבאים לעלות לרגל, להעלות לתפארת את זכרו של רוצח נתעב.

נדמה לי שקודם כול צריך לקיים את החוק. ולקיים את החוק פירושו להעביר את הקבר לבית-קברות רגיל. זכותה של משפחת ברוך גולדשטיין, גם אם הוא היה רוצח נקלה, שהיא תוכל לעלות לקבר ולקיים שם את המצוות שהיא מבינה שצריך לקיים. אבל יש גם לפטור אותנו, כמדינה, כאומה, כחברה, כעם, כתרבות, מהפצע הזה שהוא לדיראון עולם בקרבנו. במידה מסוימת, צריך לומר את האמת, הצבא שלי והממשלה שלי נתנו יד לכך שהוא יהיה שם. העיר היושב-ראש בצדק, בשאלתא נוספת לשר קהלני לפני כמה שבועות, שזה המצב, לא מימיה של הממשלה הזאת אלא מימי הממשלה הקודמת.

היו"ר ד' תיכון:

אבל הממשלה היא של כולם, לא שלך.

רן כהן (מרצ):

שלי במובן הזה שאני תמכתי בה. אני מודה לך על התיקון.

אדוני היושב-ראש, קיומו של גלעד כזה, קיומה של אנדרטה כזאת – ואני בדקתי את העניין – זה מקום של עלייה לרגל. יש ימים שעולות לשם קבוצות שלמות, קבוצות מודרכות, קבוצות מלוות, קבוצות שיש להן מדריך ומכוון ומכנה משותף, שעולות לשם כדי לקבל עידוד רוחני, וכמובן גם מעשי, לדבוק בדרכו של הרוצח וללכת בדרכו של הרוצח. יש ימים שלא עולות לשם קבוצות אלא עולים יחידים. יש ימים אחרים שבהם נעשים כל מיני מעשים של טקסים של הזדהות עם האיש ועם מעשהו.

רבותי חברי הכנסת, אם אנחנו רוצים להגן על החברה הישראלית, על קיומה, על תרבותה, על נשמתה, על המוסר שלה, על המצפון שלה, כל זמן שהאנדרטה הזאת עומדת שם, זהותנו, פרצופנו, דמותנו ומצפוננו קרועים ומוכפשים.

לא זו בלבד, צריך להביא בחשבון, שהחברה הישראלית נאבקת על המוסר שלה ועל קיומה גם כנגד חברות אחרות שאצלן הרצח הנתעב הוא דגל, והדגל הזה מופנה כלפי החברה הישראלית, כלפי מדינת ישראל, כלפי עם ישראל. איך אנחנו יכולים לשאת עינינו שבקרבתנו ותחת שלטוננו יתקיים המקום הארור הזה שמושך אליו כאבן שואבת אנשים שמתפללים לרצח ומוליכים לרצח, כאשר הרצח הזה מופנה נגד מדינת ישראל והעם בישראל.

אדוני היושב-ראש, קיימתי פגישות רבות בנושא הזה עם רבנים, עם אנשים דתיים, עם נציגי מפלגות דתיות ועם נציגי מפלגות לא דתיות. אני יודע שהעניין לא קל, אבל הוא פתיר בתוך ההלכה היהודית וגם בתוך הנורמות והערכים היהודיים. הוא לא רק פתיר, אלא מחויב המציאות שהוא יפתר. דת ישראל האמיתית, הטהורה, הכנה, הישרה, לא סובלת שתהיה הערצה לרצח באשר הוא רצח נגד בני אדם שנבראו בצלם.

לכן, בעניין הזה אין ולא יכולה להיות מחלוקת בין דתיים לחילונים, בין ימין לבין שמאל. אני מבקש שבנושא הזה באמת נתאחד כדי לעשות מעשה שיהיה בו משום טהרה של כולנו, משום התעלות של כולנו, משום ניקיון של העם שלנו, של הערכים, הנורמות והאמונות של כולנו כיהודים וכערבים, כאומה, כמדינה.

אני לא מכיר תנועה לאומית אחת יפה יותר, שלמה יותר, נקייה יותר בנורמות שלה, בערכים שלה, במסרים שלה, מאשר התנועה הציונית שהולידה את מדינת ישראל. לא יכול להיות שהאנדרטה הזאת לא תהיה דבר שיזעק, משום שהיא מנסה לקרוע לגזרים אותם נורמות וערכים שעליהם קמה מדינת ישראל וקמה החברה הישראלית.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לקבל את הצעת החוק הזאת ולהעביר אותה לוועדה, כדי שתכין אותה לקריאה ראשונה ולקריאה שנייה. אני מודיע כאן: אני אקבל באהבה, בשמחה, בסיפוק רב אם העניין הזה ייפתר בלא חוק, ולא יצטרכו להשלים את החוק כדי שהוא ייפתר. ולא – נדמה לי שהכנסת צריכה לעשות מעשה כדי שהחרפה הזו תיעלם מתוכנו. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת רן כהן מציע לקבוע בחוק, שהקמת מצבת זיכרון כפי שהיא מוגדרת בהצעת החוק שלו, לזכר מי שהורשע ברצח או שעובדת ביצוע הרצח על-ידו ידועה במידת סבירות גבוהה, אך הוא נפטר בטרם הורשע, תהווה עבירה פלילית שהעונש המרבי הצפוי למבצעה יהיה חמש שנות מאסר.

ההצעה הזאת נולדה בעקבות הקמת מצבת זיכרון לברוך גולדשטיין בקריית-ארבע, והיא כל-כולה הצעת חוק נקודתית. זה מהלך לגיטימי בכנסת; הוא נעשה מעת לעת, אבל בדרך כלל אינו הופך באמת לחוק, כיוון שמטרת המציע היא להעלות זעקה ציבורית, להביא לתהודה, להביא למחאה רבתי, ובמקרה הזה זו באמת מחאה שהולכת מקצה הבית הזה עד קצהו ואיננה מאפיינת אך ורק מפלגה מסוימת או מציע מסוים.

משום היותה הצעת חוק נקודתית, הממשלה סבורה שאין בה צורך. ראשית כול, ידידי חבר הכנסת רן כהן, ההצעה הזאת לא תפתור את הבעיה שעליה אתה מצביע, מכיוון שהחוק הישראלי, לצערי ולשמחתך, לא חל באזור שבו הוקמה האנדרטה.

נסים דהן (ש"ס):

זה יפתור בעיה אחרת – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

לזה המציע בוודאי לא התכוון מלכתחילה, ואולי כרגע נוסף לו עוד נימוק לטובת העברת הצעת החוק שלו.

בכל מקרה, באזור יהודה ושומרון לא חל חוק התכנון והבנייה הישראלי. השטח הוא למעשה שטח תפוס לצרכים צבאיים, חל עליו משטר תכנוני מיוחד שקבוע בצו שנקרא צו ספציפי לשטחים תפוסים. הצעת החוק של חבר הכנסת רן כהן, גם אם תזכה לתמיכתה של הכנסת ותעבור את הליכי החקיקה

האחרים בכל הוועדות ותחזור לכאן לקריאה שנייה ושלישית, לא יכולה להביא לתיקון הפגם שעליו היא מצביעה.

יתירה מזאת, ההצעה מדברת – וטוב שהיא מדברת – על מה שקורה מכאן ולהבא והיא לא חלה רטרואקטיבית, כפי שבדרך כלל נהוג בבית הזה, שחוקים, אלא אם כן מדובר בחוקים חריגים שבחריגים, צריכים להסדיר עניינים מרגע שהם מפורסמים בספר החוקים על-פי חזקת הצפיות שאנחנו רוצים להותירה בעינה, ואיננה חלה לאחור, ובוודאי לא שנים לאחור.

חבר הכנסת רן כהן מצביע על נושא כאוב, אבל הצעת החוק שלו, במידה שנועדה לפתור את הבעיה ולהביא בפועל להרס מצבת הזיכרון לברוך גולדשטיין בקריית-ארבע, היא לא המענה המושלם. יש דרכים אחרות. גם במחלקת הייעוץ והחקיקה בתחום תכנון ובנייה במשרד המשפטים עוסקים בבחינת השאלה, האם ניתן במסגרת החוק שחל היום באותו מקום להביא לתיקון הנושא הזה.

יש גם, כמובן, השלכה שלילית שהמציע בוודאי לא התכוון לה, והיא עלולה להיגזר מאימוצו של החוק הזה, וזו כמובן ההתנגשות שלו עם ערך אחר, עם ערך חופש הביטוי. יש כאלה שמוגדרים רוצחים בפי חלק מהציבור, ובפי חלק אחר הם מוגדרים לוחמי חופש. יש כאלה שמוגדרים רוצחים על-פי החוק הפלילי, אבל אנחנו כחברה מעמעמים את ההגדרה הזאת, כמו למשל כאשר מדובר ברצח לצורך הגנה עצמית, או כשמדובר בפעילות אחרת, כמו פעילות צבאית. טייסי חיל האוויר שפועלים כנגד ה"חיזבאללה" מוגדרים על-ידי חלק מהאוכלוסייה הערבית בישראל כרוצחים, מכיוון שלעתים ושללא ברצונם הם גורמים לכך שנפגעים גם אזרחים. תותחנים שיורים לכיוון חוליית מחבלים, אבל פוגעים – לצער כולנו – בכפר-כנא ונהרגים שם במתחם אזרחי 100 אנשים, בוודאי חפים מפשע. יש המגדירים גם אותם רוצחים, ויש אחרים המסבירים שמדובר בשגגה. וכן כהנה וכהנה פרשנויות שונות למעשים שעל-פי הגדרה מסוימת יכולים להיקרא מעשי רצח.

נואף מסאלחה (העבודה):

לפי החוק הישראלי, לפי החלטת בית-המשפט – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

כאשר חבר הכנסת רן כהן קובע, כי לא רק מי שהורשע ברצח, אלא מי שבפועל ביצע – זה יכול להיות גם שאחת הפצצות שהטיל טייס ישראלי במסגרת פעולה או מלחמה גרמה להרג אנשים חפים מפשע, ויאשימו אותו ברצח. ובמקרה שהוא, חס וחלילה, נפל בפעולה הזאת או מאוחר יותר, ומשפחתו תרצה להקים אנדרטה לזכרו, האם על-פי החוק הזה זה יהיה מנוע, מפני שחלק מהציבור מגדיר בסבירות גבוהה מאוד שאת המעשה הזה שלו יש להגדיר כרצח?

נסים דהן (ש"ס):

גן על-שם קסטנר זה בסדר על-פי החוק הזה?

שר המשפטים צ' הנגבי:

את זה צריך לשאול את המציע.

הסיבה לכך שאנחנו מתנגדים, כאמור, לחוק היא לא הסיבה המהותית שחבר הכנסת רן כהן מצביע עליה, כי בדרך הזו באמת ניתן להגיע לפרשנויות מאוד מאוד אבסורדיות. את מה שחבר הכנסת כהן היה רוצה למנוע, ניתן למנוע על-פי השקפת עולמנו על-פי סעיף 4 לפקודת מניעת טרור. הסעיף הזה קובע עבירה שהעונש המרבי לה הוא שלוש שנות מאסר, שדנה במי שמפרסם בכתב או בעל-פה דברי שבח, אהדה או עידוד למעשי אלימות העלולים לגרום למותו של אדם או לחבלתו, או לאיומים במעשי אלימות כאלה. "פרסום" על-פי סעיף 2 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, חל גם בעבירות לפי פקודת מניעת טרור, וכולל גם כל מוצג חזותי העשוי להעלות מלים או רעיונות.

לפיכך, הקמת אנדרטה לזכרו של מבצע טבח המוני, כמו גם אמירות בפומבי שלפיהן הוא היה צדיק, עשויות להוות עבירה על סעיף 4 לפקודה האמורה. וכפי שחברי הכנסת יודעים, בשל דברי שבח ברורים למעשה הטבח שבוצע על-ידי גולדשטיין בקריית-ארבע, כפי שנאמרו לאמצעי התקשורת ולא היה אפשר להכחיש אותם, הורשעו אנשים בביצוע עבירה לפי סעיף 4(א) לפקודת מניעת טרור.

זו הסיבה המשפטית. הדרג המקצועי במשרד המשפטים הביא חוות דעת לוועדת השרים לחקיקה, שעל-פיה הצעת החוק הזו מן הראוי שתהפוך להצעה לסדר-היום. אדוני חבר הכנסת רן כהן, נדמה לי, שאם הצעת החוק שלך תהפוך להצעה לסדר-היום, הכנסת כולה תתאחד סביבה ונוכל לקיים בה דיון, אולי בוועדה שעוסקת בחוקי תכנון ובנייה, ועדת הפנים, ולשם אפשר יהיה להזמין את כל המומחים לעניין ולנסות לבחון את הדרכים המעשיות, בלי חקיקה שיכולה להימשך תקופה ארוכה מאוד, מה גם שהממשלה מתנגדת לה ותנסה בוודאי לסכל אותה בדרכים שונות. בדרך זו ניתן יהיה לקדם בפועל את ביצוע היעד האופרטיבי שחבר הכנסת כהן הציעו.

מה דעתך, אדוני? אם לא תסכים, אני ממשיך לדבר.

היו"ר ד' תיכון:

מהמיקרופון בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני לא מקבל את ההצעה, אבל זכותי לענות על הדברים שהשמיע השר.

שר המשפטים צ' הנגבי:

או.קיי. אם כך, אמשיך לנסות ולשכנע את הבית, כי חשבתי שאת ההצעה הזאת תוכל לקבל. יש לי עוד כעשרה נימוקים מדוע אין צורך בהצעת החוק הזאת. אתחיל לדבר עליהם אחד לאחד.

הצעות חוק מתחלקות בבית הזה לשני סוגים: אחד, הצהרת חוק שמיועדת להעלות נושא על סדר-היום הציבורי. במהלך השנים הפכה הסוגיה הזאת של הצהרת חוק – –

אני אבקש קצת שקט כי קשה לי.

רן כהן (מרצ):

אולי אפשר לקבל אותם בכתב?

היו"ר ד' תיכון:

בשלושה העתקים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

כיוון שיש לנו עוד שעה שלמה לבלות פה, ואני צריך להמציא את הנימוקים, אני לא יכול לתת לך אותם בכתב כרגע. אבל לאחר מכן הם יופיעו בפרוטוקול הישיבה וגם אני אדע מה הם היו.

רן כהן (מרצ):

אדוני שר המשפטים, כמה זמן אתה חושב יש לך?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, חשבתי שאתה רוצה לנצל את הזמן שלך להשיב.

רן כהן (מרצ):

אני חושב שהזמן של השר עבר.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אי-אפשר למנוע מהשר להביא בפני הכנסת שורה ארוכה של נימוקים.

היו"ר ד' תיכון:

אז יבוא שר אחר, אז מה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אפשר להכריז על הפסקה עד שיהיה גיוס.

היו"ר ד' תיכון:

כידוע לך, אני רק יושב-ראש הכנסת. רבותי, נא לשבת. חברת הכנסת ענת מאור, את רוצה לשבת?
חבר הכנסת זאבי, הואל לשבת.

שר המשפטים צ' הנגבי:

הנושא של הצהרת חוק, חבר הכנסת כהן – – –

רן כהן (מרצ):

על הצעת חוק כזאת צריך למשוך זמן?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, כבר היו דברים מעולם, מה לעשות?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני זוכר את השר שחל עולה כאן לבימה.

רן כהן (מרצ):

בעניין הצעת חוק נגד האנדרטה של ברוך גולדשטיין בקריאה טרומית צריך למשוך זמן ולאסוף חברי כנסת שיפילו את ההצעה?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני כבר הסברתי לאדוני שהצעת החוק הזאת לא תפגע באנדרטה של ברוך גולדשטיין בשום דרך.

רן כהן (מרצ):

אז תן לה לעבור.

שר המשפטים צ' הנגבי:

לכן, אנחנו חושבים שהצעות חוק צריכות להיות דבר רציני. אני זוכר חבר כנסת מסוים שהיה מעלה בקדנציה הראשונה שלו כל הזמן הצעות חוק לעונש מוות למחבלים.

יש בעיה עם המיקרופון? לא שומעים?

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת לנדבר, הואילי לשבת. תבקשי מחבר הכנסת סאלח טריף שיפנה את המקום.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני מזכיר הכנסת, אני יכול לקבל עוד ווליום?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סאלח סלים, אם אתה רוצה לדבר, הואל בטובך לשבת. חבר הכנסת סנה, צר לי שאני מפריע לך. חבר הכנסת גמליאל, הואל לשבת.

שר המשפטים צ' הנגבי:

חבר הכנסת כהן מציע הצעה שביסודה היא באמת מה שקרוי בז'רגון בכנסת – הצהרת חוק. כלומר, לא הצעה שממנה תיגזר גם פעולה מעשית, אלא הצהרת חוק. אני הצעתי לחבר הכנסת כהן פתרון, שלצערי הוא לא מקובל עליו. נימוקיו בוודאי עמו. הוא בוודאי יסביר אותם כאשר יזכה לרשות התשובה. אבל צריך להיזהר מאוד, אדוני יושב-ראש הכנסת, מנורמה של חקיקה ראשית שנועדה, למעשה, להוות בסיס להודעה לעיתונות או לכותרת כזו ואחרת.

משה שחל (העבודה):

השר כבר מדבר עשר דקות.

היו"ר ד' תיכון:

אתה עוד לא כאן עשר דקות. אתה כאן ארבע דקות. הסתכלתי.

משה שחל (העבודה):

על-פי השעון שלי זה כבר עשר דקות.

היו"ר ד' תיכון:

איך אתה יודע?

משה שחל (העבודה):

אני יודע.

היו"ר ד' תיכון:

לא. אני ראיתי מתי נכנסת.

משה שחל (העבודה):

הוא לא מדבר, הוא רק מושך את הזמן.

שר המשפטים צ' הנגבי:

רבותי, עוד לא התחלתי לדבר. אתם מפריעים לי כבר עשר דקות.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שחל.

משה שחל (העבודה):

דבר.

שר המשפטים צ' הנגבי:

איך אני יכול לדבר כאשר כולם מדברים?

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני עומד על כך ששר המשפטים ימשיך וידבר עד שתאספו רוב נגד, ואתם תפילו את הצעת החוק הזאת ותשאירו את האגדרטה שם. תמשיך לדבר, אדוני שר המשפטים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, "עד שאתם" לא מקובל עלי.

רן כהן (מרצ):

השר מדבר 12 דקות.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני, כבר עשר דקות אני לא מדבר.

היו"ר ד' תיכון:

אני מדבר על "אתם".

כן, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לפי מיטב זיכרוני, אם הממשלה תומכת בהצעת חוק או מתנגדת להצעת חוק, יש לשר הנוגע בדבר עשר דקות. כיוון שמדי פעם אתה נוהג להפנות למסורות פרלמנטריות, ובצדק – אני הקפדתי שעל-פי התקנון יהיו עשר דקות. אני אפילו זוכר מקרה ששר האוצר דאז, השר שוחט, ביקש להאריך מסיבות מובנות, כפי ששר המשפטים מנסה לבקש, ואני הודעתי לו שאני לא אאפשר את זה, ועשינו הצבעה שאפילו לא זכתה בהצלחה מבחינת הקואליציה. אם אינני טועה, גם כאשר הממשלה תומכת וגם בהתנגדותה – לשר מוקצבות עשר דקות. גם אי-אפשר להריץ שר נוסף, ועל-ידי כך לשבש את הרעיון של קצבת הזמן מול הצעת חוק. אני מקווה שאני לא טועה. אני מבקש, לשיקולך.

היו"ר ד' תיכון:

לכל אחד יש הזיכרון שלו, אדוני, חבר הכנסת שבח וייס. דווקא מקובל עלי מה שאמר חבר הכנסת לשעבר ליבאי, שלו יש זיכרונות אחרים בנושאים דומים. אבל בכל מקרה, גם אם אני אומר לשר שזמנו תם, יכול כל רגע לקום שר אחר.

שבח וייס (העבודה):

לא לפני הצבעה, זה יהיה שיבוש של כלל בצורה לא הוגנת.

היו"ר ד' תיכון:

שיבוש שלא אני יצרתי אותו.

שבח וייס (העבודה):

אבל אתה עוזר לו, ואני לא יצרתי אותו.

רן כהן (מרצ):

לא כל שר בממשלה יכול לענות על כל הצעת חוק.

היו"ר ד' תיכון:

זה כן נכון.

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

אני לא שומע אותך.

ענת מאור (מרצ):

זה לא נכון.

היו"ר ד' תיכון:

מנין את יודעת?

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, תמשיכו.

היו"ר ד' תיכון:

או.קיי., תמשיך.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אפשר לצלצל, בבקשה? אני מבקש ממזכיר הכנסת, אם אפשר, לצלצל. אני רוצה שיצלצלו כבר ונגמור את זה.

רן כהן (מרצ):

14 דקות מצלצלים. מהרגע שעלית לדוכן מצלצלים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

הבנתי. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני אבקש, אם אפשר, קצת שקט באולם, כי בצורה כזאת אי-אפשר לנהל את הדיון. זה לא ייתכן, אתם מבזים את הצעת החוק החשובה הזאת ואתם לא מקשיבים לטיעונים.

ענת מאור (מרצ):

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אתה לא חבר הכנסת דן תיכון מהקדנציה הקודמת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני תומך בך.

היו"ר ד' תיכון:

הוא העלה טענות כאלה, אבל הן תמיד נדחו, מה לעשות.

נואף מסאלחה (העבודה):

אבל הגיע הזמן, אדוני היושב-ראש, שתבצע את מה שחשבת.

היו"ר ד' תיכון:

אני שוקל. זה מעניין. רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת יהלום. חבר הכנסת ויינברג. חבר הכנסת הנדל.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לסיכום דברי אני רוצה לומר, שלא מכובד שהכנסת תחוקק חוק מיותר שאין לו הצדקה מעשית, שאין לו שום אפקט על האנדרטה של ברוך גולדשטיין, שכל-כולו בסך הכול הודעה לעיתונות, והיא תעשה זאת תוך פיצול – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

– – – קריאה ראשונה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

– – בין חלקי הבית, פיצול שאיננו נוגע לאופיה של הצעת החוק, אלא אך ורק לפרוצדורה הפגומה שמתקשים עליה משום-מה.

בעיני, הדבר הגאוני ביותר הוא, שהבית כולו יתאחד סביב הפיכת הצעת החוק להצעה לסדר-היום שתועבר לדיון במליאה, לדיון בוועדה, ובזאת תהיה אמירה שמאחדת את הבית, שמייצרת, לא מחלוקת נוספת, אלא הרמוניה, ויש בה משום ביטוי מובהק לעובדה, שגם הממשלה וגם האופוזיציה, כל סיעה, או מרבית הסיעות בבית הזה רואות טעם לפגם בדרך שבה בחרו אנשים להנציח את מי שביצע טבח המוני.

כל התעקשות, אדוני חבר הכנסת רן כהן, על דרך של חקיקה ראשית, שממילא לא יכולה לחול בשטחים שמצויים באחיזה של מדינת ישראל, מפני ששם חלים צווים, והכנסת איננה יכולה לחוקק

צווים, ואת הצווים האלה צריך להוציא אלופ, ויש חקיקה מוסדרת בנושא חוק התכנון והבנייה, ויש פקודה למניעת טרור – הגישה הזאת היא קלוקלת בעיני.

לכן אני מבקש שוב מחבר הכנסת רן כהן להסכים להצעתי להפוך את הנושא הזה להצעה לסדר-היום. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. חבר הכנסת רן כהן, אפשר לעבור להצבעה, או שאתה רוצה להשיב?

רן כהן (מרצ):

אני רוצה להשיב.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני ממש מתמלא בושה בגלל התגובה ששמעתי כרגע. כל אדם במדינת ישראל יודע מה יעדה של הצעת החוק הזאת.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, רק רגע.

רן כהן (מרצ):

סליחה, אדוני היושב-ראש, באמת, זה לא יכול להיות. לשר המשפטים לא הפרעת. עם כל הכבוד, תן לי, בבקשה, לגמור את המשפט ונעבור להצבעה. מזמזמת את זה מספיק.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

זו בושה וכלימה, גם התגובה וגם המזמוז הזה, כדי לאסוף אנשים להצביע נגד. כל אדם במדינת ישראל יודע מה יעדה של הצעת החוק הזאת. היעד הוא למחוק את הכלימה הזאת בשל מה שמתקיים באתר האנדרטה לזכרו של ברוך גולדשטיין. על זה באה הצעת החוק, לזה היא תהיה מובנית במהלך הכנתה בוועדה, אם צריך, על-פי הערות השר או משרד המשפטים. את זה יבין כל אחד על-פי ההצבעה שתהיה כאן, ואין לזה כל קשר לא לטייסיים ולא לשום דבר אחר. יעדה – שלא יהיו אנדרטאות לזכר רוצחים נתעבים שטבחו אנשים חפים מפשע. אמרתי קודם – היתה יכולה להיות גם בקשר לסאלח נאזל מקו 5, שרצח בתל-אביב, ומשפחתו ואוהדיו רצו להקים אותה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

משפט אחד.

היו"ר ד' תיכון:

לא. אחרת אני צריך לתת לעשרה אנשים.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הצעת החוק העוסק באיסור הקמת אנדרטאות לזכר רוצחים להכנה לקריאה ראשונה?

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 36

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 32

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק אישור הקמת אנדרטאות לזכר רוצחים, התשנ"ז–1996,

לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

36 בעד, נגד – 32. הצעת החוק עוברת להכנה לקריאה ראשונה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעת חוק הכנסת (תיקון – שידורי טלוויזיה מהכנסת), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. הצעת חוק הכנסת (תיקון – שידורי טלוויזיה מהכנסת), התשנ"ז–1996 – הצעת חוק פ/712, של חבר הכנסת חגי מירום. תשובת השר, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני מסכים – – –

היו"ר ד' תיכון:

השר מסכים להעברת החוק להכנה לקריאה ראשונה.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הצעת החוק לוועדת הכנסת להכנה לקריאה ראשונה?

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 31

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הכנסת (תיקון שידורי טלוויזיה מהכנסת),

התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 31, נגד – אין, נמנעים – אין. החוק עובר להכנה לקריאה ראשונה לוועדת הכנסת. תודה.

הצעת חוק המוהלים, התשנ"ו–1996

(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים הלאה. הצעת חוק פ/58 – הצעת חוק המוהלים, התשנ"ו–1996. יציג את הצעת החוק חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש לכנסת לקריאה טרומית את הצעת חוק המוהלים, הצעה שכבר עלתה בכנסת השלוש-עשרה ביוזמתי, ואז הצטרפו אליה כלשונה חברי הכנסת יצחק לוי, שהוא היום שר התחבורה, וחבר הכנסת לשעבר עזרן, מש"ס. מדוע הם הצטרפו להצעת החוק הזאת כלשונה? כי הצעת החוק הזאת מנסה לפתוח מסלול חדש של פיקוח והסדרה של ברית-מילה, בלי לפגוע במוסדות הדת – לא ברבנות הראשית, לא במעמדו של משרד הדתות בעניין, ותוך כדי תיאום עם משרד הבריאות ובהסכמתו.

עשינו את זה בזהירות רבה מאוד, עשינו את זה בהתחשבות רבה מאוד, ניסינו לעשות את זה ברגישות רבה מאוד כלפי מנהג יהודי חשוב, מתמשך, שצריך להמשיך ולקיים אותו.

חברי חברי הכנסת, ברית-מילה היא ניתוח כירורגי; היא ניתוח כירורגי קטן, עדין, קל, אבל בואו נודה שהוא קובע גורלות. ואין כאן איש בבית הזה, שכאשר מלו את בנו לבו לא החסיר פעימה לרגע, שמא חלילה הניתוח הזה, ברית-מילה, לא יעלה יפה, וחלילה, יקרה לבנו דבר נורא של פגיעה באיבר המין שלו.

חברי חברי הכנסת, קיימת כיום במשרד הדתות ועדה לפיקוח על מוהלים, אבל ידיה קצרות מלפקח וגם מלהסדיר או מלהעניש במקרה של רשלנות או חריגה מרישוי.

ברית-מילה מתבצעת היום על-ידי, הייתי אומר, כמעט כל בר-בי-רב; לא רק רב, אלא גם כל בר-בי-רב לוקח על עצמו את האפשרות לבצע ברית-מילה. בשנים האחרונות היינו עדים למקרים מזעזעים וחמורים של פגיעה בתינוקות בשניים-שלושה מישורים.

מישור אחד – תאונת עבודה של ממש. זאת אומרת, ברית-מילה המבוצעת על-ידי אדם לא מיומן וכתוצאה מכך נפגע הילד, התינוק, קשות. פגיעה שנייה אפשרית היא תוצאה של זיהומים, כאשר אין סטריליזציה, אין הקפדה על הכלים שבהם עושים את הניתוח הזה ואין רגישות מספקת לתהליך הזה של ברית-מילה.

נסים דהן (ש"ס):

האם ידוע לך כמה מקרים כאלה קרו בסך הכול בשנים האחרונות?

אלי גולדשמידט (העבודה):

מספיק אחד.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת דהן, קודם כול, כשלא היית כאן הזכרתי שחבר הכנסת עזרן מש"ס היה חתום על הצעת החוק הזו אתי, והכנו אותה עם חבר הכנסת יצחק לוי, היום השר, מאוד בזהירות, מתוך מחשבה להסדיר ולפקח, ולא פגענו במעמדה של הרבנות, לא פגענו במעמדו של משרד הדתות. כתוב: בהתייעצות עם משרד הבריאות, מתוך רצון לפקח, להסדיר, לראות שלא יקרה.

אתה שואל אותי, כמה מקרים קרו. סטטיסטית, האחוזים הם נמוכים. ידוע על 2%-3% שיש אתם, חלילה, בעיות דרמטיות של ממש – פגיעה באיבר המין של הילד.

נסים דהן (ש"ס):

אני מכיר רק שניים-שלושה מקרים.

חגי מירום (העבודה):

אני מכיר נתונים אחרים. אבל אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת דהן, שהתחייבתי, כאשר הלכתי לחקיקה הזאת, לשני חברי הדתיים, שלא נפגע בסטטוס-קוו ולא נפגע במוסדות המפקחים. הייתי בטוח וגם ראיתי שיש נכונות להסדיר את הכירורגיה הקלה הזו, לפקח ולראות שאנשים מיומנים עושים אותה, וזאת המטרה.

אני גם אומר שאני אלך בחקיקה הזו לאט לאט, בזהירות ומתוך הקפדה שלא תהיה פגיעה במוסדות הדת במדינת ישראל ובמעמדם בכל הקשור לעניין הזה, גם לא פגיעה בטקס המסורתי הזה, הפולחני הזה.

חברי הכנסת, אם כבר נשאלתי, היו בארץ בשנים האחרונות תאונות קשות מאוד. הבולטת שבהן אירעה לפני חמש שנים, כאשר היה מקרה של מוהל שכרת שלישי מאיבר מינו של תינוק, לרבות העטרה בשלמותה. תסלחו לי שאני משתמש במונחים האלה, אבל אתם בוודאי שמים לב שאני לא הופך את הנושא הזה לצחוק, הוא מאוד רציני בעיני. זה אובדן של הכול, זה כאב נורא למשפחה, זה חוסר יכולת לתפקד עוד כאדם שישאיר צאצאים, זה דבר נורא ואיום.

אני חושב שאנחנו צריכים להזכיר כאן, בהזדמנות חגיגית זו, שלא רק יהודים מלים בארץ הזאת, אלא גם מוסלמים מקיימים בחלקם ברית-מילה, וגם שם צריך לראות שיהיה פיקוח. כל תכליתה של ההצעה היא בעצם לנסות להסדיר את העניין.

אני רוצה לומר לאנשים, איבר מינו של אדם משמש בראש ובראשונה למצוות פרו ורבו, זה לא דבר שהוא זניח. אבל בימינו אין להתבייש מלומר שהוא משמש את האדם ומהווה חלק מאישיותו, ואפילו פרויד אומר שזה גם חלק מהמניעים היסודיים של האדם, מינו ואיבר מינו. מדובר בשלמות האדם, מדובר ביכולת שלו לתפקד מינית.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הסתדרנו 3,800 שנה.

חגי מירום (העבודה):

הסתדרנו, חבר הכנסת רובי ריבלין, אבל היו מקרים טרגיים מאוד. אני לא בטוח שהקשבת לי היטב, אבל אני אומר שהגשתי את הצעת החוק בכנסת הקודמת עם השר דהיום יצחק לוי ועם חבר הכנסת עזרן מש"ס מתוך מחשבה לעשות את זה מאוד בזהירות, ובכל זאת לסלול דרך לאפשרות לפקח על העניין בדרך כלשהי ולהסדיר אותו. החוק עוסק ברישוי, החוק עוסק במיומנות, החוק עוסק בפיקוח, ומשאיר את משרד הדתות כגורם מרכזי בעניין הזה.

אשר על כן, חברי, אני רוצה לומר לסיכום, הכנסת הקודמת העבירה בקריאה טרומית את הצעת החוק הזאת, ואחר כך לא הספקנו ולא הצלחנו לקדם אותה הלאה. אני רוצה לבקש מהכנסת לתת לי צ'אנס להתקדם עם החקיקה הזו, לתת לי צ'אנס כדי להציג אותה בקריאה ראשונה. הוועדה שתדון בזה היא בוודאי ועדת העבודה והרווחה, כי היא עוסקת גם בנושאי בריאות, ונראה איך נתקדם.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

מה עמדת שר הדתות בנושא הזה?

חגי מירום (העבודה):

אני לא יודע. הממשלה לא השיבה לי עד כה. היא העבירה את זה לבירורים, והבירורים נמשכים. אני חשבתי שצריך להביא את זה להכרעה. אני מאוד מקווה שסגן שר הדתות לא יתנגד לכך, אבל אם הוא יתנגד, נצטרך להעמיד את זה להכרעה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

למה לא לעשות את זה כהצעה לסדר-היום, שבעקבותיה נלך לוועדה, נברר – – –

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת רובי ריבלין, היינו בוועדת העבודה והרווחה, התחלנו לטפל בעניין הזה ואנחנו יודעים איפה אנחנו עומדים. אני עומד על כך שאינני פוגע בסטטוס-קוו אלא מנסה לסלול נתיבות לדרך חדשה בטיפול בעניין ברית-מילה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת חגי מירום, על הצעתך. אני מזמין את סגן השר לענייני דתות להשיב. בבקשה, אדוני.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אברהם אבינו עשה ברית-מילה לעצמו ולבן שלו יצחק, ויצחק עשה ברית-מילה ליעקב, וכך בכל הדורות עשו ברית-מילה בלי רשיון של משרד הבריאות ובלי רשיון של משרד הדתות ובלי ביורוקרטיה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

עשו גם ניתוח ראש בלי רשיון.

קריאה:

אצל אברהם אבינו גם לא היה משרד דתות, זה אותו דבר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גם המפד"ל לא היתה לפני אלפיים שנה, אפילו ש"ס לא היתה.

נסים דהן (ש"ס):

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבין שזה נושא מעניין. אודה לכם אם תאפשרו לסגן שר הדתות להשיב. בבקשה, אדוני.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אני אומר שיש במשרד הדתות תלונות על נושאים רבים; אני מקבל הרבה תלונות. דווקא בשנים האחרונות, בשנה האחרונה, אין לנו כמעט תלונות בנושא בריתות. חזקה על כל הורה שרוצה למול את הבן שלו, שהוא ייקח מוהל מוסמך, שהוסמך על-ידי הרבנות הראשית. שום אב לא יסכן את הבן שלו. הוא לוקח מוהל ידוע ומפורסם, מוהל מוכר, שיש לו ניסיון.

לכן, אני חושב שהעניין מוסדר בתחום הזה. יש רבנות ראשית בישראל. מי שרוצה להיות מוהל מקבל הסמכה מהרבנות הראשית לישראל. אני לא חושב שמשרד הבריאות או משרד הדתות צריכים להתערב בעניין. זה עניין הלכתי מובהק, זה עניין מקצועי. אני יודע שברחובות יש מדרשה להכשרת מוהלים, ושם מכשירים את האנשים.

בכל תחום בחיים יש עניין של אנשים מנוסים יותר ואנשים מנוסים פחות. כך גם ברפואה – יש רופא מומחה ויש רופא מתחיל. אני חושב שבנושא הזה, בניתוח הזה, ניתוח המילה, היו הרבה פחות תקלות מאשר ברפואה, שבו הכול מוסמך ומשרד הבריאות מאשר את הרופאים. לכן, אני אומר שלא החוקים הם העיקר אלא המציאות בשטח.

התייעצתי עם הרב יצחק לוי, שהגיש את הבקשה קודם, ושאלתי אותו לדעתו. הוא אומר שאין צורך בכך.

לכן, אני חושב, שאם העניין עובד טוב, הרבנות הראשית מפקחת על המוהלים, וההורים, הקליינטים של המוהלים, הם המפקחים הראשיים בעניין, לא כדאי לסבך את העניין ולעשות ביורוקרטיה נוספת, שבה משרד הדתות יתערב, משרד הבריאות יתערב, וכל התסבוכת הזאת. לכן, ועדת השרים ואני ממליצים להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, סגן השר לענייני דתות, על דבריך. חבר הכנסת מירום, האם אדוני רוצה להשיב?

חגי מירום (העבודה):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, יש לי הערה בנושא.

היו"ר ר' אדרי:

אתן לך, אדוני, אפשרות להעיר אחר כך. תודה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חלילה לי מהעמדת העניין הזה כפוגע בסטטוס-קוו עם הדתיים. אני לא מוכן להעמיד אותו ככה. בגלל זה הבאתי בכנסת הקודמת את העניין עם חבר הכנסת, השר יצחק לוי, ועם הרב עזרן, כי חשבתי שאנחנו יכולים להסכים על איזה תהליך משותף. חבל לי מאוד שוועדת השרים מתנגדת. לא נכון שאין תלונות, אלא התלונות נמצאות במשרד הבריאות ולא במשרד הדתות, אדוני, סגן שר הדתות. לכן, יש בעיות.

כל מה שאני מבקש פה לא פוגע במעמדה של הרבנות ולא פוגע במעמדו של משרד הדתות. אני כן מבקש להוסיף לוועדה המשותפת את משרד הבריאות.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אני חושב שגם המוסלמים עושים מילה.

חגי מירום (העבודה):

בוודאי, זה אמור גם לגבי המוסלמים. הצעת החוק כוללת את כולם, כי זה פשוט עניין של טיפול.

אני מבקש מחברי הכנסת להתייחס להערות של סגן השר כאל הערה רפה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כל מי שיעשה – – –

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אדוני, לפי הצעתך, כל המוהלים המוסלמים ישבו בבית-סוהר.

חגי מירום (העבודה):

אני לא יודע. אני לא נבהל משום דבר, כי אני חושב שמדובר בטיפול בגופו של אדם. אני מבקש להצביע על ההצעה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. הערה לחבר הכנסת דהן. בבקשה, אדוני.

נסים דהן (ש"ס):

אני מודה ליושב-ראש על מתן האפשרות להעיר הערה. חבר הכנסת חגי מירום, תרשה לי להביא לידיעתך דבר שאולי לא ידעת אותו. יש המקרה שצינת אותו, שקרה לפני חמש שנים. בעקבות המקרה הזה הקים ראש הממשלה המנוח מר יצחק רבין ועדה; אז הוא שימש גם כשר הדתות. בוועדה הזאת ישבו מומחים גם ממשרד הדתות, גם ממשרד הבריאות, והם קבעו נהלים. על-פי הנהלים שקבעה הוועדה בזמנה – רק על-פיהם – ניתנים על-ידי הרבנות הרשיונות למוהלים. אני חושב שאם תיקח זאת לתשומת לבך – זה יענה מבחינתך על הצורך בחוק.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת החוק? מי נגד?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 20

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 20

נמנעים – 1

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 20. נגד – 20. נמנע – 1. הצעת החוק לא נתקבלה.

הצעת חוק חינוך (תוספת שעות לימוד והעשרה), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר היום: הצעת חוק פ/477 – הצעת חוק חינוך (תוספת שעות לימוד והעשרה), התשנ"ז-1996.

חברי הכנסת, אני מבקש לשמור על האיפוק וגם על השקט. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר שטרית. חברי הכנסת העומדים – אני מבקש לשבת.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רבותי חברי הכנסת. האמת היא שהיום, בדיון הזה על יום חינוך ארוך, אני מרגיש כמו קאטו. כשם שבכל נאום אמר קאטו על קרתגו שעליה להיחרב, עד שקרתגו נחרבה, אני עומד בפעם העשירית אולי על במת הכנסת הזאת – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שטרית, אתה רוצה לשכנע אותנו? אתה חושב שאנחנו צריכים לקבל נימוק טוב יותר?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

זה בדיוק העניין. אני יודע שלא צריך לשכנע. אני יודע שרוב חברי הכנסת משוכנעים, רוב חברי שיושבים פה הצביעו לא פעם אחת בעד החוק. פעמים רבות הם הצביעו בעד החוק, ולצדדי, עד היום ללא הצלחה. היום אני לא אומר שקרתגו תיחרב; להיפך, אני אומר שאנחנו רוצים לבנות את החינוך במדינת ישראל.

בראשית דברי אני מבקש לברך את הממשלה על כך שהחליטה להקציב גם בשנה התקציבית הזאת 400 מיליון שקל במונחים שנתיים להפעלת יום חינוך ארוך בשנה הבאה. אני מבקש להבהיר לחברי הכנסת, שאני מסכים, כמובן, לגודל התקציב המוצע על-ידי הממשלה בשנה הראשונה, בסך 400 מיליון שקל. על כך אין לי כלל ויכוח עם הממשלה. אני רק מבקש שנפעיל את הכסף הזה בצורה מושכלת ביותר, כדי להשיג את האפקטיביות החזקה ביותר בתחום החינוך, לא באמצעות החלופה של הפעלת שיעורי עזר לתלמידים חלשים, אלא על-ידי הפעלת יום חינוך ארוך במתכונתו המקורית – שישה ימים בשבוע, שמונה שעות ביום, לבד מיום שישי, על-פי החלופה שנקראת החלופה השנייה.

אני מבקש לציין בפני הכנסת וחברי הוועדה, שגם ועדת הפרופסורים שהקימה הממשלה הקודמת, שהגישה את המלצותיה לראש הממשלה, לשר החינוך ולשר האוצר, קובעת בהמלצותיה שהיא נמנעת מלהמליץ על החלופה השנייה בגלל המצוקה התקציבית. היא ממליצה על החלופה השלישית כהוראת שעה. רבותי, אני אומר לפרופסורים: אין זה תפקידכם לטפל בחלק התקציבי; תפקידכם להמליץ בפנינו מה החלופה הנכונה להפעלה ביום חינוך.

אני שמח לומר לכם, רבותי, שראש הממשלה קיבל את הפנייה שלי בעניין והודיע שהוא פותח דיון עם צוות הפרופסורים, עם שר החינוך, יחד אתי, כדי להפעיל את החלופה הנכונה בחינוך. כל מה שאני

אומר, רבותי: הבה ניקח את 400 מיליון השקלים האלה, ובמקום לתת שיעורי עזר ל-15% מהילדים, נעשה בהם משהו אחר. ותארו לכם את התמונה: כשבית-הספר עובד, בשעה 13:00 הפעמון מצלצל, 85% מהילדים רצים החוצה בשמחה אבל נשארים, "נעבעך", 15% החלשים כדי לקבל שיעורי עזר מסטודנטים. מי יסכים להישאר בתנאים האלה? אתה מדביק בפירוש סטיגמה של נחשל על הילדים שיישארו שם.

לכן, כאלטרנטיבה, אני אומר: ניקח את 400 מיליון השקלים הללו, נפעיל בהם, בעשרה יישובים הכי קשים בארץ, יום חינוך ארוך במתכונת המקורית, בכל גני-הילדים ובתי-הספר. ניתן הזדמנות שווה לכל ילד בארץ. נראה את התוצאות אחרי שנה. אני מעריך, שאחרי שנראה תוצאות, לאחר שנה אחת של הפעלה, איש לא יוכל לעמוד מנגד ולעצור את התרחבות התוכנית ליישובים נוספים, כפי שהממשלה תקצה כסף בעתיד.

אני אומר לכם, רבותי, שאני מעריך שמשנה לשנה אפשר להגדיל את התקציב הזה כך שבסוף הקדנציה נגיע למצב שבו בכל ישראל יופעל יום חינוך ארוך.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת, שכל פרוטה שתושקע ביום חינוך ארוך ובחינוך, סופה שתישא את התשואה הכלכלית הגבוהה ביותר במשק. כל המחקרים מוכיחים, שהשקעה בחינוך נושאת בסופו של דבר את התשואה הכלכלית הכי גבוהה, מעבר להישגים אחרים, כמו שחרור הנשים. הרי, לצערי, היום מוטלת על האשה בחברה הישראלית קריירה נוספת של טיפול בילדים. החזקת הילדים בבית-הספר במשך כל היום תשחרר את האשה לפתח קריירה שלמה משלה בלי לטפל בילדים שעה-שעה ויום-יום. ניתן הזדמנות לכל ילד לקבל העשרה חינוכית, מדעית, חברתית, אמנותית, מוסיקלית בבית-הספר. לא צריך לבנות לכל חוג בניין לחוד.

אני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהעברת הצעת החוק הזאת לוועדה, כדי שנוכל לקדם, אם ירצה השם, את הצעת החוק הזאת לקראת שנת הלימודים הקרובה, ולהפעיל אותה הלכה למעשה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת מאיר שטרית.

אני מזמין את סגן שר החינוך, התרבות והספורט להשיב על ההצעה. אדוני, בבקשה. חברי הכנסת, אנחנו דנים בהצעת חוק חינוך (תוספת שעות לימוד והעשרה), התשנ"ז-1996.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מטרת הצעת החוק של חבר הכנסת מאיר שטרית היא להוסיף שעות לימוד וחינוך על השעות הקיימות במוסדות החינוך וכך להנהיג יום חינוך של שמונה שעות לפחות, על מנת להרחיב ידע והשכלה של תלמידים ולהוסיף חינוך לערכים ופעילות חברתית.

בהתאם להצעת חוק זו, החוק יוחל בהדרגה ויופעל בעיירות פיתוח החל משנת הלימודים התשנ"ז. בנושא זה קיים חוק שנקרא: חוק יום חינוך ארוך, התש"ן-1990, אשר סעיף 2 בו, סעיף המטרות, תואם את סעיף 2 המוצע בהצעת החוק הפרטית. חבר הכנסת שטרית, אנחנו מדברים על הצעת החוק.

בהתאם להוראות, החוק האמור מוחל בהדרגה, החל משנת הלימודים התשנ"א, וכאמור הוצאו צווים להחלת החוק בהדרגה. השלמת החוק לכלל מערכת החינוך נדחית מעת לעת עקב אילוצים תקציביים.

נושא יישום יום חינוך ארוך נדון בוועדה ציבורית בראשותו של פרופסור אדלר, בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת ובמשרדנו באספקטים שונים – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני אבקש מחברי הכנסת העומדים ומפריעים לנו שיואלו לשבת.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

בשלוש השנים האחרונות היתה תוספת של למעלה מ-250,000 שעות למערכת החינוך, אשר חלקן ניתנו במסגרת יום חינוך ארוך. היום ניתנת עדיפות בנושא זה בעיקר ליישובים ולבתי-הספר בהתאם למדד הטיפוח ולרקע הסוציו-אקונומי. משרדנו מתכנן כיום הפעלה הדרגתית של יום חינוך ארוך עד לשנת הלימודים התש"ס, שבה יופעל החוק באופן מלא. לשם כך יועדו למשרדנו למטרה זו 350 מיליון שקל נוספים, וכן כ-70 מיליון שקל נוספים מאיגום תקציבים, סך הכול קרוב ל-450 מיליון שקלים.

תיקון לחוק יום חינוך ארוך נמצא כיום גם בהצעת חוק הסדרים במשק המדינה המונחת בפני ועדת הכספים, ולפיו תידחה הפעלת החוק לשנת הלימודים התש"ס.

בהתאם לכך, אין מקום להצעת החוק ואני מבקש שלא לאשרה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט.

רשות התשובה למציע, חבר הכנסת מאיר שטרית. אדוני, בבקשה. אנחנו דנים בהצעת חוק חינוך (תוספת שעות לימוד והעשרה), התשנ"ז-1996.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוכרח להגיד, שאני תמה על עמדתו של סגן שר החינוך, התרבות והספורט. אני לא יכול להבין אתכם. ראש הממשלה מצהיר שהוא מפעיל יום חינוך ארוך ואתה מודיע על התנגדות להצעת החוק? מה פירוש הדבר הזה?

אם הממשלה מתכוננת להפעיל יום חינוך ארוך מהשנה הבאה – איך אתה יכול להודיע על התנגדות לחוק? אני לא מבין זאת.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הממשלה עובדת על-פי החוק.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תסלח לי, על-פי חוק אני מדבר. חוק יום חינוך ארוך זה לא שיעורי עזר לתלמידים, חבר הכנסת משה פלד.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הממשלה – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אתה יודע יפה מאוד למה אני מתכוון, ואתה הצבעת בשביל החוק הזה חמש פעמים.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת שטרית, אולי לא התייעצו עם ראש הממשלה?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אולי לא. אני יודע שראש הממשלה מחויב ליום חינוך ארוך; הוא נתן לי התחייבות כזאת. ישבתי אתו, עם הפרופסורים ועם שר החינוך, התרבות והספורט, ואני אינני מבין את תפיסת העולם שלכם. מדוע אתם צריכים להתנגד ליום חינוך ארוך? זה פשוט מדהים.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

בבקשה, בהחלט.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

משרד החינוך, התרבות והספורט לא מתנגד ליום חינוך ארוך, ההיפך — — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אלא — למה אתה מציע להסיר את החוק?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

משרד החינוך, התרבות והספורט מתנגד להצעת חוק פרטית כי יש הצעת חוק ממשלתית — — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

איפה היא?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

יש חוק שעובד בשטח.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

איפה הוא? אין חוק. תודה רבה, אדוני. אני מבקש מחברי הכנסת להצביע בעד החוק.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק חינוך (תוספת שעות לימוד והעשרה), התשנ"ז – 1996 – מי בעד ומי נגד. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 25

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חינוך (תוספת שעות לימוד והעשרה),

התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

אני רואה שגם הממשלה בעד. בעד – 25, נגד – 2, נמנעים אין. אני לא מבין את ההצבעה הזאת. מצד אחד הממשלה מביעה דעה מסוימת – והשרים מצביעים אחרת.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הממשלה לא מזדהה עם – – –

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני. אני מבקש להודות לחבר הכנסת מאיר שטרית על הצעתו הנכונה והנבונה. אני בטוח שהיא תתרום לילדי ישראל.

חברי הכנסת, ההצעה תעבור לוועדת החינוך והתרבות כדי להכינה לקריאה ראשונה.

הצעה לסדר-היום

בחירת נשיא חדש ברומניה

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא – בחירת נשיא חדש ברומניה, הצעה לסדר-היום מס' 1080, של חבר הכנסת אברהם פורז. זה מעניין. האם אנחנו יכולים לשנות את המצב?

אברהם פורז (מרצ):

לא, לדעתי לא.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעולם הגדול נבחרים נשיאים וראשי ממשלות, והכנסת איננה מקיימת דיונים בקשר לדברים האלה. ובכל זאת מצאתי לנכון להגיש הצעה לסדר-היום בנושא של בחירת נשיא חדש לרומניה, וזאת לאור ההשלכה הישירה שיש לכך על ישראל ועל הקהילה הגדולה של יוצאי רומניה הנמצאים בישראל.

זה לא סוד שאני עצמי יליד רומניה ורואה את עצמי מייצג, עד כמה שהדבר אפשרי, את יוצאי רומניה בישראל.

לאחרונה, לפני ימים מספר, בטקס רב רושם, הושבע הנשיא קונסטנטיןסקו לנשיאה החדש של רומניה. אתו, בימים אלה, נבחר ויקטור צ'ורבאה לראש הממשלה ופטרה רומן, שהיה כבר בעבר ראש הממשלה, נבחר ליושב-ראש הסנאט.

למעשה, המהפכה ברומניה הושלמה רק עכשיו. המהפכה שהחלה ב-1989 על-ידי סילוקו של הרודן הקומוניסטי צ'אושסקו הושלמה רק עכשיו, לדעתי, משום שלצערי הרב השלטון הקודם ברומניה, בראשותו של יון אליאסקו, היה במידה רבה מאוד שלטון של המשך. נכון שאחרי 1989 רבות מהחירויות הוחזרו לרומניה – חופש הדיבור, העיתונות ואחרות – אבל מבחינת המצב הכלכלי, מבחינת הגישה, זו נשארה גישה קומוניסטית, שלא עשתה הפרטות והרחיקה משקיעים זרים.

בתור יוצא רומניה אני חושב שהעם הרומני השלים סוף סוף על-ידי זה את המהפכה, וסוף-סוף יש ברומניה ממשלה עם נשיא ליברלי, שאני מקווה שגם יאמץ מדיניות ליברלית.

ליוצאי רומניה בישראל יש אינטרסים גדולים ברומניה. יהדות רומניה, אומנם רבים ממנה נספו בשואה, אבל רבים מאוד גם שרדו את השואה, ובישראל נמצאים היום כ-450,000 יוצאי רומניה. אותם 450,000 – חלק גדול מהם, שעה שעזב את רומניה, השאיר שם את כל רכושו. הקומוניסטים ברומניה הלאימו את כל הרכוש; אגב, לא רק ליהודים, הם הלאימו את הרכוש מכולם.

ניתן היה לצפות, שעם חילופי השלטון ברומניה, מה תעשה מדינה דמוקרטית? – תחזיר את הרכוש שהולאם בלי כל פיצוי לבעלים המקוריים. אגב, זה נכון לא רק לגבי רומניה, אלא גם לגבי מקומות אחרים במזרח-אירופה, ואני חושב שצריך לעשות מאמץ, ולא רק במזרח-אירופה, אבל במזרח-אירופה זה מאוד מאוד בולט.

לישראלים רבים יש דירות שהיו רשומות על שמם באופן חוקי ברומניה, עסקים ומגרשים, והם מצאו עצמם במצב שהשלטון הקודם, בראשותו של אליאסקו, העביר חוק שלפיו הרכוש הזה יימכר לדיירים המחזיקים במחיר מגוחך, ופיצוי יקבלו רק אותם אנשים שביום מסוים, זה היה בסוף פברואר 1996, היו אזרחים תושבי רומניה. זאת אומרת, שישראלים שלא החזיקו באזרחות כפולה, ובוודאי לא היו תושבי רומניה, לא היו אמורים לקבל כל פיצוי.

במהלך השנים ניהלתי שיחות ארוכות, דיברתי בעניין הזה ועשיתי מאמץ גדול כדי להפעיל לחץ על ממשלת רומניה שתשנה את המדיניות הלא-הוגנת הזאת, אבל, לצערי, נכשלת. בתקופה שהאנשים האלה היו באופוזיציה הם הביעו הרבה יותר סימפתיה לעמדה הזאת, שגם נובעת מאיזו גישה ליברלית נכונה של כיבוד זכות הקניין, ואני באמת מקווה שבעקבות חילופי השלטון ברומניה השלטון החדש אכן ילך לקראת הישראלים כדי לשנות את החקיקה הזאת.

אני מוכן להעביר חוקים שמגינים על הדייר, גם אצלנו יש חוקי הגנת הדייר, ואני לא ארחיב כרגע מה דעתי בדיוק על החוקים האלה, אבל יש. אם ממשלת רומניה היתה מפעילה חוקי הגנת הדייר, קרי אדם שגר בדירה אי-אפשר לפנות אותו, ושכר הדירה הוא בפיקוח, אני יכול להבין זאת. אבל, איך אפשר, במשטר דמוקרטי, לקחת רכוש של מישהו ולמכור אותו למישהו אחר, על-כורחו, בלי לתת פיצוי?

אני מתכוון להמשיך בעניין הזה. אני חושב שזה דבר מאוד לא צודק, ואני מאוד מקווה שהשלטון החדש ברומניה יהיה הרבה יותר קשוב לבעיה הזאת. אני מאחל גם לנשיא הנבחר אמיל קונסטנטיןסקו, גם לראש הממשלה ויקטור צ'ורבאה וגם ליושב-ראש הסנאט פטרה רומן הצלחה בתפקידם ושיתוף פעולה טוב עם הישראלים יוצאי רומניה שנמצאים בישראל. תודה רבה.

היו"ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת פורז, על הצעתך, שהיא במקומה, שעושה על מנת להחזיר רכוש של אזרחים תושבי רומניה לשעבר.

אני מבקש להזמין את חבר הכנסת אברהם הירשזון, המבקש להעביר את ההצעה לוועדה. אני מבין שאדוני מבקש לקיים דיון במליאה.

אברהם פורז (מרצ):

אני יכול לבקש רק את זה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אינני בטוח שרומניה משתבחת בשנים האחרונות ביצוא בעל טיב טוב. אבל, במקרה הזה יש לה יצוא לכנסת ישראל שהוא בעל טיב ואיכות מעולים, ונתברכה רומניה שיש לה פה חבר כנסת מעולה, שלא פועל, אגב, רק בנושא רומניה, אלא באמת בכל התחומים בכנסת ישראל, ואני מאוד מעריך את זה.

בדבריו נגע חבר הכנסת פורז בנושא הרכוש היהודי שנמצא ברומניה. אגב – לא רק ברומניה, כפי שהוא הזכיר. אני רוצה להביא לידיעתו של חבר הכנסת פורז, שבמסגרת ועדת הכלכלה עומדת לקום בשבוע הבא ועדה מיוחדת, שאני מעמוד בראשה, והיא תעסוק בנושא הרכוש של העם היהודי, ובוודאי חשוב שנעסוק גם בנושא של יהודי רומניה.

לכן – א. אני מציע להעביר היום את הנושא לוועדת הכלכלה; ב. בהזדמנות זאת אני קורא לך להצטרף לוועדה הזאת –

אברהם פורז (מרצ):

כבר הצטרפתי.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

– – כי תרומתך יכולה להיות מכרעת. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת הירשזון, ויישר כוח על הקמת הוועדה.

ואנחנו, חברי הכנסת, עוברים להצבעה. לפני כן, האם אדוני חבר הכנסת פורז מסכים שהצעתו תעבור לוועדת הכלכלה?

אברהם פורז (מרצ):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

ההצבעה החלה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, צרף בבקשה את קולי בעד.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 11, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעתו של חבר הכנסת פורז, בחירת נשיא חדש ברומניה, תעבור לוועדת הכלכלה. אני מודה למציע, חבר הכנסת פורז, ואני מודה לחבר הכנסת הירשזון.

הצעות לסדר-היום

מחסור בציד במגן-דוד-אדום

היו"ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעות לסדר-היום מס' 1076, 1079 ו-1093 – מחסור בציד במגן-דוד – אדום, של חברי הכנסת הירשזון, מאור ושמחון. ראשון הדוברים – חבר הכנסת אברהם הירשזון. בבקשה, אדוני – שלוש דקות לרשותך.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני כחודש-וחצי עסקנו בתחקיר בעיתון "הארץ" של העיתונאי יוסי בר-מוחא, שדיבר על כך שבתי-החולים במדינת ישראל משתמשים בבלונים בשימוש שני ושלישי לצורך צנתורים שהם עושים בבתי-החולים, וכך נגרמים נזקים לחולים המטופלים. אם אינני טועה, החליט אז משרד הבריאות להקים ועדת חקירה בנושא הזה, ואכן, התוצאות היו שנאסר מייד שימוש בפעם שנייה ושלישית בבלונים אלה. אני חושב שבכך תרמה הכנסת תרומה חשובה לבריאות הציבור.

והנה, השבוע קראתי בעיתון "ידיעות אחרונות" תחקיר מאת רחל סופר על מסכות חמצן חד-פעמיות המועברים מאדם לאדם ומשתמשים בהם יותר מפעם אחת, ולכן קיימת סכנה AIRWAY ומכשירי שרוק של האחד יעבור לפה של האחר; ואומר ד"ר מיכאל גלעדי, מומחה למחלות זיהומיות, שקיימת סכנה של הידבקות במחלות נשימה, ואפילו בשחפת. אני, בכל הכבוד, לא חושב שצריך להיות מומחה כמו ד"ר מיכאל גלעדי כדי להבין שקיימת סכנת הידבקות.

אני רוצה לומר, שאני מאוד מעריך את מד"א, את הנהלתו ואת כל העובדים במד"א. אני חושב שהם עושים עבודה יוצאת מהכלל בתנאים קשים מאוד. מד"א עבר תלאות קשות בשנים האחרונות, שלא בצדק אני חושב. לא ניתן לו המעמד המתאים, ועל כך צריך להרחיב את הדיון. אבל, במקרה הזה אומר פראמדיק בכיר במד"א לחולה: אם אינך חייב להזמין מד"א, ההמלצה שלי היא: אל תעשה את זה. את זה אומר פראמדיק בכיר על שירות שאנחנו חושבים לתומנו שהוא אחד החשובים ביותר; אגב, בעיקר לא במרכז הארץ אלא בעיירות פיתוח, ששם הנגישות לבתי-החולים אינה קיימת לפעמים.

יושב-ראש ועד העובדים הארצי אלי בן-קסוס, שמשמש, אגב, גם כמנהל אזור, אומר: הממצאים נכונים.

הממצאים נכונים, אדוני היושב-ראש, אז שומו שמים; מערכת הבריאות חולה בתחום שנוגע לכל אזרח ואזרח. ומצד שני טוענת הנהלת מד"א ואומרת, שיש באפסנאות מד"א רבבות כפפות ומסכות, שאין שום בעיה בנושא הזה. נכון שלפעמים נוצר מחסור, אבל בדרך כלל כל הציד AIRWAY חמצן ו- נמצא. זה דבר מנוגד – דברי ההנהלה מצד אחד, והדברים בשטח, מצד שני, הם מאוד מנוגדים.

לכן, בנושא הזה, אדוני, אני מציע, ברשותך, להורות לשר הבריאות להקים ועדת חקירה, כדי שתחקור אחת ולתמיד עם מי הצדק. האם יש באמת ציד ולא משתמשים בו בשטח, או אין ציד ולכן לא משתמשים בו בשטח?

אף שאני יכול להציע דיון במליאה, מאחר שאני חושב שכל נושא מד"א – אני מחזיק פה הרבה קטעי עיתונות שמדברים על מד"א ועל השירות של מד"א, גם דברים טובים, אבל גם על כך שתחנות סגורות כי יש רק אדם אחד והוא נהג שלפעמים משרת בתחנה וזה דורש יותר תקציבים. לכן אני מציע – א. שתקום ועדת חקירה שתבדוק את העניין הזה ביסודיות, כי לא ייתכן שאזרחים ינשמו רוק של אחרים; ב. אני מבקש, אף שאין זה נהוג, שוועדת העבודה והרווחה תקיים דיון מעמיק בכל המכלול של נושא מד"א, ומד"א יזכה אחת ולתמיד במעמד הראוי לו. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת הירשזון, על הצעתך הראויה.

אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור, גם כן באותו נושא. אחריה – חבר הכנסת שלום שמחון. אנחנו דנים בהצעה דחופה לסדר-היום בנושא: מחסור בציד במגן-דוד-אדום. כידוע, ישיב סגן שר הבריאות. בבקשה, גברתי.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הבריאות, חברי הכנסת, סף ההתרגשות וההזדעזעות שלנו הולך ועולה, שכן המחדלים והכישלונות שהממשלה הזאת מובילה אותנו אליהם כל פעם ניבטים וצצים ממקומות אחרים. העיקר שיש זמן ופנאי לטייל על גמלים.

אני יודעת שאתמול הדלקתם נר חנוכה עם עובדי "דימונה טקסטיל", וכבר חמישה חודשים הם מובטלים, שובתים, ולראש הממשלה לא היה זמן להיות אתם.

אבל, למרות הדברים החמורים, כאשר קוראים תחקיר כל כך חמור על מצב המטופלים במד"א – ואני רוצה לשבח את הכותבת, רחל סופר, ואת העיתון שחשף זאת – הרי שאנחנו לא יכולים שלא להתייחס לכך, ואני מודה לנשיאות שאישרה זאת כהצעה דחופה לסדר-היום.

אדוני סגן שר הבריאות, כמי שהיתה בוועדת העבודה והרווחה גם בקדנציה הקודמת, אני יודעת שאנשי מד"א התריעו וזעקו גם בעבר שהתקציבים הם במצב שמסכן חיי אדם. עמיתי חבר הכנסת הירשזון, ואתה מאוד רגיש ומקורב לנושא הבריאות – על מה יש להקים ועדות חקירה? על דברים שכולנו יודעים? על דברים שמתריעים וזועקים ויודעים?

אדוני סגן שר הבריאות, אני רוצה לתבוע – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר להעיר הערה? את פשוט לא שמת לב לדברי. אני אמרתי שנושא מד"א צריך להיות נדון ברצינות בכנסת, משום שמד"א אכן סובל מחוסר תקציב. אמרתי רק דבר אחד, שבנושא הספציפי הזה של המסכות, מאחר שיש דעה זו ודעה אחרת בתוך מד"א, צריך לחקור את העניין.

ענת מאור (מרצ):

תודה על התיקון. אני בהחלט מסכימה עם דבריך, שהדגש הוא נושא התקציב וכו', וכמובן, גם במצוקה תקציבית לא ייתכן שיהיה שימוש חוזר באבזרים שמחייבים סטריליות למען טיפול בריאותי נאות.

אדוני סגן שר הבריאות, המצב של מד"א ומצב הבריאות כולו יכול להידרדר אם הדברים שמופיעים בחוק ההסדרים לגבי הבריאות אכן יתממשו – ואנחנו נדרשים להצביע עליו בעוד שלושה שבועות כאן, בבית הזה – ואם הממשלה לא תבטל את הגזירה האומללה של הטלת תשלום על כל חולה בביקור אצל רופא. איננו יודעים אם לא יהיה פה נזק אדיר ובלתי הפיך לחולים שזקוקים לטיפול מונע ולילדים ולקשישים, אם הממשלה לא תשלים את מיליארד השקלים שהיא גוזלת מכבשת הרש של הבריאות.

הרי לשם מה חוקקנו את חוק ביטוח הבריאות הממלכתי, כדי שמראש התקציב לא ידביק את הסל? ואם הממשלה לא תבטל את האיום בביטול מס מקביל – ואתמול דיברנו על זה בלובי החברתי – לא יהיה בכלל תקציב לבריאות, ועוד הפעם תהיה תלות בממשלה זו או אחרת. כל אחד מאתנו נמצא פעם באופוזיציה ופעם בקואליציה, אבל רעיון המס המקביל הוא שאדם ידע שזה הולך לבריאות.

לכן אני חושבת שחשוב שנדון בנושא מד"א במליאה, ולא רק בוועדה. אני גם פונה לאנשי מד"א שיסירו קודם כול את התקלות הענייניות בשימוש חוזר בציד סטרילי, אבל אני מבקשת שאנחנו בכנסת נתחייב ונדאג לתקציב הולם, והדגיש קודם חבר הכנסת הירשזון, ובצדק, את עניין הפריפריה. יושב פה חבר הכנסת זאב בויס. אנחנו יודעים מה קורה בעיירות פיתוח, בקיבוצים, במושבים. גם אז התרענו. לפעמים צריך לנסוע עשרות קילומטרים כדי לקבל טיפול. יש אנשים שצריכים לנסוע עשרות קילומטרים. צריך לדעת שמדובר לפעמים ב-100 וב-200 קילומטר. בין בית-החולים "סורוקה" שבבאר-שבע לבין בית-החולים "יוספטל" באילת יש מאות קילומטרים, לא עשרות קילומטרים, ויש אנשים בערבה. גם בית-החולים "ברזילי", שאני מכירה אותו היטב, משרת אוכלוסייה בהיקף רחב מאוד.

לכן, אני פונה לאנשי מד"א שיסירו את התקלה הזאת, אם הדברים אכן נכונים, ואני פונה לכנסת שתדון בכך ותדאג שהתקציבים למד"א ולבריאות יהיו הולמים את הצרכים. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת ענת מאור. רשות הדיבור לחבר הכנסת שלום שמחון, גם הוא באותו נושא: מחסור בציד במגן-דוד-אדום. שלוש דקות לרשותך, אדוני.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתחילת השבוע פורסמו באמצעי התקשורת ממצאים מדאיגים על אודות הסכנה שבפניה עומדים מדי יום מטופלי מד"א, בעקבות שימוש חוזר בצידוד רפואי חד-פעמי העלול להביא להידבקות המטופלים במחלות זיהומיות. פירוש של דבר כי אזרחים תמימים הנזקקים לשירותים אמבולטוריים עלולים לחלות במחלות זיהומיות כתוצאה מטיפול אשר אמור להצילם.

רצוני לעדכןכם, חברי הכנסת, כי מד"א, המהווה קבלן מבצע מספר אחת במתן שירותי חירום, מטפל מדי יום במאות חולים ופצועים. מד"א הוא תאגיד סטטוטורי אשר הוקם על-פי חוק מגן דוד אדום, שאושר על-ידי הכנסת ביולי 1950 ותוקן בינואר 1976. מטרותיו של מד"א, כפי שנקבע בחוק, מתמקדות במתן שירותי עזרה ראשונה לכלל האוכלוסייה, טיפול ופינוי חולים, יולדות, נפגעי תאונות דרכים ופצועים. הוא נדרש לפעול בישראל, בדומה לארגוני הצלב-האדום בעולם, מכוח אמנת ז'נבה, ולאגור מוצרי דם ולספקם למערך הרפואי בישראל. חלק מהעבודה הוא עושה כאן היום בבית הזה.

מבדיקה עם הנהלת מד"א עולה, כי הארגון מצוי בקשיים תקציביים, ומשום כך הוא מתקשה לחדש את מלאי הצידוד הרפואי החד-פעמי, אשר הכרחי למתן טיפול נאות ובטוח. בל נשכח, רבותי, כי בעת חירום מד"א הוא הראשון להתייצב לעזרת הנפגעים, אך לא הראשון בקבלת תמורה כספית על כך.

יעילותו המבצעית באה לידי ביטוי אשתקד בכמה אירועים, רובם בתחום הפיגוע ההמוני: הפיגוע בבית-ליד, שרפת הענק ביערות ירושלים, אסון ערד, הפיצוץ באוטובוס בקו 20 ברמת-גן והפיצוץ בקו 26 בירושלים, התקפות "קטיושות" בצפון ועוד.

התקציב השוטף של מד"א מתבסס בעיקרו על תרומות מחוץ-לארץ – מקור אשר אינו ניתן לשליטה – משימות חדשות של ממשלת ישראל, כגון תוכניות לפריסת אמבולנסים ביישובים – גם מקור זה מותנה בתקצוב ממלכתי – וגבייה כספית עבור השירותים שאותם מספק מד"א והוא מתקשה לממשה. התשלום עבור שירותי נט"ן – ניידות טיפול נמרץ – מותנה ברצון הטוב של הרשויות המקומיות. עבור פינוי מרוחקי אשפוז אין כל סבסוד, ונפגעי תאונות הדרכים מפונים ללא תשלום.

כפי שדווח לי מהנהלת מד"א, עד היום סוחבות קופות-החולים, הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות חובות על מתן שירותים אלה.

לא בכדי אני מעלה זאת, רבותי חברי הכנסת. הבעיות התקציביות שבפניהן ניצב מד"א הן שמביאות בסופו של דבר לטיפול לקוי ובלתי אחראי בחולים ונפגעים ומסכנות בכך את חייהם. הגרוע מכול, רבותי, הוא כי הדברים נעשים ביוזעין ובניגוד לתקנות מד"א ולהנחיות משרד הבריאות. אלה אוסרות שימוש חוזר בצידוד רפואי חד-פעמי או טיפול בנפגעים ללא כפפות.

אני רואה בכך מחדל רפואי ממדרגה ראשונה. עשרות אלפי חולים ופצועים מפקידים מדי שנה את חייהם ובריאותם בידי מד"א, מתוך אמונה שלמה כי הם זוכים לטיפול מקצועי ואחראי, אך לא כך הוא.

אני מצטט מדברי חובש בכיר במד"א: כשאני מגיע לתאונת דרכים קשה, רואה פצוע מדמם מהצוואר ואין לי כפפות, אני בבעיה. אני לא נוגע בדם שלו, אני לא אסתכן בשבילי; במקום לטפל בו אני מאלתר.

האם פירושו של דבר שחיי המטופלים הופכים הפקר? ואני שואל את סגן שר הבריאות וגם את שר הבריאות: היכן אתם בתמונה? הצלת נפשות היא ערך קדוש מכדי שנקל בו ראש, ואין היא נושא לפולמוס תקציבי. משרד הבריאות לא היה מודע עד כה למחדל זה, ועל-פי תגובתו מד"א נוהג על-פי הנהלים. ואני שואל, לנוכח הממצאים הנ"ל: האומנם? האם יש בכך משום עצימת עיניים וטמינת הראש בחול?

תחת זאת אני קורא לך, אדוני סגן שר הבריאות, לפעול בטווח המיידי לחידוש מלאי הציוד הרפואי החד-פעמי הדרוש למד"א, להגביר את הפיקוח על ביצוע התקנות והנהלים הרפואיים כלשונם, ובטווח הארוך – לתת את הדעת על סבסוד או הקצאת תקציב הולם למד"א.

מד"א כארגון הצלה הוא היחיד שאינו מתוקצב על-ידי הממשלה. לשם הבטחת קיומו, המשך מתן שירותיו ומימוש יכולתו המבצעית הוא זקוק לתמיכה ממשלתית עקבית ובת-מימוש.

אני סבור כי על משרד הבריאות לתת דעתו לנושא ללא דיחוי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שלום שמחון.

אבקש מסגן שר הבריאות להשיב למציעים. אדוני, בבקשה. כזכור, אנחנו דנים במחסור בציוד במגן-דוד-אדום. נושא חשוב.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, גם המציעים, החובה לשמור על כללים שימנעו העברת מחלות מחולה אחד למשנהו היא חד-משמעית, ואין בה כל פשרות מצד מי שעוסק ברפואה, וגם בכלל, ואחד האמצעים העיקריים והרווחים למניעת הדבקה הוא השימוש בפרטי ציוד חד-פעמי, דוגמת כפפות, מחטים ומזרקים חד-פעמיים. אני חושב שזה מה שעושה את ההבדל בין הרפואה של ימינו לבין הרפואה בימים עברו, כאשר לא הבינו את המושג של סטריליזציה, ניקוי וחיתוי, ואנשים רבים מתו רק מהטיפול. לפחות את העיקרון המנחה הזה כולנו יודעים.

אם כן, לצורך סטריליזציה משתמשים, כפי שאמרתי, בציוד חד-פעמי. ואומנם, קיימים פרטי ציוד המוגדרים על-ידי היצרן כפרטי ציוד חד-פעמי, אבל לעתים אין מניעה לשימוש חוזר בפרטי ציוד כאלה, כגון מסכות חמצן שאותן ניתן לשטוף ואין הן מהוות סיכון להעברת מחלות, בשונה ממזרקים,

למשל. אני לא הייתי מוכן לקבל זריקה במזרק שהוא בשימוש חוזר. בעבר, כשהיינו ילדים, אני זוכר את זה, היו מרתיחים את המזרקים.

דרך אגב, שמעתי שבברית-המועצות עדיין מרתיחים מזרקים. יש מדינות מסוימות שגם לא מרתיחים בהן את המזרקים ומשתמשים בהם שוב. אנחנו, ברוך השם, מכל ההיבטים הללו מסודרים.

מבדיקה שערך משרד הבריאות עם הנהלת מד"א עולה, כי למד"א אין מחסור בצידוד רפואי מתכלה, ובמחסני מד"א יש צידוד בכמות הדרושה כדי למנוע שימוש חוזר בצידוד. כל כלי ההצלה של מד"א מצוידים בפריטי צידוד חד-פעמי לטיפול בפצועים ובנפגעים, הכוללים, בין היתר, צידוד מיגון כנגד הדבקת הצוותים עצמם, כגון חלוקים, כפפות חד-פעמיות, נזל חיטוי ועוד, וכן מנתבי אוויר חד-פעמיים ומסכות חמצן חד-פעמיות למניעת הדבקת חולים.

כשאני שומע סיפורים של חובש – "אין לי כפפות", או דבר אחר – מה אגיד לכם, זה נשמע לי מאוד מאוד מוזר.

כמו-כן, לפי הנחיות אגף הרפואה במד"א חל איסור מוחלט על שימוש חוזר בפריטי צידוד מתכלה המיועד לשימוש חד-פעמי. הנחיות אלה מחייבות את כל עובדי מד"א, ובכלל זה צוותי אמבולנסים, אשר מחובתם לבדוק בתחילת המשמרת הימצאותו של כל הצידוד הנדרש ולהשלים את החסר. וכפי שאמרתי, לא חסר. הצידוד קיים, רק שייקחו אותו. יכול להיות שהבעיה עם אותו פראמדיק, או אח או רופא, שהם רק צריכים לבדוק לפני שהם יוצאים לפעילות.

עם זאת, לא ניתן להתעלם מהמצוקה התקציבית שבה שרוי מד"א בימים אלה, כמו כל מערכת הבריאות, כפי שצינו פה חברי הכנסת. אנחנו לא נכנסו למשרד שסובל מעודפים, שאפשר לקחת ממנו כל פעם בקיצוצי תקציב למיניהם.

חלק ניכר מהבעיות התקציביות שעל מד"א להתמודד עמן נובע מחובות חברת הביטוח "אבנר" למד"א בגין הטיפול שניתן לפצועי תאונות דרכים, אשר, לצערנו הרב, בשל ריבוי תאונות דרכים ומספר הפצועים, מהווה חלק לא מבוטל מכלל הפעילות של מד"א. כדי שתבינו את הפרופורציות, במקרים רבים תאונות דרכים אחת מצריכה בו-זמנית טיפול של כמה צוותים רפואיים – כלומר, של אמבולנסים רגילים, של ניידות טיפול נמרץ – ועומס עבודה, כמו גם היקף ההוצאות, גדל בהתאם לכך.

משרד הבריאות ומשרד האוצר בוחנים כל הסדר אפשרי מול חברת "אבנר", כדי להגיע לפתרון הן לגבי חובות העבר והן לגבי תמחור השירות שיבטיח תזרים מזומנים לתפעול השוטף של מד"א.

בעיה מרכזית נוספת היא חוב הרשויות המקומיות בגין חלקן במימון שירות הנט"ן, וכבר דנו בשבועות ובחודשים האחרונים בסיפור הידוע עם אותה ניידת נט"ן שקיימת בגליל המערבי, שלצערי הרב, בגלל התעקשותם של ראשי רשויות, שעל-פי הסכם ידוע משלמות שלישי – הרשויות הללו לא מוכנות להעביר את הכספים שלהן. הן אומרות: אנחנו לא מוכנות לתת את הכספים הללו; ועל-ידי כך נוצר עומס על מד"א, שצריך לקבל את התקציב וגם הוא צריך לשלם לאנשים.

כלומר, הבעיה מתחילה עם חברות הביטוח, עוברת לרשויות המקומיות, ומשרד הבריאות מנסה למצוא מענה על בעיה זו מול מרכז השלטון המקומי במשרדי הפנים והאוצר, שלמעשה הם צריכים לסייע בזה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר להגיש הצעת חוק ממשלתית בנושא של הסדר התשלומים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

באיזה נושא, לגבי ההשתתפות? טוב, יכול להיות שזה רעיון, אבל בינתיים אין לנו רעיונות כאלה. בינתיים יש לנו הסכמים שמתבססים על עשרות שנים, שברוב המקומות במדינה כן מקיימים אותם, אבל יש כמה ראשי רשויות, שעל-ידי התעקשות לא מובנת מוכנים להפקיר את תושביהם. כבר שמענו על מקרים מספר שאירעו כתוצאה מכך שיש רק אט"ן – אמבולנס לטיפול נמרץ – ולא נט"ן, אבל אתה לא יכול לכפות. כלומר, אם לראש הרשות לא אכפת – הרי אני צריך כסף לממן את זה. אנחנו לא המדפיס הממשלתי. הם צריכים למלא את חובתם, ולכן הצעקה לא צריכה תמיד להגיע אך ורק לכיוון משרד הבריאות – אתם תיתנו את הישועה. שאנשים יקומו ויצעקו ביישוביהם. הם בחרו באותם ראשי רשויות.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

רק אסיים את דברי ואני מוכן להתייחס לשאלות.

מענה בנושא חובות אלו יקל על מד"א לבצע את המשימות המוטלות עליו בשגרה כמו גם בהיערכות למצבי חירום. אולם, אני מדגיש, עם כל הקשיים שאני מציין פה, אין בקשיים הללו כדי להקל ראש או להתפשר על החובה בשמירה על שלומם ובריאותם של מקבלי השירותים הרפואיים ומניעת הדבקתם במחלות.

לכן, חברי הכנסת המציעים, אני רוצה לומר דבר ברור. כפי שמשרד הבריאות בתגובה לעיתון, אם פרטי התחקיר "מסרו לנו, אנחנו נבדוק אותם באופן יסודי מול מד"א כנדרש. אני לא יכול לקחת כתבה שמצוטטים בה כל מיני אנשים, חלקם הגדול בצורה אנונימית – "פה חסרה לי כפפה ופה חסר לי ציוד" – על-פי הנחיות ודברים כאלה. אני מוכן להתחייב בפניכם, שאם הכתבת תביא את כל התחקירים עם השמות, עם הפרטים, כדי שנוכל להתמודד לא רק עם כותרות אלא עם מציאות בשטח – ובאמת אותה כתבת עשתה עבודה טובה מבחינתה, בכך שעוררה והעלתה את הנושא לסדר-היום – נוכל להתייחס ולבדוק כל דבר לגופו. כי על מה אנחנו מתבססים? על נתונים שאנחנו מקבלים

ממד"א. מד"א אומר: המחסנים מלאים, הכול יש, בסדר. אם הכתבת תביא לנו דוגמאות ספציפיות, אנחנו מבטיחים שנוכל לטפל בדברים בצורה הטובה ביותר.

אם היושב-ראש מרשה לחבר הכנסת הירשזון לשאול עוד משהו, אני מוכן לענות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן השר. חבר הכנסת הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

הערה. בהסכם של משרד הבריאות והאוצר עם קופות-החולים חייבתם, בצדק, את קופות-החולים לחתום על כך, שאם הן לא משלמות לבתי-החולים, אתם רשאים לנכות מהתקציב שאתם נותנים לקופות-החולים ולהעביר ישירות לבתי-החולים. כנ"ל אפשר לעשות עם רשויות מקומיות שאינן משלמות.

דבר שני, בכתבה יש שמות. חבל על הזמן, צריך לסיים את הנושא.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

נתתי הוראה במשרד, אם יש כל הפרטים – אמרו לי: זה לא מספיק. הם רוצים שהכתבת תעביר עוד נתונים. דע לך, כשהיא עושה תחקיר, בדרך כלל יש לה כל הנתונים. היא לא מצליחה להכניס את כולם ולא תמיד רוצים להכניס את כולם.

תפקידנו כמשרד הבריאות לפקח על כל המערכות ולתקן את כל העיוותים והעוולות ולדאוג אך ורק לטובת הציבור ולא לטובת מוסדות שאנחנו חפצים ביקרם.

ולהערתך בעניין הרשויות המקומיות – זו אחת ההצעות שגם אני הצעתי, שמשרד הפנים, הממונה על הרשויות המקומיות, יעשה את זה ויתקזז עם משרד הבריאות.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

מרגישים שרוח חדשה מנשבת במשרד.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

טוב, בסדר, גם צעירה אתה אומר.

היו"ר ר' אדרי:

שאלה לחברת הכנסת ענת מאור. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני סגן שר הבריאות, תודה על התשובה. אני רוצה בכל זאת להתייחס לפנייתו של חבר הכנסת הירשזון. בכתבה יש שלושה שמות מכובדים ביותר: ד"ר מיכאל גלעדי, יושב-ראש ועד עובדי מד"א ופראמדיק. אין שום צורך במידע נוסף. אם יש, הכתבת בוודאי תעביר ברצון. אני לא יודעת אם צריך לקרוא לזה ועדת חקירה, אבל יש לבדוק את הנושא לאור העובדות. אנחנו מבקשים שהבדיקה אכן תיעשה ויוסקו מסקנות. תודה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

בנושא של ועדת חקירה, אל תכניסו את הציבור להיסטריה. במקום לקבל טיפול, אנשים יחשבו פעמיים אם להזמין אמבולנס. כאמור, המצב אינו נורא כפי שהוא תואר. ייתכן שיש מקומות ספציפיים שצריך לטפל בהם, ונשמח לעשות זאת. אשמח לקבל את כל הנתונים, והעניין יבוא על מקומו בשלום.

אני מציע להסתפק בדברי, אלא אם כן אתם מתעקשים להעביר את הנושא לוועדה. תעשו מה שאתם רוצים.

היו"ר ר' אדרי:

שאלה לחבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד סגן שר הבריאות, אני מעוניין לשאול בעניין חשוב מאוד, כי הסוגיה של מגן-דוד-אדום נוגעת לדיני נפשות. אנשים שלא מקבלים טיפול רפואי בזמן יכולים לקפח את חייהם.

לאחרונה היה אירוע באזור עראבה, שבית הוצת ונשרף ושני ילדים קיפחו את חייהם. ביישובים עראבה וסח'נין אין שירותי מגן-דוד-אדום, אין שירותים של כיבוי אש. שירותי חירום שצריכים להיות זמינים מייד לא קיימים ביישובים ערביים גדולים כמו סח'נין, עראבה ורהט. מדוע התופעה הזאת קיימת ביישובים הערביים?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני לא אוהב את הסגנון הזה. כמה פעמים נשאלתי פה על-ידי חברי הכנסת הערבים, כאילו יוצרים מצב – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה לא הסגנון, זאת המציאות.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, שאלת ואפשרתי לך לשאול. אבקשך להקשיב.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני אומר שאנחנו נמצאים פה במדינה שיכולה להתפאר ביחסה ההוגן כלפי רוב האוכלוסייה. כמעט בכל המקרים לא ראיתי שיש קיפוח. כשאתה נכנס לבית-החולים אתה מוצא יהודים וערבים מטופלים כאחד. כל השירותים במדינה ניתנים. תאמין לי שהרבה מדינות בעולם יש להן מה ללמוד מאתנו ביחסים הללו, לפחות בנושא הבריאות. אני נפגש כל שבוע עם אנשים מהמגזר הערבי שבאים עם המון בקשות, ואנחנו דואגים לטפל בהן. רק בשבוע שעבר טרחתי לציין פה לשבחו של סגן שר הבריאות הקודם, שבקדנציה הקודמת שלו בתור סגן שר הבריאות השיג תקציב ל-90 תחנות לבריאות המשפחה רק למגזר הערבי, ובמגזר היהודי בכלל לא קיבלו. הוא עשה עבודה טובה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כי היו פערים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

היו פערים, והם מצטמצמים בצורה טובה. השבוע אני אמור להיפגש עם מישוהו שבא לבקש אמבולנס באזור הצפון לאחד מהכפרים הערביים. מייד בדקנו את הנושא ואנחנו פועלים.

כל מי שמרגיש את עצמו מקופח – המשרד פתוח לכל ההצעות. אנחנו לא מפרידים בין דם לדם ובין צבע לצבע. אצלנו כל האזרחים הם אזרחים, הם בני-אדם. אם יש לך מקרה ספציפי, אנא פנה אלי או תפנה את האנשים במקום ותראה את השירות שהם יקבלו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לסגן השר. האם חברי הכנסת המציעים מסתפקים בתשובת השר?

שלום שמחון (העבודה):

לא. דיון בוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שלא מסתפקים. הצעות אחרות. אני קורא לחבר הכנסת זאב בויס, המבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת ענת מאור. בבקשה, אדוני.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

חברת הכנסת ענת מאור, זו הצעה פרוצדורלית בלבד.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתמול עליתי לדוכן והצגתי, על רקע ממדי האבטלה הגדולים בנגב, בעיה מתמשכת בהתייחסות ממשלות ישראל לפריפריות במדינת ישראל; התייחסות של המרכז השבע, מצד אחד, מול הפריפריות עם בעיות כלכליות וחברתיות, מצד שני.

הנה באים היום חברי הכנסת הירשזון, ענת מאור ושלום שמחון ומעלים ומחזקים את העניין הזה בתחום נוסף, והוא לא דבר קל, כפי שנאמר פה וכפי שאנחנו מבינים. מדובר פה בחיי אדם, מדובר בטיבו של שירות רפואי, בבעיה כוללת של מד"א, מצד אחד, עם התייחסות מאוד מיוחדת, בתוך הבעיה הכוללת, אדוני סגן השר, לפריפריות.

לא אחזור פה, כמובן, על הפרטים הנכונים שהביאה לכאן חברת הכנסת ענת מאור, אבל לסיכום העניין, במסגרת הבדיקה של מד"א שצריכה להיעשות – אף שאני מבקש להסיר פרוצדורלית – יש צורך שתהיה התייחסות מיוחדת לבדיקה של טיב השירות ורמת השירות הרפואי שניתן לאוכלוסיות הנגב, אוכלוסיות הפריפריה, שסובלות יותר מאשר אוכלוסיות אחרות גם בתחום החיוני הזה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת בויס. חבר הכנסת מקסים לוי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שלום שמחון. בבקשה, אדוני.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, סגן השר, אני שומע מה מתרחש ברשויות המקומיות, וגם כאן הממשלה מטילה על הרשויות המקומיות נטל נוסף, של שירותי הבריאות במד"א, בכך שמערבים את הרשויות המקומיות במתן תקציבים נוספים כדי לקבל שירות רפואי. המטלה הזאת לא ממומנת על-ידי הממשלה – לא על-ידי משרד הבריאות, לא על-ידי משרד הפנים. מענק האיזון של הרשויות המקומיות מתחיל להישחק כתוצאה מההתחברות בין הרשות המקומית, מד"א ולבין משרד הבריאות. בצורה כזאת אנחנו רואים את ההתמוטטות של השירות הזה, ולכן אנחנו רואים בנהרייה ובעכו ובמקומות אחרים את החובות של הרשויות המקומיות למד"א או לבתי-החולים, מאחר ששפסיקים את השירות החשוב הזה.

אני חושב שצריך לבדוק את ההיבט של כל ההסכמים שנעשים ברשויות המקומיות מול מד"א ומשרד הבריאות. להסכמים האלה הייתי עד. בכל מגזר אתה תראה שהשירותים האלה שניתנים הם במסגרת חיוב הרשויות המקומיות מתקציב שאין להן, ולכן אסור להחזיק בהסכם מסוים כזה. אם הרשות המקומית גירעונית ואיננה מסוגלת לשלם, הרי שנסכן חיי אדם. לצורך זה צריכה להיות בדיקה מעשית, מקיפה ונותנת פתרון.

ועדת העבודה והרווחה ומשרד הבריאות צריכים למצוא לנקודה הזאת את הפתרון החשוב ביותר לטובת האוכלוסייה ולטובת מד"א.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת מקסים לוי. אני מבין שחברי הכנסת המציעים לא מסתפקים בתשובתו של סגן השר.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

השארתי את זה פתוח.

אפי אושעיה (העבודה):

ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שהנושא ראוי לדיון בוועדת העבודה והרווחה, ואני שואל את חברי הכנסת המציעים. חבר הכנסת הירשזון, אדוני מסכים?

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

מסכים.

היו"ר ר' אדרי:

חברת הכנסת ענת מאור, את מסכימה, גברתי?

ענת מאור (מרצ):

מסכימה, בהחלט.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת שלום שמחון מסכים?

שלום שמחון (העבודה):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדה ומי נגד?

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 12, נגד – אין, נמנעים – אין. אכן, הצעותיהם של חברי הכנסת הירשזון, מאור ושמחון בדבר מחסור בציד במגן-דוד-אדום עוברות לדיון בוועדת העבודה והרווחה. אני מודה למציעים, אני מודה לסגן שר הבריאות על תשובתו.

הצעה לסדר-היום יחסו של הממסד הרפואי לנשים חולות סרטן

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: יחסו של הממסד הרפואי לנשים חולות סרטן – הצעה לסדר-היום מס' 950.

אני חייב לציין, שהנושאים שעולים היום הם נושאים חברתיים, נושאים סוציאליים מובהקים, ואני מבקש להודות לכל חברי הכנסת שמצאו לנכון להעלות נושאים חשובים ממדרגה ראשונה, שנוגעים לחברה הישראלית.

אני מודה לך, חברת הכנסת בלומנטל, על הצעתך. בבקשה, גברתי.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

תודה. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול, אני מודה לך, משום שמעמד האשה, גם בתחום בריאות נשים, כמו שאנחנו מוצאים בתחומים אחרים, לוקה בחסר רב, ואני באמת חושבת שחשוב שנעלה אותו שוב ושוב מעל במת הכנסת, כמו גם בוועדה לקידום מעמד האשה ובוועדות אחרות.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, "הוא בדק אותי ואמר לי שהוא רוצה לעשות ניתוח קטן, לקחת דגימה ישירה מהגוש. כשיצאתי מחדר הניתוח הייתי ללא שד" – את הדברים האלה אמרה אחת מהמרואיינות במחקר שערכה פרופסור סוזן סרד. המחקר של סרד עסק בקשר בין האשה החולה למערכת הרפואית שמטפלת בה.

בין הנשים שרואיינו, היו שסיפרו שהן בכלל לא ידעו שעומדים לכתות להן את השד. הן פשוט התעוררו בלי שד, בלי שום הכנה מוקדמת. מדובר בכ-10%. 10 נשים מתוך 100 לא ידעו שהן עומדות להתעורר כרותות שד. זה מזעזע. יש אפילו נשים שלא יודעות שיש להן סרטן. הרופא או הרופאה אומרים להם: זה לא נראה כל כך טוב.

מחלת הסרטן היא מחלה קשה. אנשים פוחדים מאוד מהמוות; סרטן מתקשר למוות נורא. נשים שמאבדות שד צריכות להתמודד עם הדימוי העצמי, עם המיניות שלהן, עם הנשיות ועם האבדה הקשה. הן צריכות להתמודד עם השאלה, האם מקבלים אותי כמו שאני, לא רק גברים אלא גם נשים אחרות. לפעמים צריך להתמודד עם התרחקות של אנשים אחרים שמפחדים "להידבק", ובתוך כל המצב הקשה המערכת הרפואית לא רק שאינה תומכת, אלא היא יוצרת עבור נשים מסלול ייסורים נוסף, רצוף תסכול וייאוש.

למשל, נשים אינן מקבלות מידע מספיק והסברים. במקרה של סרטן השד, לדוגמה, יש דרכי טיפול שונות, ולנשים לא ניתנת האפשרות להשתתף בהכרעה על המסלול של הטיפול בהן. כמעט שלא קורה, למשל, שהרופא מציין בפני החולה כי כריתה מלאה של השד כוללת גם את השרירים וגם את מערכת הלימפה, והיא תשפיע על תפקוד היד אולי לכל החיים. זה כמו להגיד לגבר: אנחנו מורידים לך את הערמונית, והוא יתעורר גם בלי – לא נעים לי לומר – איברים אחרים. טוב, הם אומרים: לא הזכרנו את זה, לא נורא.

התחום של סרטן השד הוא דוגמה לתופעה הרבה יותר רחבה של אפליה כלפי נשים במערכת הבריאות. היחס כלפי נשים על-ידי הממסד הרפואי הוא יחס מתנשא ומפלה. בתחומים מסוימים, כמו למשל במקרים של מחלות לב, הן מקבלות פחות טיפול, והטיפול שהן מקבלות הוא גרוע מזה שמקבלים הגברים. אצל נשים בישראל הסיכוי למות מהתקף לב ראשון או במהלכו של ניתוח לב גבוה מזה של גברים, זאת על סמך מחקרים, ואילו שיעורי ההחלמה והשיבה לחיים נורמליים נמוכים יחסית מאלה של גברים. ההסבר הקונבנציונלי של הרופאים אומר, שנשים לוקות במחלות לב בגיל מבוגר יותר, אולם מחקרים רבים מראים כי רופאים נוטים להתעלם יותר, כאשר מדובר בנשים, מאותם סימנים ראשונים של המחלה. כאשר גבר מתלונן על כאבים בחזה, הוא נשלח מייד לבדיקת מאמץ, בעוד נשים עם תלונה דומה לא נשלחות כמעט בכלל לבדיקה. התוצאה כמובן עלולה להיות שלא מאבחנים בזמן, וכאשר הנשים מגיעות סוף סוף לטיפול, הן כבר בשלב מתקדם של המחלה.

זה נשמע גרוע, זה נשמע נורא, וזה אכן נורא. אפשר להסביר את התופעה הזו בהתייחסות לאמונה הרווחת בקרב הרופאים, שההורמונים הנקביים מספקים הגנה מפני מחלות לב, אבל יש גם ההיבט האחר, שהמערכת, ובכלל זה גם הרופאים, מתייחסת לנשים פחות ברצינות.

התחום שבו הכי בולט הדבר הוא בחדר הלידה. הפער בין המחקר ובין מה שכבר ידוע כהכרחי או כמזיק בתהליך הלידה לבין האופן שבו נשים יולדות בפועל הוא עצום. נשים יולדות בדרך כלל על הגב, כאשר הרבה מאוד מחקרים מראים שזאת התנוחה הכי פחות יעילה מבחינת האשה, אבל

התנוחה הכי נוחה לרופא המיילד. כל ההליכים המלווים, שחלקם משפילים ביותר ובלתי הכרחיים, נעשים כל העת ולא מושקעות בהם מחשבה וכוונה, כיצד ניתן לחסוך חרדות, חוסר נוחות וטראומות. בסופו של דבר, לכל הדברים האלה יש כמובן השפעה ניכרת על הנושא הבריאותי. אשה שילדה מתוך תחושה של שליטה במה שקורה לה, שליטה על מה שהולך לקרות ומה שיקרה לאחר הלידה, אשה שמתייחסים אליה בכבוד ומתייחסים לרצונות ולרגשות שלה – לכל אלה תהיה השפעה על המהלך התקין של הלידה.

אני מוכרחה לומר בעניין זה, שגם חוסר הכנה מספקת לקראת מה שיקרה לאחר הלידה הוא משמעותי מאוד. לכן אנחנו נתקלים בתופעה, שאינה רק הורמונלית, של דיכאון שלאחר הלידה. זה קורה הרבה מאוד, לפעמים בצורה מינורית ולפעמים בצורה יותר הרסנית. אנחנו יודעים, לצערנו, גם על אחוז מסוים של התאבדויות. למה? אומרים לנו, הנשים: מה האושר הכי גדול? ללדת ילד. אני מסכימה, כולנו מסכימים, שזה האושר הכי גדול. היא יולדת וחל שינוי עצום בגופה, שינוי הורמונלי. פתאום היא מאבדת את העצמאות שלה. השינוי כל כך גדול, שהיא לא יודעת כיצד להתמודד איתו. אבל כולם מצפים שהיא תחייך ותהיה מאושרת. היא יודעת שהיא צריכה להיות מאושרת. בגדול היא מאושרת, אבל באותו רגע קשה לה. הדיכאון הזה, הפער העצום הזה בין מה שמצפים ממנה למה שקורה לה אישית, נפשית, הורמונלית ובריאותית, הוא עצום. לכן אנחנו מוצאים את התופעות האלה. אפשר להתמודד אתן כאשר יש הכנה מספקת, כאשר מסבירים יותר, כאשר מלווים יותר לאחר הלידה. אני פונה כמובן לכל הבעלים, לכל הגברים, שבינו את זה וסייעו לאחר הלידה, גם במצבי רוח, גם בעזרה פיזית.

החוסר באותה התייחסות וההתנשאות, גם של המערכת ולעתים גם של הסביבה, מובילים למה שנקרא לא אחת טיפול יתר: רישום זריז וגדול מדי של תרופות הרגעה לנשים, ניתוחים קיסריים שבהפכו להיות אופנה, שלא לדבר על החיתוך בלידה עצמה.

נתון אכזרי אחר הוא רמת ההשקעה בתקציבי המחקר: מחקר בתחומי מחלה אופייניים וייחודיים רק לנשים מקבל הרבה פחות תקציבים. סרטן השד, אחד הרוצחים האכזריים ביותר של הנשים, אינו מקבל את תקציבי המחקר הראויים, לפי היקף המחלה, החומרה שלה והפגיעות בה. אלפי נשים נפטורות מסרטן השד; כל אשה תשיעית בארץ תחלה במהלך חייה בסרטן השד; לנשים יהודיות סיכוי גבוה בהרבה מזה של נשים לא-יהודיות לחלות במחלה, ואין תקציבים תואמים למחקר.

מדוע בקופות-החולים צריכות נשים לשלם עבור בדיקה ואבחון של סרטן צוואר הרחם? לא מזמן שמעתי סיפור מזעזע על אשה שדיממה עשר שנים ושלחו אותה הביתה עם כדורים, רק כדי לגלות בסופן של אותן עשר שנים סרטן צוואר הרחם במצב מתקדם.

נוסף על כך אני רוצה לומר, שהאגודה למלחמה בסרטן הוציאה חוברת מצוינת על סרטן השד, יש בה כל המידע הדרוש, אבל החוברת לא מגיעה אל החולות, כמובן מסיבות תקציביות.

כל זה חמור במיוחד על רקע העובדה, שהנשים הן הצרכן מספר אחת של מערכת הבריאות. קודם כול, זה בוודאי קשור למערכת הבריאות של הנשים: פוריות וכו'. אולי לא שמנו לב לכך, אבל נשים הן בעצם צרכן הבריאות מספר אחת, לא משום שהן חולות יותר – חולים פחות או יותר אותו דבר – אלא משום שכאשר הילדים חולים, מי הולך אל הרופא עם הילדים? – בדרך כלל הנשים. כאשר ההורים שלנו חולים בגיל זיקנה, מי בדרך כלל הולך אתם לרופאים?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני הולך עם הילדים.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אשמח אם אתה יוצא דופן; סגן השר, אשמח אם תיפגש עם כל הנשים בטיפת-חלב ותשמע מהן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מודה באשמה, אשתי הולכת עם הילדים לרופא.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אני מתכוונת ברצינות, אני רוצה שנתקדם בעניין הזה. האשה הולכת בדרך כלל עם הילדים לרופא. כאשר ההורים שלה חולים, מובן שהיא תיקח אותם לרופא. אנחנו יודעים שקשישים זקוקים יותר למערכת הבריאות, והבת היא זו שהולכת אתם. גם כשההורים של הבעל חולים, היא זו שבדרך כלל BY DEFINITION, הולכת אתם. הכלה בדרך כלל מטפלת בהם ולוקחת אותם לרופא. זאת אומרת ש-האשה היא זו שנתקלת יותר במערכת הבריאות. לכן גם יש פחות סבלנות אליה, כי היא כאילו הנודניקית. היא זאת שבאה ואומרת שמשהו לא בסדר, והיא זו שחוזרת ומבקשת מהרופא פעם אחר פעם לאבחן ולראות. בדרך כלל זו היא, ובדרך כלל זה לא הוא. הוא מגיע יותר כאשר הוא חולה, ואגב, אנו באות גם עם הבעלים שלנו בדרך כלל. אני מקווה שגם הם באים אתנו, והעיקר הבריאות, אבל זה דבר אחר.

כאמור, אני מנסה לקצר קצת – אומר רק שבארצות-הברית הבינו שיש בעיה קשה עם ההזנחה של בריאות הנשים. בשנת 1991 יזם המוסד הלאומי האמריקני לבריאות מחקר אורך שיימשך 15 שנה וישתתפו בו 160,000 נשים במימון של 600 מיליון דולר. כבר יש ממצאים ראשונים, אולם בעיקר מדובר בתפיסה שיש לעסוק בבריאות של הנשים באופן נפרד.

בהתבסס על הממצאים האלה, וגם בהתייחס לחומר נוסף שנאסף כאן בארץ, אני קוראת למשרד הבריאות להקים אגף נפרד לבריאות נשים. יש לי כאן גם תוכנית, איך לבנות אותו, אבל עכשיו אין לי זמן לפרט. אגף כזה בוודאי יתייחס לעובדה שלנשים יש צרכים ייחודיים במערכת הרפואית. ידוע לי שגורמים מקצועיים רבים ממליצים על הקמת אגף כזה.

לסיכום, הנושא הזה חשוב מאין כמותו. לא לחינם אנחנו אומרים: העיקר הבריאות. בוודאי נסכים כולנו יחד, שאם אין בריאות אין לנו חיים, וודאי שאין איכות חיים. לכן, כשאנחנו מנסים לפעול לקידום מעמד האשה, לקידום איכות חייה של האשה, הבריאות היא מעל הכול, ואנחנו כחברה מחויבים לנושא. תודה רבה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

האם אני יכול לשאול שאלה?

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא הבנתי מההרצאה המאלפת שלך, אם כאשר אשה נכנסת לניתוח שד, היא לא נותנת הסכמה מראש לגבי היקף הניתוח.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

על-פי מחקר שהתפרסם רק עכשיו, מתברר ש-10% מן הנשים שנותחו בניתוחי סרטן שד – אני לא אומרת שכולן, אבל 10% – הן לא תמיד חזקות, לא כולן הולכות לעורך-דין אחרי שהן נשארות בלי שד, והן אמרו שלא גילו להן שכורתיים להן את השד. דבר נוסף שציינתי, שהרופאים לא נותנים להן את כל מגוון האפשרויות, ואנחנו יודעים שקיימות אפשרויות שונות. מובן שאני לא מדברת על כלל הרופאים, אבל יש כאלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר היה להבין כאילו הרופאים התירו את הרסן וקוראים דרור – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

לא, אני מעלה את הנושא כדי לשפר. הרופאים טובים. המחקר הראה על 10% לגבי שאלתך הספציפית. בגדול, אני אומרת שאנחנו מכירים את הרופאים, לרובם יש כוונות טובות, וייתכן שיש עליהם עומס אדיר. אבל למערכת ככלל יש התייחסות מסוימת. יכול להיות שצריך יותר תקנים לרופאים – ואני בעד – כדי שיהיה להם גם יותר זמן להסביר הכול.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת נעמי בלומנטל, שמצאת לנכון להעלות הצעה חשובה וראויה לדיון. אני מבקש את תשובתו של אדוני סגן שר הבריאות על ההצעה בדבר יחסו של הממסד הרפואי לנשים חולות סרטן.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אין ספק, שכל מערכת רפואית צריכה לשאוף ליחס של כבוד ורגישות לחולה ולמצוקות, הן הפיסייות והן האחרות, הנובעות מעצם גילוי המחלה והצורך להתמודד עמה. לנושא חשוב כזה נתן המחוקק את דעתו והרבה לדבר עליו, ומיסד את החובה ליחס נאות של הצוות הרפואי בחוק רפואי שמטרתו עיגון זכויותיו של החולה. בחוק זכויות החולה, שנכנס לתוקפו רק בחודש אוגוסט האחרון, נקבע: "מטופל זכאי לקבל טיפול רפואי נאות הן מבחינת הרמה המקצועית והאיכות הרפואית והן מבחינת יחסי האנוש" – סעיף 5 לחוק.

נוסף על החובה לשמור על כבוד החולה באמצעות חקיקה – ואנחנו יודעים שלא תמיד מיישמים את החוק, לצערנו הרב, על-ידי האנשים שאמורים לשמור עליו – בתי-הספר לרפואה נמצאים היום בתהליך של שיפור מיומנויות התקשורת מול החולים, תוך לימוד הדרכים הנאותות להעברת מידע ומסרים קשים לחולה, שהיא חלק משגרת יומו של הרופא.

אומנם, הרופא צריך להתמודד עם הקטע המקצועי בדרך כלל – איך לרפא את החולה, אבל הוא צריך גם לדעת שיכול להיות שהוא יטפל בחולה ועלולה להיגרם לחולה צלקת נפשית לכל ימי חייו.

לכן, הערותיי בנושא הן אמיתיות וחשובות, ואנחנו מנסים הן בחקיקה והן בהסברה להורות לתלמידי הרפואה כיצד עליהם לנהוג במקרים הללו.

אולם, גברתי חברת הכנסת הנמרצת, נעמי בלומנטל, את הזכרת את המחקר שאכן התמקד כולו בנשים בלבד. עם כל הכבוד וההערכה כלפייך, עם זה שאת קשורה למעמד האשה וצריכה לייצג כאן את מעמד האשה, אני חושב שהנושא הזה לא צריך להיות מוקדש לנשים בלבד. הפגיעה בחולים מבחינת הרופאים או האחריות ביחס אליהם אינן עניין רק לנשים. את יכולה לשמוע תלונות דומות גם מצד גברים, ילדים, ערבים, חרדים וכל אחד אחר. על כן הייתי מצפה שבנושא כזה לא נתמקד בכנסת אך ורק באשה, אלא באופן כללי נבוא ונדרוש שיפור ביחס או בהעברת המסרים כלפי החולים לגבי כל האזרחים, לגבי כל החולים.

כפי שאמרתי, משרד הבריאות מודע לחשיבות הרבה של הנושא הזה, והוא פועל בכל המישורים – החקיקתיים, החינוכיים וכן המשמעותיים, כדי להביא לשיפור היחס לכלל החולים, ללא הבדל דת, גזע ומין.

אני רוצה שתבינו כי משרד הבריאות מגלה רגישות לרחשי הלב ולטענות של הציבור בכך שרק לפני כמה חודשים אושר להקים גוף של נציבות קבילות הציבור, ומונתה נציבה ולא נציב. היא היתה צריכה להתחיל בכהונתה ב-1 בדצמבר, אבל מסיבות שונות היא לא התחילה, וכנראה ב-1 בינואר או סמוך לזה היא תתחיל לפעול כנציבת קבילות הציבור.

אבל גם עד היום לא חיכינו לה, אלא יש אנשים מספר העוסקים בקבילות, כמו למשל פרופסור מרסל אליקים, שהוא נציב תלונות הציבור. האמיני לי, אני מכיר היום את המערכת הזאת טוב יותר מאשר פעם. מגיעות אלפי תלונות, והמשרד משתדל לטפל בכולן. גם אני מקבל תלונות ומשתדל לטפל בהן. כלומר, המערכת שלנו ערה לנושא.

לדוגמה, המקרה של אותה בחורה צעירה, דסי רבינוביץ, זיכרונה לברכה. יש ועדת קובלנות מטעם המשרד שבודקת את המקרה הספציפי הקשור לפרופסור רחמילביץ. כלומר, משתדלים להיות רגישים לנושא ולדון בו בצורה יעילה.

מובן שלא די בכך. את העלית נושא חשוב, ואכן צריכה לבוא פנייה מכאן אל כלל ציבור הרופאים במדינת ישראל: אנא מכם, עניין של יחס, עניין של דיבור עם החולה, יש לו משמעות, הוא קשור בחיים. איך אומרים אצלנו, ובעצם, אומרים בכל מקום? החיים והמוות ביד הלשון. בכוח של מלה אחת אתה יכול להחיות אדם, אבל בכוח של מלה אחת אתה יכול גם להרוג אדם.

לפיכך, מכיוון שהנושא שהעלית חשוב מאוד, לדעתי, הוא קיבל הד חיובי במקרה הזה. לא מדובר על המון מקרים. את העלית עוד נושאים, כמו המצב שבו האשה יולדת ועוד דברים מעין אלה, שהם לא התחום שבו אני יכול להשיב לך. הערותייך נשמעו, ואני מציע להסתפק בתשובתי.

שבח וייס (העבודה):

האם אפשר שאלה-משאלה?

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

אדוני סגן שר הבריאות, היום אנחנו כבר יודעים בוודאות, שבעיקר לנושא של סרטן השד בארץ ובעולם, עם כל חשיבותו, עם כל הפוטנציאל הטרגי שטמון במחלה הזאת ובהתפתחויות לאחר מכן, מוקדשת תשומת לב, אבל פחות ממה שאפשר. מחלה כל כך נפוצה, לדאבוננו, וגורמת כל כך הרבה אסונות, כל כך הרבה ייסורים ומוות, וזו מחלה שכן ניתן לזהות אותה בשלב מוקדם. האם לא היה כדאי לחשוב על מסגרת חובה, בצורה אדמיניסטרטיבית של בדיקות עונתיות, כדי לצמצם את ממדי האסון הזה?

אני יודע שבבדיקות שעשו בארצות-הברית הגיעו למסקנה שבשנים הקודמות לא הקדישו למחקר בנושא הזה כמו למחקר במחלות אחרות. כלומר, אולי לא היה כאן קיפוח של נשים, אבל היה משהו מצ'ואיסטי בכל הנושא של טיפול במחלות רחבות היקף מסוג זה.

כאן צריך להיות טיפול ממסדי מחייב; ואם זה יהיה בתקופה שלך, אדוני סגן השר, תבורך על כך.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

רציתי רק להבהיר שאולי לא הובנתי כראוי. הרופאים מצוינים, הרצונות של כל המערכת טובים, אבל משום שיש בעיות ייחודיות, אני מציעה להקים במשרד הבריאות אגף שיטפל בנושא הייחודי הזה כדי שיזכה לקדימה, בעוד בעבר הוא היה מופלה לרעה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אגף מיוחד?

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

כן, בהחלט.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת בלומנטל. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לחבר הכנסת שבח וייס, במשרד הבריאות יש אגף הסברה העוסק רבות בפעולות הסברה. יש חוברות הסברה ודברי הסברה שבאים לעודד את הנשים לערוך בדיקות מוקדמות. לפני זמן-מה קיבלתי פנייה מאוד מעניינת הקשורה במגזר שלי, המגזר החרדי. פנו אלי דרך המשרד וביקשו ממני לפעול בתוך הציבור שלנו, ובחברות על טהרת המשפחה החלטנו להכניס פרטים נבחרים של הסברה לנשים הדתיות והחרדיות, שתלכנה לבדיקות האלה, שהן דבר יומיומי הקיים בכל המסגרות. אנחנו משתדלים לפעול בצורה רחבה יותר בנושא הזה, כדי שאפשר יהיה לאבחן את המחלה לפני שתהיה בה, חלילה וחס, התפתחות שלילית.

שמעתי את הערותיכם, דבריכם נרשמו בפרוטוקול, ואנחנו נעין בהם. אבל להקים אגף מיוחד לדברים כאלה? אמרתי שמבחינת המשרד אנחנו עסקנו בנושא של חקיקה ויש גם הנחיות ברורות לבתי-הספר לרפואה כיצד להסביר לתלמידים איך עליהם לנהוג מול הפציינטים, איך לדבר עמם וכו'. אבל להקים אגף? זה נשמע לי קצת גדול מדי, עם כל החשיבות של הנושא הזה. את רואה שאני נותן לזה את מלוא החשיבות ומתייחס לזה במלוא הרצינות. כמי שמתעסק עם אנשים אני יודע את

החשיבות של צורת הדיבור עם אנשים, יודע להעריך את נושא ערך החיים, אבל אני חושב שלהקים אגף זה קצת גרנדיוזי מדי – אבל צריך אולי להקדיש לנושא הזה קצת יותר מחשבה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן השר, על תשובותיך.

האם חברת הכנסת בלומנטל מסתפקת בדברי סגן השר?

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקשת דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

אם כך, יש לנו הצעות אחרות. חבר הכנסת אפי אושעיה מבקש להסיר. בבקשה, אדוני.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לנצל את הפרוצדורה ולהודות לחברת הכנסת בלומנטל על העלאת הנושא לסדר-היום. הציבור הרחב אולי לא יודע שלחבר כנסת יש אפשרויות מעטות להופיע באולם המליאה, ולרשותו שתי הצעות לסדר-היום בסך הכול. והנה חברת הכנסת בלומנטל ניצלה את זכותה בהעלאת הנושא הזה, והיא עשתה זאת ברגישות שהיתה מדהימה מבחינתי, וחבל שרוב חברי הכנסת לא נכחו באולם.

אני מנצל את ההזדמנות כדי להודות לה על שעשתה זאת. ברשותה, אני מבקש לומר עוד, מהיכרות אישית של הנושא בגלל מקרה במשפחתי, שהמערכת הרפואית באמת עושה את המיטב; יש רופאים, אחיות וצוות מסורים מאוד, שעושים הכול בשביל החולים. אני מסכים שהנשים צריכות טיפול מיוחד בשל הבעיות המיוחדות שמאפיינות אותן. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת אושעיה, אתה בוודאי מציע להסיר, כאילו.

חבר הכנסת אברהם הירשזון יציע להעביר את הנושא לוועדה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברת הכנסת בלומנטל, חברי הכנסת, אני רוצה להצטרף לדברים של חבר הכנסת אושעיה בעקבות הנושא החשוב שהעלית ולציין את הצורה הרגישה שבה העלית את הנושא הזה לפרטי פרטיו.

אני בהחלט חושב שכריתת שד לאשה – ולצערי אמי עברה את זה והיא נפטרה מזה – זה לא רק עניין פיסי. זה הרבה יותר עניין נפשי, ולכן חשוב הטיפול שלפני, חשוב הטיפול בזמן וחשוב הטיפול אחרי. ואגב כך, גם נושאים אחרים שהעלית בדיון הזה, כמו למשל נושא הלידה, גם הם ראויים לתשומת לב מיוחדת. שהרי כל אשה חייבת להיות מאושרת, והיא מאושרת אחרי שילדה, אבל אנחנו יודעים שנשים רבות סובלות לאחר הלידה, לפעמים מטראומות קשות, הן נכנסות לדיכאון עמוק, וצריך לטפל בזה.

אני ביקשתי בקופת-חולים לאומית לבדוק נושא מיוחד של הקמת מרכזי בריאות לנשים, משום שאני חושב שהזנחנו את התחום הייחודי הזה. אני הייתי מציע לבדוק את הנושא שקופות-החולים יקימו מרכזי בריאות לאשה, כי יש שוני מכל הבחינות בין טיפול רגיל לטיפול בנשים.

לכן, אני חושב שהנושא הזה צריך להיות נדון בהרחבה בוועדת העבודה והרווחה, שדנה בכל נושא חוק ביטוח בריאות, לראות כיצד מיישמים את זה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אני מציע שבהסכמה, גם בהסכמתו של סגן שר הבריאות, מכיוון שזו בקשתה המקורית של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, נסכים לקיים דיון בנושא במליאה, בבוא הזמן. בסדר, אדוני סגן השר?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

מסכים.

היו"ר ש' וייס:

מסכימים, אז אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? – המשמעות היא דיון במליאה. מי נגד?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אני הצבעתי תחת שמו של חבר הכנסת רפי אדרי, שהיה יושב-ראש הישיבה לפני ושמו הופיע בתור כזה, ואני מבקש שהדבר יירשם בפרוטוקול. אני מבקש אפוא לעשות החלפות ביני לבין חבר הכנסת אדרי. זה קורה לפעמים. תודה.

ברוב של שמונה בעד, באין מתנגדים ובאין נמנעים, הנושא יידון במליאה.

הצעה לסדר-היום סירוב משרד הבריאות לקבל תרומות דם מעולי אתיופיה ואי-יישום מסקנות ועדת-נבון

היו"ר ש' וייס:

הנושא הבא, חברי הכנסת: סירוב משרד הבריאות לקבל תרומות דם מעולי אתיופיה ואי-יישום מסקנות ועדת-נבון, הצעה לסדר-היום מס' 1031. חבר הכנסת אדיסו מאסלה, בבקשה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, היום בא מגן-דוד-אדום להתרים דם בכנסת. אני ביקשתי להעלות את ההצעה שלי לסדר-היום במליאת הכנסת לפני שבוע, ואולי עוד לפני זה, ובמקרה יצא לי להעלות אותה כאן היום.

כמו כל חבר כנסת אני קיבלתי ממגן-דוד-אדום הזמנה לתרום דם. בתמימות ובכוונה מאוד טובה כאזרח במדינת ישראל הלכתי לתרום דם. עברתי את כל התחנות, עברתי את כל הבדיקות. שאלתי שאלות ענייניות. מובן שהשאלות ששאלתי לא היו שאלות הקשורות בי אישית, אלא שאלות הקשורות

בפרשה המאוד-כואבת של בני העדה, פרשה שנחשפה לפני שנה על-ידי העיתון "מעריב". לצערי הרב, היתה הפגנה קשה, אלימה, שאני ארגנתי אותה.

הוקמה ועדה בראשותו של מר יצחק נבון, נשיא המדינה לשעבר, והיא הגיעה למסקנות. נכון שהמסקנות של ועדת-נבון לא סיפקו את בני העדה, אבל משרד הבריאות לא יישם עד היום אפילו את החלק הקטן ביותר שבמסקנות ועדת-נבון, שהיו יכולות להוות פריצת דרך לעולים מאתיופיה שהגיעו ארצה לפני עשר שנים, ואני בתוכם, כדי שיוכלו לתרום דם כמו כל אזרח במדינת ישראל.

אין בכוונת משרד הבריאות ליישם את החלטות ועדת-נבון. והיום אפילו מתגבשת הצעה חדשה להחמיר את המצב. ההצעה הזאת הוצעה על-ידי ד"ר בועז לב, משנה למנכ"ל משרד הבריאות, והיא אומרת: אם אי-פעם היית מעל שנה בארץ שבה שכיחות האיידס גבוהה, אפריקה, כלומר – אפריקה הלבנה כשרה לתרום דם, והבעיה היא אפריקה השחורה. ומובן שאנחנו, בני העדה, באנו מאתיופיה, ולא יכולנו להגיד שאנחנו באנו משבדיה, בעיקר שמזהים אותנו בקלי-קלות ומצביעים עלינו בקלות. אנחנו גאים במוצא שלנו, שהוא מוצא אתיופי, ואנחנו גאים על כך שאנחנו אזרחי מדינת ישראל היום.

כמו כל חבר כנסת, לפני תרם דם שר הבריאות החדש השר יהושע מצא. ממנו לקחו דם. ההבדל ביני לבין יהושע מצא רק בצבע. אני אדם כהה עור, גאה על כך, והוא אדם לבן, אבל הדם שלנו הוא אותו דם גם בצבע.

יוצאי אתיופיה, אזרחי מדינת ישראל, המונים 60,000 איש, מופלים בצורה הכי גזענית, כאשר משרד הבריאות וגם מגן-דוד-אדום הפכו את העדה כולה בצורה גורפת לקבוצת סיכון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מאסלה, היום ביקשת לתרום בכנסת ולא אפשרו לך לתרום? אני שואל שאלה אינפורמטיבית למען הצופים.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני אתייחס לזה. שאלתי שאלות ענייניות את מנכ"ל מגן-דוד-אדום, את שר הבריאות, שתתן לפני, את יהושע מצא, אם תרומת הדם שלי תהיה כשרה, תלך לשימוש כמו תרומת דם של כל חבר כנסת אחר. נענית על-ידי שר הבריאות וגם על-ידי מנכ"ל מגן-דוד-אדום בצורה חד-משמעית: מנת הדם שלי תוקפא למשך חצי שנה. אחרי חצי שנה אני אוזמן לתרומה נוספת, ואז יבדקו את תרומת הדם שלי, אחרי חצי שנה. מה שנקרא – לבדוק את תקופת החלון, אם אני נושא איידס או לא.

זו בושה וחרפה. אני עליתי לפני 16 שנה. מאז תחילת העלייה של יהודי אתיופיה עד 1991 עברו כל יהודי אתיופיה את כל הבדיקות הרפואיות על-כורחם, וגם אני על-כורחי, חשבתי שזה לטובתנו וגם לטובת. לא מצאו שום נשא בקרב העדה.

לצערי הרב, התופעה הזאת נתגלתה בקרב העדה רק אצל אלה שבאו ב"מבצע שלמה" ב-1991. כי אותם עולים שבאו ב"מבצע שלמה" שהו באדיס-אבבה, עיר הבירה של אתיופיה במשך שנתיים, שלוש, ארבע שנים בתנאים לא-תנאים. ממשלת ישראל היא זו שגרמה את הנזק הזה. היא צריכה לשאת באחריות לכך שאותם יהודים שהו במשך הרבה שנים בתנאים לא-תנאים. זו עיר בירה, עיר מודרנית יחסית, שיש בה הרבה פיתויים, ושם, לצערי הרב, נדבקו. מספרם היום כ-500.

לא יכול להיות שעדה שלמה תהפוך להיות מין חומר נפץ חשוד בחברה הישראלית. אתם יודעים אילו השלכות חברתיות יש לדבר הזה? ל-60 סטודנטים מבני העדה שנתקבלו ללימודים באוניברסיטת חיפה היו בעיות מגורים. קיבוץ רמת-יוחנן היה מוכן לשכן אותם אצלו כפתרון זמני. התנאי של הקיבוץ היה, שכל הסטודנטים, יהודי אתיופיה, יעברו בדיקת איידס ובדיקת צהבת.

האם דבר כזה יעלה על הדעת במדינת ישראל? מדינה דמוקרטית, מדינה שרואה את עצמה כחברה נאורה מפלה את בני העדה האתיופית בצורה גזענית, בצורה גורפת? האם התקדים הזה לא יהווה תקדים נוסף גם במגזרים אחרים? האם מקום העבודה שמוכן לקלוט עובדים אתיופים לא ידרוש את התנאי הזה? האם לגבי ילדים שצריכים להיקלט במערכת החינוך, בגני-הילדים, לא יכולים לראות בתקדים הזה תקדים לגיטימי?

איפה נשמע דבר כזה? תאמינו לי, נגרם לנו נזק כפול. הנזק הראשון הוא לעדה שיש לה זיקה לחברה הישראלית ולמדינת ישראל, שבה החברה נראית כמו שהיא נראית כלפי העולם כמי שמפלה אותנו בצורה גזענית. הדבר הזה כואב לי ואני מתקומם נגדו. והמכה הנוספת – ההשפלה. אנחנו עדה שיש לה גאווה. לקחו לנו את הגאווה הישראלית. לקחו את כבודה של העדה פעם אחר פעם.

הרבנות הראשית לא מכירה בנו כיהודים, ואנחנו צריכים לעבור גיור לחומרה. כל הילדים של יהודי אתיופיה שצריכים להיקלט במערכת החינוך, פתאום יש אתם בעיה – לא בבית-ספרנו. מבחינת הבריאות, כולנו הפכנו להיות "חבילת איידס". איפה נשמע דבר כזה?

היום יש ראש ממשלה חדש במדינת ישראל. היום יש שר בריאות חדש במדינת ישראל. איפה הם? למה אני לא שומע את הקולות שלהם? ראש הממשלה דאז מר שמעון פרס מינה ועדה שתבדוק את הפרשה כולה, לרבות השלכות חברתיות. יש מסקנות. שר הבריאות וראש הממשלה לא מוכנים להתייחס אליהן. אפילו לא מוכנים לדבר בחצי פה. איפה נשמע דבר כזה?

אני עולה על במת הכנסת לאחר שהחברה הישראלית מצאה לנכון ונתנה לי את ההזדמנות הזאת, להעלות את בעיות בני העדה. גם אני רואה את עצמי כאזרח במדינת ישראל שממלא את החובות שלו. אבל לתרום דם זו לא חובה. זו זכות, לא מבוטלת. אני לא רוצה רק למלא את החובות שלי, באותה מידה אני רוצה שהחברה הישראלית תקנה לי גם את הזכויות שלי – גם מבחינה דתית, גם מבחינה חינוכית, גם מבחינה בריאותית אנחנו לא מרגישים שאנחנו שווים בין שווים בחברה הישראלית.

היו"ר ש' וייס:

אני נותן לך עוד זמן, אבל תסיים, בבקשה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

מובן שלהעלות את הפרשה כולה, פרשה מאוד כואבת בעשר דקות, זה דבר בלתי אפשרי.

היו"ר ש' וייס:

לכן קיבלת 15 דקות.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני סגן השר, אני יודע את התשובות שלך. אני יודע מה אתה הולך להגיד. אתה סגן שר מתנועת ש"ס. המנהיג הדגול של ש"ס, עובדיה יוסף, הוא הראשון שפסק פסיקה הלכתית להכיר ביהודי אתיופיה כיהודים לכל דבר, אחרי התנגדות של הרבנות הראשית במשך הרבה שנים להכיר ביהודי אתיופיה. בזכות הפסיקה שלו אני פה. אני מתפלא, אדוני סגן השר, ששייך לתנועת שך, איזה תשובה אתה הולך לתת לי.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

תנועת ש"ס.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אמרתי ש"ס. יש לי מבטא אתיופי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מאסלה, בין ש"ס לשך יש הבדל גדול מדי. נכון? יש קו.

אדיסו מאסלה (העבודה):

עדיין מבזים אותנו. המדיניות לא השתנתה. היום לא תרמתי דם כמו כל חבר כנסת, כי קיבלתי תשובה שאינה מספקת אותי, תשובה חד-משמעית: המדיניות לא השתנתה. לכן לא מצאתי לנכון לתרום דם כאקט ציבורי. את הדם שלי לא הייתי מוכן לתת חینם, כדי לזרוק אותו לפח הזבל. הייתי

מוכן לתת תרומת דם לא פעם אחת בשנה; כמה פעמים יכולתי לתת, אבל לא נותנים לי לממש את הזכות המינימלית הזאת כאזרח במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אדיסו מאסלה.

אפי אושעיה (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ש' וייס:

תעשה את זה מהר.

אפי אושעיה (העבודה):

חבר הכנסת מאסלה, דווקא בגלל החברות האמיתית בינינו אני מרשה לעצמי לשאול את השאלה. אמרת עכשיו בדברייך שב-1991 הגיעו כמה מאות נשאי איידס. אם כך, מה היית מציע שייעשה בפועל? בעניין הזה אולי יש למגן-דוד-אדום ולרשויות הבריאות חשש אמיתי.

אדיסו מאסלה (העבודה):

בריאות הציבור היא מעל לכול. מי זה הציבור הזה? אני שייך לציבור הזה, אני אזרח במדינת ישראל. כל 60,000 בני העדה הם אזרחי מדינת ישראל. גם לי חשובה הבריאות שלי. תפקידה של מערכת הבריאות הוא לתת ביטחון לציבור כולו מבחינת הבריאות, אבל למען שלום בריאות הציבור בחברה הישראלית, עדה שלמה לא יכולה להיות קורבן.

לגופו של עניין, כל תורם אתיופי, אם מנת הדם שלו יכולה לסכן את בריאות הציבור, דינה כדין תרומת דם של אחרים – להשמיד אותה. אבל לא יכול להיות, לא יעלה על הדעת, היום, כאשר משרד הבריאות יודע את כל הנתונים לגבי נשאי איידס בקרב העדה; הם מונים כ-500 איש. כולנו עברנו בדיקה גורפת על-כורחנו. אני עברתי. נתונים יש, למשרד הבריאות אין נתונים לגבי החברה הישראלית, הם לא יודעים, הכול הערכה. דווקא אצלנו נשאי האיידס מסומנים. לכן, למה עדה שלמה צריכה לשלם את המחיר הזה?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, אדוני סגן שר הבריאות.

זה נושא מאוד רגיש, מאוד נוגע ללב. אם אני יכול להמליץ בפני כל מי שצופה בנו, מאזין לנו, שינהגו כמו הכנסת. כשהייתי יושב-ראש הכנסת, ביוזמתי צירפתי לסגל העובדים של הכנסת ארבעה יוצאי אתיופיה בתפקידים חשובים מרכזיים, ביוזמתי, כאן במליאה, כדי להרגיל את הציבור בארץ לשוויון. אז שייקחו דוגמה מאתנו.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שלנושא טעון כזה אני צריך תפילת הדרך כדי לצאת ממנו בשלום. חבר הכנסת מאסלה, דיברת פה בלהט ובהתלהבות. באמת, אני מבין את כאבך וכאבה של כל העדה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

לא בהתלהבות, בכאב.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

בכאב. כלומר, בכאב שלווה בטונים גבוהים מאוד. אני חושב, שעם כל הבעת הכאב שלך, החזרת אותנו שוב שנה לאחר.

אדיסו מאסלה (העבודה):

של העדה כולה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אתה מייצג את העדה, נכון. עם כל זה שאנחנו בידידות וצינית את מורי ורבי, את הרב עובדיה יוסף, אני לא מסכים אתך בחלק גדול מן הדברים, ועוד מעט אציין אותם. האשמה שלך פה ביחס למדינה היא כל כך גורפת. איך אמרת? רק בגלל הצבע עשו לך את הדבר הזה. אז אני אומר לך שזה לא רק בגלל הצבע. תסלח לי מאוד שאני אומר לך את זה. האשמה שלך היא גורפת. יש פה שיקולים מקצועיים, וגם חבר הכנסת אפי אושעיה קלט את הנקודה ושאל אותך. הרי אותם 500 שעלו התערו בתוך העדה. יש איזו קבוצת סיכון. מדברים במשרד על כ-10%. אני לא יודע, יכול להיות שמטעים אותי, אבל אלה הנתונים שיש לי.

אדיסו מאסלה (העבודה):

איזה 10%? אתה זורק מספר בלי אחריות. תחזור בך, אתה לא יודע את הנתונים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

קודם כול, אל תגיד לי שאני זורק מספרים ללא אחריות, כי אלה הנתונים שיש לי מהמשרד. אתה יודע מה? 1% או 2% בדרגת סיכון גבוהה ביחס לשאר האוכלוסייה. יש דרגת סיכון. אל תגיד לי "זורק"; אני אומר דברים שאני יודע. יכול להיות שהטעו אותי. זה משהו אחר.

קודם כול אני רוצה לטהר את המערכת במדינת ישראל, כי אתה עושה פה מעשה עלילה. אתה טוען: מה אתם מעלילים עלינו שאנחנו נשאים ואתם פוסלים אותנו. אתה פוסל את כל מערכת הבריאות במדינה, ואתה אומר: רגע, מה אתם עושים? רק בגלל הצבע שלי. אני אומר לך, אדוני, זה לא בגלל הצבע שלך. תסלח לי מאוד, כי הצבע שלך יפה מאוד לטעמי. אף אחד לא בא לפסול, אלא יש פה שיקולים בריאותיים גרידא רק למען טובת הציבור, כי אתה מסכים אתי שעניין האיידס הוא סכנת נפשות. אדם שנדבק בזה נגמר, מסיים את חייו בתוך תקופה מסוימת, וזה בטח דבר לא סימפתי; אף אחד מאתנו לא היה רוצה את הדבר הזה. אז היו פה שיקולים מקצועיים.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אתה בדבריך אומר שהעדה כולה – 60,000, היא קבוצת סיכון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מאסלה, בגלל רגישות הנושא וחשיבותו, אני מבקש שתיתן לו להשלים. אם תהיה לך אחר כך שאלה או הערה, אני אאפשר לך.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

כשדיברת הייתי אדיב, הצבעתי כי רציתי להעיר לך הערה ולשאול את השאלה שחבר הכנסת אפי אושעיה שאל.

אני לא מסכים עם האשמה גורפת. אנחנו יכולים לדון לגופו של עניין, לבוא ולהגיד שהשיקול המקצועי פה היה מוטעה או היה גורף מדי. אבל בוא נרד מהגזענות הזאת.

אתן לך עצה טובה. בעבר הייתי שייך למגזר החילוני, היום אני שייך למגזר החרדי. תאמין לי שהמגזר שלי מופלה, מושמץ, מותקף יום ולילה על לא עוול בכפו. יכול להיות שבמקרים מסוימים היתה איזו הצדקה, אבל בצורה גורפת מנסים לצייר אותנו כחשוכים, כאנשים מסכנים, כאנשים מלפני 2,000 שנה. אתה יודע מה אני אומר לציבור שלי? אני אומר להם: אתם החכמים, אתם הנבונים, אתם הנאורים, אתם גדולי הדור, ואני לא מחנך אותם להרגיש כל הזמן את הנחיתות הזאת ולהנציח אותה אצלם. אדרבה, אני מוציא מהם את הרגשת הנחיתות. תבוא ותדבר אל עדתך: אתם החשובים ואתם הנעלים. אל תגיד להם כל הזמן: אנחנו השחורים, דופקים אותנו. זה לא מושג שמקובל. תבנה את זה בצורה אחרת.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אל תטיף לי מוסר – – – אין לי רגשי נחיתות, אני מעלה בעיה מציאותית בחברה הישראלית.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

גם לגבי ההתבטאות שלך פה מעל במת הכנסת, כשאמרת שארגנת הפגנה אלימה ואתה גאה בכך, אני מציע לך, בתור חבר כנסת ואיש ציבור, כשאתה עומד פה – – –

אדיסו מאסלה (העבודה):

תענה לי תשובה עניינית.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני אענה לך. דרך אגב, אמרת שאת התשובה העניינית אתה כבר יודע, שאני קורא אותה מהפרוטוקול. לפחות אתייחס לדברים אחרים שאמרת.

בתור חבר כנסת קצת יותר ותיק, אולי יותר צעיר ממך, תרשה לי לומר לך שלא מקובל שחבר כנסת יבוא ויגיד: אני ארגנתי הפגנה אלימה במדינת ישראל. תרשה לי לומר לך, ואם אתה לא רוצה לשמוע אז אני אומר את זה לציבור.

רבותי, משרד הבריאות אימץ את מסקנות ועדת-נבון ובוחן את הדרך המיטבית ליישומן. במסגרת זו גובשה תוכנית שתפקידה להפחית את התחלואה באיידס בעדה באמצעות הסברה, חינוך לבריאות וחונכות אישית בקרב העדה. אני מקווה שזה דווקא נשמע בסדר, אם אנחנו באים ורוצים לחנך ולהסביר את החשיבות של העניין. על זה אין טענה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אתם לא תחנכו אותנו. יש לנו ערכים. אנחנו יודעים מה זו סכנה, אנחנו יודעים מה זו מחלת איידס.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אדיסו מאסלה, אתה צריך לאפשר לו להשיב. הקשבנו לך בדריכות – – –

אדיסו מאסלה (העבודה):

זו גישה קפיטליסטית. אל תחנך אותנו.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

למה לא? מה זה לחנך? לחנך לחיי אישות בטוחים, לחנך אותם לבדיקות, לחנך אותם לבריאות, להיגיינה. מה רע בזה? בהצעה הקודמת לסדר-היום הדגשתי בכבוד שאני פועל היום במגזר החרדי לעודד נשים, לחנך אותן שילכו לבדיקות. נו, אז מה, פגעתי בעדה שלי או באנשים שלי? זה שוב מרגשי נחיתות שאתה סתם מפתח אותם, הם כבר לא קיימים אצלנו. כבר הדגיש סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת שבח וייס: תסתכל בבניין הכנסת, תסתכל בצבא, תסתכל בכל המקומות – אתם חלק מהחברה שלנו, אך עצמנו ובשרנו אתם. תפסיקו להנציח את הנחיתות, אף אחד לא רוצה את הקטע הזה.

תוכנית ההסברה גובשה והוסכמה על-ידי נציגי העדה. אני מדגיש. שאלתי במשרדי מה זה נציגי העדה, אמרו לי: יושב-ראש ארגון הגג של עולי אתיופיה, אנשי מקצוע של העדה, נציגי משרדים וארגונים העוסקים בנושא זה. כלומר, תוכנית ההסברה, יכול להיות שעליך היא לא מקובלת, אבל על אנשים אצלך בעדה היא כן מקובלת.

בנושא תרומות הדם של עולים מקרב העדה האתיופית – טענת בהצעתך המקורית, שאומנם הרחבת ופיתחת, אבל טענת כאילו עומדת בימים אלה – – –

אדיסו מאסלה (העבודה):

אני מחזיק את ההצעה של ד"ר לב, משנה למנכ"ל – – – מי שחשף את זה היה עיתונאי ב"גלי צה"ל".

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מאסלה, יש לי הצעה. אנחנו כבר צריכים לסיים. זה נושא מאוד חשוב, לכן לא הקפדתי על הזמן, אבל יש גבול. אני ממליץ שבתום דבריך, אחרי שנצביע, תמסור לו את המסמך ותשוחחו ביניכם כדי שאפשר יהיה לתת טיפול בהתאם.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

זה לא עניין של מסמך, אני יודע מה כתוב במסמך. אחרי ועדת-נבון ישבו במשרד עם ארגון הגג של עולי אתיופיה – יש כל מיני גופים בתוך המשרד – וקיבלו החלטה של ועדה שצריכים לבדוק את יישומה. הסכימו ליישם את החלטות הוועדה. אבל כדי ליישם אותן יושבים אנשי מקצוע עם אנשי העדה, בלי לפגוע באיש. לכן, אני לא מבין מה ההסתערות הזאת כל הזמן.

העלו כל מיני הצעות. אחת ההצעות היא ההצעה שהוא דיבר עליה. המשרד לא הציע שום הצעה חדשה, אלא עם מנהיגות העדה הוא מחפש דרך להבטיח העדר אפליה בתרומות ולהבטיח את בטיחותן של מנות הדם ואת בריאות הציבור. כל הצעה בתחום זה תוצג בפני מנהיגות העדה ובפני מנהלי בנק הדם, כדי שההיבטים הציבוריים והמקצועיים יהיו מוסכמים. עוד הבוקר טרח כבוד השר להתקשר אלי ולהדגיש בפני שיש מדיניות ברורה שלו, שכל מי שבא לתרום דם, בלי הבדל גזע, צבע, דת, לאום ואמונה, אכן יקבלו את תרומת הדם שלו.

לגבי הקפאה או לא הקפאה – – –

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני סגן השר, מאז ומתמיד עולי אתיופיה תרמו דם. אבל זרקו אותו לפח.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו צריכים לסיים.

אדיסו מאסלה (העבודה):

הם תרמו דם.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אמרתי לך שזה לא ייזרק. הבטחתי לך. אמרתי לך שלא ייזרק דם.

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים, חברים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

מה אעשה? אני יכול לרדת.

היו"ר ש' וייס:

בוא נסיים ברוח טובה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני מסיים ואומר שזו בינתיים החלטת הביניים. הרי עד שתתקבל החלטה ברורה עדיין יש טענה של משרד הבריאות, יש טענות שלכם, והנושא נבדק. זה לא שאנשים יושבים עכשיו ומחכים לימות המשיח.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן שר הבריאות, מהי הצעתך הקונקרטית לגבי הנושא?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

זה לא עניין של הצעה. אני בא לתת פה אינפורמציה על כוונה.

היו"ר ש' וייס:

לא, אני מדבר על הצעה פרלמנטרית.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

סליחה, אדוני היושב-ראש. אתה אמרת שהנושא טעון ורגיש. אני באמת בידידות עם חבר הכנסת מאסלה. אני לא רוצה שהוא וכל אותו ציבור של 60,000 איש, שהוא חלק מאתנו, יצאו בהרגשה שמקפחים אותם.

רבותי, הנושא בבדיקה. פה מדובר בחיים ומוות מול רגשות. רבותי, כשמדברים בחיים ומוות מול רגשות, הנושא צריך בדיקה יסודית ביותר. הנושא נבדק בימים אלה. ברגע שיגיעו להחלטה – וההחלטה לא תיעשה ללא אנשי העדה וכל אותם ארגונים שציינתי, הכול ייעשה בהחלטה מסודרת. הועלו הצעות, נכון. המסמך שאתה מחזיק ביד, זו היתה הצעה. אבל היא לא התקבלה. בינתיים היא לא התקבלה. כשתתקבל ההצעה – תוכל להרים את זעקתך, ואני מוכן להשתתף.

היו"ר ש' וייס:

מהי הצעתך הפרלמנטרית, אדוני סגן שר הבריאות? ועדה? או מליאה? או להסיר?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני מאוד לארג' בוועדות. כלומר, אני חושב שהתשובה מספקת. אם הוא ירצה להסתפק – בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

האם אתה מסתפק בתשובה?

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני לא מסתפק בתשובה.

היו"ר ש' וייס:

אז אתה מבקש דיון במליאה, נכון?

אדיסו מאסלה (העבודה):

אני מבקש שהנושא הזה יעבור לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

לא, את זה אתה לא יכול לבקש. אתה יכול לבקש דיון במליאה. אנחנו נאפשר לחבר הכנסת טלב אלסאנע להציע הצעה אחרת, להעביר לוועדה.

תודה רבה, אדוני סגן שר הבריאות, על תשובתך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחי וידידי חבר הכנסת אדיסו מאסלה, ראשית, אני רוצה לבוא באמת בטענה צודקת – –

היו"ר ש' וייס:

יש לך דקה לכל הטענות יחד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – לסגן השר.

אני לא יודע למה הוא צוחק, כי אני לא רואה שום דבר מצחיק.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

הוא צוחק רק בגלל שתי מלים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שמעתי בכאב רב את הדברים שנאמרו כאן. לצערי, במקום הגישה המתגוננת של סגן השר – – –

כבוד היושב-ראש, עוד לא הספקתי לדבר – – –

היו"ר ש' וייס:

כן, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

משפט אחד. במקום הגישה המתגוננת ולפעמים הגישה הפטרונית הזאת: אתם בני העדה האתיופית, וכאלה דברים – אפשר לבוא ולהתנצל על העוול הנוראי שנעשה לעדה שלמה, שהובאה לכאן על מנת לא להשפיל אותה, אלא להתייחס אליה בכבוד הראוי.

חבר הכנסת אדיסו מאסלה, אני רוצה להגיד לך שאת הכאב הזה שאתה חש אנחנו כואבים במשך 50 שנה. זו הגישה של הממשלה לכל דבר אחר. כך מתייחסים למהות הערבית, כך ימשיכו להתייחס לאתיופים. אנחנו צריכים לעשות חזית אחת כנגד הקיפוח. אנחנו נהיה חזית משותפת כנגד המדיניות הגזענית הזאת, הפטרונית הזאת, שצריך לשים לה קץ פעם אחת ולתמיד.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברים, עוברים להצבעה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו יודעים. תראה, חבר הכנסת מאסלה, כל חבר כנסת שמציע הצעה לסדר-היום אוטומטית מבקש דיון במליאה. זה חלק מן התקנון.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברים, תנו לי אפשרות להבהיר את זה. הרי עוד ארבע שנים לפחות נשב פה יחד. כמעט. אם כן, חבר כנסת אחר יכול להציע להעביר לוועדה. בעל ההצעה לא יכול, כי הוא מציע את הדיון במליאה. שר יכול להציע להסיר, וכן הלאה וכן הלאה.

חברים, האם התשובה בהצבעה היא כן – הנושא עובר לוועדת – – –

קריאה:

לוועדת העבודה והרווחה.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

לא, עלייה וקליטה.

היו"ר ש' וייס:

ועדת הכנסת תחליט. רבותי, די שיש דעה אחרת כדי שוועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה יועבר הנושא.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

הנושא נדון בוועדת העלייה והקליטה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, המציע לא מסכים לוועדה. אתה מבקש דיון במליאה, נכון?

אדיסו מאסלה (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

זו הצעתו המקורית של חבר הכנסת מאסלה. סגן השר הציע להסתפק בהודעה. הצעתו לא התקבלה. אתה מציע ועדה. לפיכך, איש לא הציע להסיר את הנושא מסדר-היום.

לכן, ההצבעה תהיה כזאת: אם יהיה רוב – הנושא יידון במליאה. אם זה ייפול – אקיים עוד הצבעה על השאלה האם הדיון יהיה בוועדה. אני יודע שיש לי ויכוח על כך עם מזכירות הכנסת ואני אנהג כשיטתי כאן, כי אני חושב שאני צודק. תודה רבה. אם יהיה רוב – הדיון יתקיים במליאה. חבר הכנסת אדיסו מאסלה מבקש שהדיון יתקיים במליאה. הרי אני יודע שמייד נפתור זאת ותיכף יהיה רוב להצעה זו. בבקשה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, תשעה תומכים, שני מתנגדים, אין נמנעים. יהיה דיון במליאה. תודה רבה. הרי ידעתי שכך זה יסתיים.

הצעות לסדר-היום שכונה יהודית בראס-אל-עמוד בירושלים

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, אנחנו עוברים לנושא הבא: שכונה יהודית בראס-אל-עמוד בירושלים, הצעות לסדר-היום מס' 1058, 1083 ו-1090. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה ראשון, שלוש דקות; אחריו – חבר הכנסת וליד צאדק, שלוש דקות; אחריו – חבר הכנסת אפי אושעיה, שלוש דקות. יחד תשע דקות. נו, נראה. משימה.

בבקשה, כבודו.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

(נושא דברים בערבית)

אפי אושעיה (העבודה):

יהיה תרגום?

היו"ר ש' וייס:

יהיה תרגום. הזמנו מתורגמן. הכול מסודר.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

(נושא דברים בערבית)

וליד צאדק חאג' יחיא (מרצ):

יש מישהו שעונה בשם הממשלה?

היו"ר ש' וייס:

סגן שר השיכון.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

(נושא דברים בערבית)

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת דהאמשה. אני מזמין את מר יצחק בר-משה – – –

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, על חשבון מי יהיה זמן התרגום?

היו"ר ש' וייס:

על חשבון הבית. מר יצחק בר-משה יתרגם את דבריו. לגבי התרגום – אינני יכול להגביל לשלוש דקות או פחות או יותר. בבקשה, כבודו.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

(להלן תרגום דבריו לעברית)

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשם השם הרחום והחנון, העיר ירושלים היא עיר גדולה וקדושה וקיימים בה אל-אקצה ומקומות קדושים אחרים.

מדיניות הממשלה כלפי ירושלים מונעת את השלום. העיר הזאת גדולה יותר מכל אשר זוממים לה.

ממשלת נתניהו לא יכולה לבלוע את ירושלים. על מפתנה של ירושלים עומד השלום, שם יקום השלום ושם ייפול.

לא ייכון שלום אם לא תוחזר קדושתה של ירושלים כפי שצריך להיות. המדיניות הזאת הביאה לכך שאתמול דיברה ממשלת ישראל על ערביי הגליל כאילו הם ידרשו מדינה, כאילו הם אזרחים זרים ולא אזרחי המדינה. לא למדו מהעניין של – – –

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אם יש קריאת ביניים, למי – – –

היו"ר ש' וייס:

באמת יש בעיה. חשבתי ברגע זה, איזו דרך נפלאה להימנע מקריאות ביניים – לנאום את הנאומים , לתרגם, על המתורגמן אי-אפשר לכעוס, וכך פתרנו בעיה פרלמנטרית של קריאות ביניים. אבשפה

בסדר גמור; נא להמשיך. נתאפק עם קריאות הביניים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

משפט מתקן.

היו"ר ש' וייס:

בסוף, אחר כך.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

(להלן תרגום דבריו לעברית)

לא למדו מעניין הטחת הראש בסלע שבמנהרה; והטחת הראש בסלע ראס-אל-עמוד עכשיו תכאב הרבה יותר. הקמת מבצע התיישבותי בראס-אל-עמוד לא יכולה להניב אלא פירות באושים. השלום הוא משאת נפשם של שני העמים. שיכון היהודים בתוך האוכלוסייה הערבית יביא לאסון. אבקש מראש הממשלה לחזור בו מהמדיניות המטורפת הזאת, המביאה לייאוש. יש לאפשר לעמים לחיות בשלום היום ולפני שיעבור זמן.

כעת על ראש הממשלה לקום ולפגוש את ראשי הרשויות המפגינים מול משרדו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. קודם כול, אני מודה מאוד למתורגמן שלנו, מר יצחק בר-משה, שבוודאי נראה אותו כאן מדי פעם בפעם.

יש לך הערה לפרוטוקול?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כן.

היו"ר ש' וייס:

אבל לא מעל הדוכן, כי אין לזה סוף. ישר לפרוטוקול. בסדר, חברים.

עכשיו יישא את דבריו חבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא, בבקשה. חברים יקרים, לחבר הכנסת וליד צאדק – – –

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

קודם כול, זה חוקי, זה אפילו עושה את הכנסת מעניינת. חוץ מזה אני חושב שהעברית של חבר הכנסת וליד צאדק תצטרך תרגום, כי היא ספרותית מאוד, גבוהה מאוד, ונצטרך לתרגם אותה לעברית יותר פשוטה. בבקשה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, תמיד אני צריך להיות אסיר תודה לך על כל מעשיך ועל כל דבריך. מבחינה עקרונית אני יכול לדבר בערבית ואני רוצה לדבר בערבית, אבל מבחינת השאלה איך אני רוצה לשרת את העניין שלי ואת הדעות שלי – אני אדבר בעברית ולא בגלל ההערה שאתה הערת.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה שכל עם ישראל ישמע מה שמתרחש בלבותינו, וזה מה שאנחנו צריכים לעשות.

היו"ר ש' וייס:

אני מנחש את ההודעה – – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני מברך את חבר הכנסת דהאמשה על התעוזה שלו – –

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מנחש שאתה גם רוצה לאפשר – – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

– – ועל העיקרון שהוא נוהג בעניין הזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מנחש שאתה גם רוצה לאפשר לחבר הכנסת בני אלון לקרוא קריאות ביניים, נכון?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

בבקשה, אני אפילו מזמין.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אבל לא להפריז.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, נראה שהממשלה הזאת לא למדה מאומה מהטעויות ומהשגיאות הפטאליות שעשו ממשלות קודמות, לרבות מפלגת העבודה, לרבות הממשלה שגם הייתי חבר בה.

אנחנו יודעים אילו בעיות גרמו להתנחלויות ואיזה אובדן; אבן שמסכלת ומתסכלת את כל אוהבי השלום ושוחרי השלום. אנחנו יודעים אילו בעיות גורמות להתנחלויות לתהליך השלום, ואנחנו יודעים, כאשר החליטו ליישב יהודים בלב חברון – אנחנו יודעים מה הסכנות שנבעו מכך.

הממשלה הזאת והמדינה כולה תקועה בתהליך השלום כתוצאה מ-400 אנשים שנמצאים ביישוב היהודי בחברון. לא למדנו דבר, ונראה שהממשלה הזאת רוצה להוסיף עוד מגרעת, עוד בעיה ועוד מקלות לעגלת השלום שממילא היא הולכת לאטה והולכת ומתמהמהת ולא מגיעה לחוף המבטחים המיוחל.

בניית שכונה יהודית בלב-לבה של ירושלים, בתוך 14,000 ערבים ובתקופה הרגישה הזאת, היא התנחלות לשמה, היא העכרת האווירה והרקמה הדקיקה של אמון ותקווה; רוצים להרוס אותה בהקמת ההתנחלות הזאת. אני קורא לזה במפורש: התנחלות.

לא למדנו מה היה כתוצאה מפתיחת המנהרה, לא למדנו מהטעויות, ואנחנו לא מסתכלים קדימה ליום בהיר, ורוד מזה שאנחנו נמצאים בו היום. והיום באה הממשלה הזאת, ולצערי הרב – אני אומר זאת לחברי הכנסת מש"ס – כאב לי ששר הפנים, כפי שקראתי בעיתון "הארץ" היום, קיבל בסיפוק רב את העניין שנדחה במשך חמש שנים בשל הרגישות הזאת; הוא קיבל את ההחלטה של ועדת התכנון והבנייה בסיפוק רב.

אני יודע שאנשי ש"ס באמת אנשים דתיים, אנשי חברה, אנשים שרוצים צדק חברתי ורוצים גם בשלום, וכבוד הרב עובדיה יוסף, בפסיקותיו ובדיבוריו הוא איש שלום. אני לא יודע אם הוא יודע על החלטתו של השר סוויסה.

אני מקווה ששר הפנים הנוכחי ינהג היום כמו קודמו, הרב אריה דרעי, שאנחנו מאוד מוקירים אותו, והוא איש שאפשר לסמוך עליו ואפשר ליטול מדבריו וממעשיו דוגמה ומופת למעשים אחרים.

לכן, אני חושב, אדוני היושב-ראש, שהיום אנחנו ניצבים בפני בעיה חמורה, ואני אומר: בעיה חמורה. אנחנו לא רוצים להרוס שלום, אנחנו לא רוצים להזמין מתיחויות מיותרות. אנחנו רוצים שהממשלה הזאת תתאפק, תתעשת ותחשוב על העניין הזה מחדש. ואני מקווה שזה לא יוסיף לבדידותה של מדינת ישראל עוד נדבך שאנחנו לא רוצים בו.

אני גם קראתי היום בעיתון, שהממשל האמריקני מתנגד בכל תוקף לעניין הזה, מכיוון שבאים לעסוק פה בירושלים, שהיא עיר אהובה לשני העמים ולשלוש הדתות – אני מייד מסיים – כאן רוצים לפגוע ובאים לחרחר. אנחנו יודעים שבהסכם אוסלו כתוב, שירושלים תישאר לשלב שנגיע בו לסופיות הסכסוך, וכאן באים לשנות אותה מבחינה גיאוגרפית, דמוגרפית, ומעל הכול – להזמין מתיחות מיותרת. תודה רבה לך, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא. חבר הכנסת אפי אושעיה, שלוש דקות. בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אמש אישרה הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה של אזור ירושלים הקמת 132 יחידות דיור ליהודים בראס-אל-עמוד וגם יחידות דיור לתושבים הערבים בראס-אל-עמוד. כאשר קראתי את הידיעה הזאת בעיתון חשבתי שיהיה נכון ללכת לראס-אל-עמוד, לראות את הדברים בשטח וללמוד ממה נובעת החלטה כזו להקים יישוב יהודי בראס-אל-עמוד. ואני בעיקרון, בתפיסה הכללית שלי אני קובע בדרך כלל שראוי וכדאי וטוב שיהודים ישבו בכל מקום.

אבל כאשר הייתי בראס-אל-עמוד וראיתי איפה רוצים לקבוע את יחידות הדיור האלה, נזכרתי בביקור שלי בחברון – יישוב יהודי קטן נמצא בלב יישוב ערבי. יש לי חשש גדול מאוד שהחלטה התמוהה הזו היא המשך למעשי איוולת של ראש הממשלה והחלטות הממשלה הזו. דווקא בעיצומו של משא-ומתן כל כך עדין על הפריסה החדשה בחברון עומד ראש הממשלה שלנו לאשרר את החלטת הוועדה ולהניח מוקש לפני גלגלי השלום. חמור הדבר עוד יותר כשאנחנו משווים את מעשה האיוולת הנוכחי לטעותו הטרגית של ראש הממשלה בפתיחת מנהרת הכותל ואירועי הדמים שבאו אחר כך.

במקום להסיק מסקנות מההתנהגות הנמהרת שהביאה לשפיכות הדמים והקימה את כל העולם הערבי, את כל העולם כולו נגדנו, מתכוון ראש הממשלה לאשר את ההחלטה הזו גם כן, וזה לא פלא שגם במקרה הזה עומדים מאחורי היישובים הללו בעלי הון, עוד אחד שהוא מראשי התורמים של ראש הממשלה, כוונתי לאירווינג מוסקוביץ', איל ממון אמריקני התורם ביד רחבה לראש הממשלה ולראש עיריית ירושלים. ראש הממשלה שבוי פעם נוספת בידי תורמיו המיליונרים המשכילים לנווט אותו כאוות נפשם.

בביקוריו התכופים בארצות-הברית מקפיד ראש הממשלה להבטיח, כי לא יוקמו התנחלויות חדשות. האמריקנים ידועים בהתנגדותם העקבית להקמת התנחלויות חדשות וסבורים כי ההתנחלויות הן מכשול לתהליך השלום. נתניהו, המקפיד להגיד לכל אחד אך ורק את מה שהוא רוצה לשמוע, יודע היטב מה מעוניינים מארחיו לשמוע ופועל בהתאם. אולם גם האמריקנים, ממש כמו כל אחד שנפגש עם ראש הממשלה, הופתעו לגלות, כי הבטחותיו של ראש הממשלה שוות כקליפת השום.

דובר מחלקת המדינה הגיב רק אתמול בערב בנושא ההתיישבות בראס-אל-עמוד ואמר: "מנקודת המבט של ארצות-הברית, זה בהחלט מטריד. כפי שאמרנו, ההתנחלויות הן גורם מסבך, גורם מטריד ובעייתי, ואנו לא מאמינים שהוא מסייע לתהליך השלום".

אדוני היושב-ראש, לסיום אני מבקש לקרוא לראש הממשלה ולבקש ממנו לעצור, לחשוב פעם נוספת, לתת לדיונים עם הפלשתינים להסתיים, לא לפוצץ את תהליך השלום; ההחלטה הזו מניחה מוקש על דרך תהליך השלום.

ובאמת, לבי יוצא למתנחלים, אלה שעושים התנחלות פוליטית והתנחלות ביטחונית, ואלה שרוצים להיטיב את תנאי המגורים שלהם. אבל, אני קורא להם להבין שאנחנו על סף הסלמה במזרח התיכון, אנחנו על סף מלחמה במזרח התיכון כתוצאה מחוסר שיקול דעת – לעצור, לחשוב. אולי בבוא הזמן, כאשר נדון בהסדרי הקבע, נוכל גם לגור בשכונות, יהודים וערבים ביחד. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אושעיה. אדוני סגן שר השיכון, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון? זה לא צריך להיות עכשיו סגן השר לענייני תשתיות? אני שואל שאלת תם.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

לא.

היו"ר ש' וייס:

המשרד בעצם נשאר, אף שיש – – –

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

יש חלוקה בין הדברים שהיו במשרד הבינוי והשיכון ואלה שהועברו לתשתיות שאין להם קשר עם משרד הבינוי והשיכון.

היו"ר ש' וייס:

אבל יש לנו משרד ששמו משרד הבינוי והשיכון.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

המשרד חולש כמעט על כל דבר.

היו"ר ש' וייס:

ראש הממשלה הוא השר; הבנתי. פשוט לא ידעתי. אינפורמציה. בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברים מספר העלו הצעה לסדר-היום בנושא שכונה יהודית בראס-אל-עמוד בירושלים. בעצם כאשר הם הגישו את הבקשה להעלות את הנושא על סדר-היום, זה היה לפני ההחלטה של הוועדה המחוזית בעניין הקמת שכונה יהודית בראס-אל-עמוד בירושלים.

ראשית כול, אני רוצה לומר שמבחינת משרד הבינוי והשיכון – ואמונתי האישית היא שלכל אזרח יש זכות לגור בירושלים ובכל חלק מירושלים, וזה לא משנה מה היא האמונה שלו ומאיזה לאום הוא – הדבר החשוב ביותר ששלטון צריך להוכיח בו את עצמו הוא מתן שירותים שוויוניים לכל האוכלוסיות

הגרות בעיר. אם היינו מקיימים דיון ברגע זה, האם נותנים שירותים שוויוניים לאלה שנמצאים במזרח העיר לעומת אלה שנמצאים במערב העיר – זה דיון שצריך לתת עליו את הדעת, וממשלת ישראל וכל מי שאחראי לשלטון בירושלים צריך להתעמק ולחשוב מה עושים כדי שכולם, כל מי שגר בירושלים, יקבל שירותים שוויוניים, כאשר גם החובות שוות לכל אזרח.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני סגן השר, אולי תגיד לי, למה במשך שש שנים סירבה הוועדה המחוזית לאשר לערבים לבנות שם והתנתה זאת באישור – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מנחש שסגן השר יתייחס לנושא.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אם תאפשר לי, אני אתקן שזה לא שש שנים. בישיבה האחרונה בקדנציה הקודמת של מועצת עיריית ירושלים שאני הייתי סגן ראש עיר בה, וטדי קולק כיהן בה כראש עיר, זה היה בנובמבר 1993, אישרה העירייה את התוכנית הזאת והמליצה בפני הוועדה המחוזית להפקיד את התוכנית הזאת. זה לא שש שנים – זה שלוש שנים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה המטרה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, לא, רק שנייה, אתה רשום להצעה אחרת, אני אבטל אותה. בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

האישור של העירייה בתקופת שלטונו של טדי קולק, כאשר יושב-ראש הוועדה לתכנון ולבנייה היה מר אברהם כחילה, סגן ראש העיר – – –

נעמי חזן (מרצ):

— — —

קריאות:

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

"ירושלים אחת", שהיתה הסיעה השלטת בעיריית ירושלים, הובילה את התוכנית והיא זו שאישרה והמליצה להפקידה בידי הוועדה המחוזית.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אפילו לא מלה.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אני חוזר למשפט הראשון שלי. שלטון מתבטא בכך אם הוא נותן שירותים שוויוניים. מאחר שאנחנו מדברים כרגע על ירושלים, אני חייב לומר, שאחד הדברים המרכזיים שעשיתי במחצית השנה האחרונה שבה אני נמצא במשרד הבינוי והשיכון, אחד השינויים המרכזיים שעשיתי בתוכנית העבודה של השר הקודם הוא, שב-1996 העברנו לעיריית ירושלים 3 מיליוני שקלים לתשתיות במזרח העיר, התחייבות עוד ל-3 מיליוני שקלים ל-1997, לתשתיות במזרח העיר, והתחייבות — — —

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

לא ברובע המוסלמי, כפי שאתה חושש, אלא לעיריית ירושלים עבור תשתיות — — —

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

— — —

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברים, יש לי רעיון. חבר הכנסת מחאמיד, אני רואה שהנושא הזה הוא נושא מאוד מעניין. בתום תשובתו של סגן השר, אני אאפשר לכם להציג שאלה.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

ולפני שלושה שבועות, כאשר סיירנו — — —

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אני לא מבין, על כל נושא מעניין אתה נותן פררוגטיבה כזאת?

היו"ר ש' וייס:

אבל בלי אפליה בין סיעות.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה אחרת. אם סגן השר ידבר ביידיש, לא יהיו קריאות ביניים.

היו"ר ש' וייס:

סגן השר לא יודע באיזה הקשר זה נאמר. אחר כך אסביר לו מה קרה פה.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

רבותי, חוזרים לסדר-היום.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

לפני שלושה שבועות, כאשר סיירנו בירושלים, ובין השאר, גם בבית-חנינא – וקיימת שם בעיה של הרצת "תוכנית 3000" להוספת יחידות דיור, ויש בעיה של רישום ופרצלציה, משרד השיכון התחייב עוד ל-3 מיליוני שקלים – כל שנה מיליון שקל.

שלטון מתבטא במתן שירותים שוויוניים. אנחנו יודעים שהמצב של האוכלוסייה הערבית בהרבה מקומות, וגם בירושלים, הוא כזה שהם לא קיבלו במשך השנים את מה שהיו צריכים לקבל, וצריך לתקן הרבה. אבל, מה שצריך שלטון לעשות הוא להשתדל לתת לכל האוכלוסייה שירותים שוויוניים.

אני חייב לומר עוד משפט. לא יכול להיות מצב שמזרח העיר יהיה בשלטון של מישהו אחר, ולא של יהודים. אני רוצה לומר לכם: ראו מה ההבדל בין אותן שנים, 19 שנים, שבהן שלטו הירדנים במזרח העיר לבין המצב כיום, כאשר יש שלטון יהודי בירושלים. במשך 19 שנים לא יכולנו לגשת – — —

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

מה ההבדל?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

זה כיבוש.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

19 שנים לא יכולנו לגשת לכותל כאשר היה שלטון ירדני, וזה נקרא שלטון שצריך לתת לכול את האפשרות לחיות בירושלים. אין היום מצב שמוסלמי לא יכול לגשת להר-הבית. לכל אחד יש אפשרות להתפלל ולעשות ככל העולה על רוחו כאשר יש שלטון יהודי.

קריאות:

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

תנו לי.

היו"ר ש' וייס:

חברים, נא לאפשר לסגן השר להמשיך.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

כאשר היה שלטון ירדני, עקרו קברים ומצבות בהר-הזיתים, ולמה? כיוון שסבא שלי קבור שם? זו הדרך שבה צריכים לשלוט? כך צריך לנהוג?

קריאות:

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

מה עושה שלטון יהודי היום? נותן את האפשרות לכול. עיריית ירושלים מקדמת תוכניות לבנייה, גם עבור הערבים וגם עבור היהודים, וזה מה ששלטון צריך לעשות: לתת שירות שווה לכול.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה לגבי ראס-אל-עמוד, אדוני סגן השר?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

למה לא לבנות שכונה ליהודים בראס-אל-עמוד? מישוהו יכול להעלות על דעתו שאני, עם 11 ילדים –
--

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, יש לי הצעה: לאפשר לחבר הכנסת ריבלין ולחבריו להשתעשע פה קצת. תן להם, אני אחזיר לך את כל הזמן הזה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חברים, חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת וליד צאדק, סיכמנו את הגל הזה, גל א' נגמר. עכשיו סגן השר ידבר. ניתן אחר כך גל ב' לחילופי דברים. גלים גלים, שיהיה לכם עליז פה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רובי ריבלין, הגל הזה נגמר. נחכה עוד שתיים-שלוש דקות.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

האם מישהו מעלה בדעתו שאני, לא כסגן שר הבינוי והשיכון — — —

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בשארה, מספיק.

קריאות:

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בעזרת השם — — —

היו"ר ש' וייס:

חברים, מספיק. רבותי, עכשיו בעזרת סגן שר הבינוי והשיכון נרצה לסיים.

קריאות:

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אני רוצה לשאול שאלה: האם מישהו מעלה על דעתו שאני, כדור שביעי בירושלים, לא כסגן שר הבינוי והשיכון, עם 11 ילדים, בלי עין הרע, אין לנו ולא יהיה לנו עוד מקום לגור בו בירושלים? ואני אומר שלערכים אסור לגור בירושלים?

קריאות:

כן.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — — לוקחים ממנו את תעודת הזהות.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

יש לכם עניין שאני לא אענה?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בשארה, חבר הכנסת בשארה, יש לי בקשה. חבר הכנסת עזמי בשארה, מספיק.

בנימין אלון (מולדת):

אם הם יעשו אינתיפאדה בירושלים, לא תהיה להם זכות לגור בירושלים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

בנימין אלון (מולדת):

אם הם יעשו אינטיפאדה, הם לא יישארו בירושלים.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני אתחיל לקרוא לסדר. מספיק. חבר הכנסת בשארה, גמרנו. חברת הכנסת נעמי חזן, יש לי בקשה אלייך. בתור סגנית יושב-ראש, אני ממנה אותך – על הסדר בשורה האחרונה. אני מקצה לך תחום.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

מי שמכיר את הוויכוחים על ירושלים בשנים האחרונות בוודאי יודע, שלפני כמה שנים לא היה פייצל אל-חוסייני מעז לדבר על החלק המזרחי של ירושלים כחלק שיהיה בתוך המדינה הפלשתינית. הוא לא היה מעז לדבר כך. כאשר הוא ניסה לחפש שותפים בקרב גורמים בכירים בשלטון הישראלי, הוא מעולם לא העלה את זה על דל שפתיו ולא אמר: מזרח-ירושלים יהיה חלק שלנו. בוודאי, כאשר יש התקדמות ויש הסכם אוסלו, הוא מדבר היום על ירושלים כחלק של המדינה הפלשתינית. ואני אומר פה מעל דוכן הכנסת: אם לפני כמה שנים הוא העלים ולא אמר זאת, כי הוא פחד שלא יקבל את החלק הראשון, מי יודע אם לא יבוא יום שבו הוא יבקש גם את בקעה וקטמון.

בנימין אלון (מולדת):

איזו שאלה? הוא גם אומר את זה.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

וגם לגבי זה אני חושש שיהיו פה חברים בתוך הבית שיגידו: הוא צודק.

קריאות:

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אז הוא מאיים בפיצוץ.

קריאות:

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

כל יום יאיימו בפיצוץ. מה זה לאיים בפיצוץ? שלטון צריך לתת שירות שווה, אבל אין כל הצדקה לאיים בפיצוץ, ואני רוצה לומר פה: מי שמאיים בפיצוץ, נראה שדם כלל לא חשוב בעיניו; כי אם מישהו מעוניין בשלום, הוא לא מאיים בפיצוץ; ומחר הוא יאיים בפיצוץ אם יעמידו תחנת אוטובוס בראס-אל-עמוד, כיוון שכתוב בעברית "אגד", וגם את זה הוא לא רוצה; הוא לא רוצה את זה והוא גם לא רוצה שניכנס בכלל לעיר העתיקה.

קריאות:

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

הוא רוצה שהעיר העתיקה תיראה בדיוק כמו שנראתה תחת השלטון הירדני, ואל תגיד לי "לא", כי כך אתם רוצים שזה יהיה. אולי לא אתם, אבל הם.

לכן אני אומר: אם יש רצון ליהודים לגור בירושלים, מותר להם, ואני בטוח שרוב רובה של מפלגת העבודה סבור בדיוק כמוני — —

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

איפה מפלגת העבודה?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

-- שמונת ליהודים לגור בירושלים בכל מקום שהוא, ומותר גם לערבים לגור בירושלים בכל מקום שהוא. אם מעוניינים בשלום, אנא לא לאיים בפיצוץ. יש מקום גם לאלה וגם לאלה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן שר הבינוי והשיכון. מה היא הצעתך, אדוני סגן השר?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אם חברים מרגישים צורך להתבטא גם בוועדה, שזה יעבור לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

במקרה זה, ועדת הכלכלה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

יש לי הצעה אחרת.

היו"ר ש' וייס:

זה רשום אצלי.

רבתי, חברת הכנסת נעמי בלומנטל מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דהאמשה מסדר-היום. בבקשה, דקה אחת.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

פורמלית אני מציעה להסיר, אבל אני רוצה להגיד שהגשתי הצעת חוק על כך שהדיונים במליאת הכנסת או נאומי חברי הכנסת במליאה יהיו בשפה העברית, וזאת מן הטעם שעברית, מעבר להיותה שפתה של מדינת ישראל, היא השפה שבה נחקקים חוקיה ותקנותיה; עברית, כשפה הרשמית המשותפת של כולנו – – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

ערבית, גם היא שפה רשמית.

היו"ר ש' וייס:

אני אסביר לה את זה.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

היא שפה רשמית, אבל יש כמה ארצות שבהן יש כמה שפות רשמיות, ועם זאת בפרלמנטים השונים מחליטים על שפה אחת שתהיה השפה המדוברת היחידה בפרלמנט.

נעמי חזן (מרצ):

— — —

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

גם בארצות-הברית לא מדברים בספרדית, גם אם ספרדית היא שפה רשמית. שימוש בלשון משותפת והנחלתה, מעבר לסיוע – – –

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי חזן, עם כל הכבוד, לא צריך לצעוק. אני אסביר לה את זה.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אני שמחה שחברת הכנסת חזן יודעת ומבינה ערבית.

היו"ר ש' וייס:

כן, היא יודעת. רבותי, נא לאפשר לחברת הכנסת בלומנטל לסיים.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אבל הייתי רוצה לחזור ולומר, ששימוש בלשון משותפת והנחלתה, מעבר לסיוע בתפקוד היומיומי, הם פתח להסדרת חיי החברה, הכלכלה והתרבות. חיזוק מעמדה הבכיר של השפה העברית ניתן ליצור בחוקים שונים, ובכלל זה פקודת הפרשנות ופקודת האזרחות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך.

חברי הכנסת, אני לא יכול להתערב בדיון, כי אני מנהל את הישיבה. אני רוצה להודיע, שלפי שעה, עד שהחוק הזה יתקבל, השפה העברית והשפה הערבית הן שפות רשמיות על-פי חוקת החיים של מדינת ישראל. לפי שעה. מה שיהיה אחרי הצעת החוק, את זה אנחנו נראה.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

בסדר. גם לזה צריך הצעת חוק, חברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אני אגיש הצעת חוק גם לגבי שפות אחרות.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

חבר הכנסת בנימין אלון מבקש להסיר את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת וליד צאדק חאג'י-יחיא. בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני באמת אומר "מזל טוב" למדינת ישראל, לכבוד סגן השר, לשר הפנים ולוועדה המחוזית על השכונה שבטיפול הר-הזיתים, ממש ליד המצבות שנשברו וחוללו על-ידי הערבים.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי חזן, אני ביקשתי ממך לעזור לי?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

--- הערבים שגרים בבתיים ביפו ---

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין.

נעמי חזן (מרצ):

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת ריבלין. חברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת ריבלין, מספיק. חברת הכנסת נעמי חזן, את מנהלת ישיבות כאן. אני מניח שלא היית מרוצה אם היו מפריעים לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, מספיק.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה, באי-רצון, תאמין לי, אבל אני צריך באיזה קטע להתחיל לקרוא לסדר. בחרתי בך. בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

למכובדתנו חברת הכנסת התמימה נעמי חזן ושאר חברי הכנסת היהודים שנמצאים בבניין ואינם מבינים שהאיומים של פייצל חוסייני על אינתיפאדה מתואמים עם חברי כנסת – – –

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי חזן, זה לא ילך כך, עם כל הכבוד.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עזמי בשארה, סלח לי.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, הוא מעליל על – – –

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, לא שמעתי מה הוא מדבר, מרוב צעקות שלכם. אחר כך נברר את זה. אף מלה לא שמעתי, באמת שלא. נא לסיים, חבר הכנסת בני אלון.

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת בשארה, אם תרשה לי לסיים אז יהיה לי על הרבה מה להתנצל. תן לי רק לסיים.

אני חוזר, ואסיים. אבקש מחברת הכנסת חזן ומשאר חברי הכנסת היהודים התמימים לא לשתף פעולה. האיומים של פייצל חוסייני על אינטיפאדה בגלל השכונה מתואמים. יש בידי דברים שאומר חבר כנסת מן הבניין הזה ברדיו פלשתינ, וגם חברי כנסת אחרים. הם רואים עצמם כחלק מהעניין של האינטיפאדה, והם אומרים את זה במפורש.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלון, אבקש לסיים.

בנימין אלון (מולדת):

אם אדוני היושב-ראש מעוניין, אני מוכן לקרוא דברים.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסיים, זה הכול.

בנימין אלון (מולדת):

טוב, זה אצלי, והייתי רוצה שכל דבריהם של חברי הכנסת הערבים ברדיו פלשתינ יתורגמו על-ידי אותו מתורגמן שתרגם היום את דברי חבר הכנסת דהאמשה, כדי שנדע בדיוק מה הם אומרים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני מבקש מכם. דקה זו דקה. נקודה. אני יודע שיש קריאות ביניים בלתי אפשריות, אני מאריך את זה קצת, אבל יש גבול גם לזה.

אשר לתוכן דבריו, אני יודע שהם חמורים מאוד. אני לא חושב שאני צריך להתנצל ואני לא צריך לצנזר. אתם תענו לו כפי שצריך. זו זכותכם, ויש לכם מה לענות לו.

חיים אורון (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא, תמצאו דרך. זה חלק מהוויכוח הפוליטי. זה הכול.

כיוון שחבר הכנסת טלב אלסאנע איננו באולם, אני צריך לאפשר למישהו אחר להציע להסיר את ההצעה מסדר-היום של חבר הכנסת אפי אושעיה. ראשון הרשומים אצלי הוא חבר הכנסת אופיר פינס-פז. בבקשה. דקה, ומספיק.

אני מודע לכך שחבר הכנסת אלון אמר דברים קשים. יש לכם כלים פוליטיים פרלמנטריים להשיב לו. כמה שאתם רוצים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ש' וייס:

מה שתעשו, אותו דבר – במהופך. אני מזמין אתכם לעשות אותו דבר במהופך.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ש' וייס:

הוא לא אמר את זה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הוא אמר.

היו"ר ש' וייס:

אני אאפשר לכם לענות. אבל הם אומרים את זה כל הזמן. זה חדש? ואתה לא מחזיר להם? בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

כבוד היושב-ראש, שמעתי ברוב קשב את דברי סגן שר השיכון, ואני חושב שהגישה הכללית שלו היא גישה חיובית של השוואת זכויות והשוואת שירותים בין מזרח העיר למערבה. אלא שהדברים הקונקרטיים שקורים עוזרים כמו כוסות רוח למת. אלה דברים שבשוליים. 2 מיליוני שקלים לפה, 3 מיליוני שקלים לשם לא פותרים את הבעיה. וכשמצד שני יש אנשים כמו חבר הכנסת בני אלון – –

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אל תגרור אותי לומר שאולי שנים רבות לא עשו את זה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

ראשית, אמרת את זה. אתה יכול להגיד את זה שוב.

אני רוצה להגיד בצורה הכי ברורה. הגישה הזאת, שאומרת שכולם יכולים לגור איפה שהם רוצים בירושלים, היא גישה שאנחנו יודעים שמאחוריה לא עומד דבר וחצי דבר, כי הערבים גרים במקום אחד והיהודים גם הם צריכים לגור במקום אחד. רק אם העיר הזאת תדע להפריד בין האוכלוסיות שלה, היא תדע גם לשמור על אחדותה ועל ריבונותה.

אני מציע לכולנו שלא להיגרר אחרי הסגנון של חבר הכנסת בני אלון, כי הוא רוצה להבעיר את העיר, הוא רוצה לפוצץ כל דבר שהוא עדין ורגיש בעיר, והגישה הזאת בעניין ראס-אל-עמוד ודברים כאלה הם תבערה, דלק שעוד עלול לפוצץ את העיר הזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת דהאמשה, אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדה?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

דיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, נעשה הצבעה נפרדת. חבר הכנסת חאג'-יחיא, אתה רוצה דיון במליאה או בוועדה?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

דיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אפי אושעיה, אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדה?

אפי אושעיה (העבודה):

מליאה.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, רבותי, אם ההצבעה תהיה – כן, הדיון יהיה במליאה. אם לא – לא יהיה בכלל דיון. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 28

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

28 תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. הדיון יתקיים במליאה בבוא הזמן. תודה רבה.

חברי הכנסת, כיוון שקיבלתי פתק בקשר לדבריו של חבר הכנסת בני אלון, אני רוצה עוד הפעם להודיע לפרוטוקול. אנחנו בבית הזה שומעים דברים קשים מאוד – – –

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

זה רגיל אצלו.

היו"ר ש' וייס:

התשובה שלי כללית. תסלח לי, חבר הכנסת סאלים.

– – – דברים קשים שיוּרדים לשורשי חיינו ולניגודים אידיאולוגיים קיצוניים, לרבות הטחת האשמות. אני זוכר שבזמנו אמרו: יה, זה משתף פעולה עם אש"ף. בינתיים גם ראש הממשלה לחץ את ידי יאסר ערפאת. לכן צריך – א. סבלנות; ב. הזמן יוכיח את שלו; ג. סבלנות לשמוע דברים קשים מאוד; ד. וזה העיקר, תשתמשו בכלים הפרלמנטריים כדי להשיב מלחמה אידיאולוגית שעה. זה הכול. אני לא אהיה פה צנזור של דברים. תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את השר לקליטת העלייה להשיב על שתי שאלות.

חידוש שיתוף הפעולה בין משרד הקליטה לחב"ד

חבר הכנסת א' מאסלה שאל את השר לקליטת העלייה ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

בעקבות הכתבה שהתפרסמה בעיתון "הארץ" בתאריך 30 באוקטובר 1996 בדבר חידוש שיתוף הפעולה בין משרד הקליטה לחב"ד, לאחר שהשר הקודם, יאיר צבן, ניתק עמם קשר – רצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן – כיצד יתמודד המשרד עם הסתירה, שכן מוסדות חב"ד אינם מקבלים לשורותיהם ילדים יוצאי העדה האתיופית?

3. בכמה כסף מסתכמת תמיכת המשרד במוסדות חב"ד?

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

שואל חבר הכנסת אדיסו מאסלה, בהתבסס על כתבה ב"הארץ", למה המשרד לקליטת העלייה חידש את הקשר עם מוסדות חב"ד. אני חייב להתחיל מכך, שזאת לא פעם ראשונה שאני מקבל שאילתות ממך, חבר הכנסת מאסלה, שמקורן בטעות עובדתית, ותיכף אסביר.

אתה שואל: למה חודש הקשר עם מוסדות חב"ד? אני חייב לומר שני דברים בנקודה הזאת. הראשון: אף פעם לא הופסק – לפחות לא מצאתי לא בנהלים ולא בהוראות – הקשר בין משרד הקליטה למוסדות חב"ד. לא שיש איזה מסמך בנושא שחייב להיות קשר כזה, אבל בבדיקה ובמסגרת ההכנות לתשובה מצאתי מסמך שהוא לא סודי, ובשמחה אמסור לך אותו: מחוז חיפה של משרד הקליטה, 31 בינואר 1996, מאשר כספים בסכום של כ-10,000 שקל למוסדות חב"ד, קרי לאגודת צעירי חב"ד. כלומר, כשישה חודשים לפני שנכנסתי למשרד. אני חייב לומר שהעניין הזה נמשך. כלומר, אין קשר בין מוסדות חב"ד למשרד הקליטה, אבל מוסדות חב"ד מבצעים פעילות עם העולים, ולפעמים אגודות אלה או אחרות שקשורות לחב"ד פונות למשרד הקליטה, או דרך מחוז של משרד הקליטה או לוועדת התמיכות המרכזית, ואם הפרויקט עם העולים בתחום החברתי ובתחום החינוכי מאושר על-ידי אותה ועדה, יש גם תמיכה במוסדות חב"ד.

א. הקשר מעולם לא נותק; ב. בינתיים, פניות שהיו לא אושרו בוועדת התמיכות מסיבות ענייניות, או משום שלא היו בתחום האחריות של המשרד או מסיבות אחרות, והיו שתי פניות שלא אושרו. אבל, אם יהיו פניות שיעלו בקנה אחד עם קווי הפעילות של המשרד, הן יאושרו.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי היה שר הקליטה הקודם?

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

השר יאיר צבן, קודמי בתפקיד.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אדיסו מאסלה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

היתה מדיניות של יאיר צבן כשהיה השר לקליטת העלייה כתנאי למוסדות חב"ד או תנועת חב"ד, שהוא לא מוכן להזרים כסף ציבורי לתנועה שמפלה את בני העדה האתיופית, שלא מוכנה לקלוט למוסדות החינוך שלה את בני העדה הזאת. הוא אמר את זה נחרצות בזמנו. לא עבר שום כסף למוסדות חב"ד, ואם עברו כספים, זה חמור מאוד. הייתי מצפה מכבוד השר לתשובה עניינית, מה העמדה שלך היום כשר לקליטת העלייה לגבי מוסדות שמפלים את בני העדה האתיופית לרעה, ואם אתה מוכן להזרים למוסדות חב"ד כסף מקופת המדינה.

תנועת חב"ד – לא נכנסה? נכנסו לצבא. מחלקים סופגניות, ודרך הסופגניות עושים הטפה מיסיונרית לשם החזרה בתשובה. גם לכנסת באו אתמול לחלק סופגניות. דרך זה אולי רצו להחזיר כמה חברי כנסת בתשובה. אני שואל: לאן עוד הם רוצים להיכנס? אני רוצה שתענה לי תשובה עניינית, מה העמדה האישית שלך בנושא זה.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אני חייב לומר שגם התשובה שניתנה עד כה היתה תשובה עניינית.

עמדתי העקרונית היא, שאם יש מוסד שפונה עם פרויקט מסוים בתחום קליטת העלייה, והפרויקט, כפי שאמרתי, עולה בקנה אחד עם קווי הפעילות של המשרד, הוא בהחלט זכאי לתמיכה מלאה או חלקית. כפי שאני לא מתנה שארגון הגג של עולי אתיופיה, שנהנה מכספים לא מעטים מהמשרד, יעשה פעילות עם עולי ארגנטינה, כך אני לא מתנה לגבי מוסד חב"ד, שמגיש פרויקט בתחום עולי ארצות-הברית או עולי רוסיה, שיעשה במקביל פעילות עם עולים אחרים.

ילד עולה חסר זכויות

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את השר לקליטת העלייה ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

הילד ארתור גרומוב הובא ארצה ב-1993 על-ידי אנשי חב"ד במסגרת "מבצע" של הבאת ילדים ללא הורים מברית-המועצות. הוריו הגיעו מאוחר יותר כעולים חדשים, אך לילד אין היום כל מעמד והוא נחשב תייר.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא יפעל משרדך לשינוי זכויותיהם של ילדים אלה, הנמצאים בארץ שנים מספר?

2. הילד הנ"ל אינו יחיד. כיצד יובטחו לילדים השתלבות במסגרות חינוך מסודרות, ביטוח רפואי וסיוע כלכלי מינימלי?

תשובת השר לקליטת עלייה י"י אדלשטיין: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרד הקליטה אינו קובע מעמדו של אדם בארץ. המעמד נקבע על-ידי משרד הפנים. משרד הקליטה אינו נותן סיוע לתיירים. אם וכאשר ישונה מעמדו במשרד הפנים, נבדוק זכאותו במשרדנו.

הילדים שהובאו ארצה על ידי אנשי חב"ד הובאו במעמד א/2. שהייתם בארץ ללא הוריהם מוסדרת על ידי מוסדות כפר-חב"ד, אשר פועלים, לפי מיטב ידיעתנו, על-פי חוק האפוטרופסות.

ילדים שהוריהם הגיעו ארצה אמורים להצטרף למשפחותיהם, לשנות את הסטטוס לעולים חדשים ולהיות חלק מהיחידה המשפחתית. הם כלולים בתעודת העולה של המשפחה. האחריות לתהליך הזה מופקדת בידי מוסדות חב"ד ומשרד הפנים. רק לאחר סיום התהליך ומרגע היותם אזרחים במדינת ישראל הם מוכרים כעולים חדשים ויוכלו ליהנות מכל תנאי הסיוע המקובלים.

היו"ר ש' וייס:

תודה לשר לקליטת העלייה.

הצעה לסדר-היום מדוע מצטמצמת העלייה מן הערים הגדולות של מדינות חבר העמים?

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חברת הכנסת מרינה סולודקין להצעה לסדר-היום מס' 1105, שגם עליה ישיב השר לקליטת העלייה, בנושא: מדוע מצטמצמת העלייה מן הערים הגדולות של מדינות חבר העמים? זו הצעה רגילה, לזכותך עד עשר דקות.

מרינה סולודקין (ישראל בעלייה):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר לקליטת העלייה, כנסת נכבדה, מן הנתונים שהציגה לשכת הקשר עולה, שפחות מ-10% של עולים מחבר העמים מגיעים מערים גדולות כמו מוסקבה, לנינגרד, קייב ואודסה – כולן ערים בנות מיליוני תושבים.

מדינת ישראל מברכת על כל האוכלוסיות שמגיעות אליה, ללא הבדל של יבשת, מדינה, עיר, עיירה או כפר, אבל יש חשיבות ומשמעות מיוחדת לצמצום העלייה מן הערים הגדולות. אני טוענת ששבע שנים של גל עלייה עצום מחבר העמים לימדו אותנו, שלאוכלוסייה זו יש קשיים מיוחדים בקליטה בארץ, דווקא בגלל היתרונות הספציפיים שהם מביאים אתם. רובם של האנשים הללו הם בעלי תואר שני לפחות. הם עוסקים במקצועות בתחום המדע, הרפואה, ההנדסה והאמנות. חלק גדול מהם צבר ניסיון רב בניהול פרויקטים אדירים כמו תוכנית החלל, בניית תשתיות לרכבות תחתיות וכן תשתיות למסילות ברזל. אני רוצה להזכיר לכולנו שאלה התחומים שעומדים על הפרק גם בישראל. הם גם בעלי השקפות עולם ורוחב אופקים המאפשרים להם להתחבר באופן טבעי לתרבות העולמית, זאת משום שבעשר השנים האחרונות צמחה בערי המטרופולין של חבר המדינות שכבה גדולה של אנשים דוברי כמה שפות הפתוחים למתרחש בעולם לא פחות מתושבי מדינות המערב.

החל משנת 1994, באמצעות מעקב מתמיד אחר מחקרים וסקרים סוציולוגיים, אני מבחינה בירידה בולטת וחמורה במספר העולים מאותן ערים של חבר העמים. לפי התגובות בעיתונות הישראלית, הנושא מטריד גם את אלה שמודאגים מעתיד המדינה.

יש שורה של סיבות לתופעה זו. בעיני הסיבה החשובה ביותר היא ניצול הערבויות להלוואות שניתנו על-ידי ארצות-הברית בשנת 1993 למטרות אחרות. הכספים לא הופנו לקליטת העלייה, למרות ההבטחות שניתנו. חמור מאוד שהכסף הזה לא הופנה להשקעות, לבניית תשתיות בתעשייה וליצירת מקומות עבודה בחינוך, במדע ובפיתוח פרויקטים טכנולוגיים. מקומות עבודה אלה יכלו לתת תמריץ ותנופה לכל המערכת הכלכלית במדינה, וכולנו היינו מרוויחים מזה. אני רוצה להדגיש, שאנחנו מדברים על יותר מ-5 מיליארדי דולרים מכספי הערבויות, שהועברו לאיזון הגירעון התקציבי ולתשלום הלוואות קודמות.

אני חשה אי-נוחות רבה, מפני שהממשלה שעומדת בראש הקואליציה שאני חלק ממנה ממשיכה באותה דרך, שיש בה מידה של התאבדות לאורך זמן.

סיבה נוספת, כואבת ומרגיזה, היא המצב שבו אליטות מקצועיות בבתי-הספר, באוניברסיטאות, בבתי-חולים ובמוסדות תרבות ותקשורת חוסמות את הכניסה לאנשים מוכשרים חדשים, והרוב הגדול של הנפגעים מאפליה סמויה זו הם עולים חדשים מערי המטרופולין של חבר העמים, ואני מדגישה – גם ממדינות מתועשות מן המערב.

אני קוראת לכל הכוחות הבריאיים בחברה שלנו להבין מצב זה ולהתחיל מייד בשינוי המצב. אחרת, ילדינו יצטרכו לשלם את המחיר של "פספוס" האפשרות של ישראל להפוך למעצמה מדעית ותרבותית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת סולודקין. אדוני השר לקליטת העלייה, בבקשה התייחסותך.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חייב להקדים ולומר, שבעצם המשרד לקליטת העלייה מתחיל את הפעילות שלו עם העולים החדשים מרגע שהם מגיעים לנמל התעופה בן-גוריון, או לכל נמל אחר כאן בארץ. בכל זאת, מפאת חשיבות הנושא שמעלה חברת הכנסת סולודקין בהצעה לסדר-היום, החלטתי לקחת על עצמי לרכז את הנתונים על מה שקורה בארץ המוצא, קרי – בחבר המדינות, ולנסות להתמודד עם ההצעה.

לפי הנתונים שקיבלתי מן הגוף הממלכתי המכונה "נתיב", הפועל ברחבי חבר המדינות – לצערי, לא רק כאשר מדובר בערים הגדולות אלא גם כאשר מדובר בממדי העלייה מחבר המדינות והרפובליקות הבלטיות, לטביה, ליטא ואסטוניה – אנחנו רואים ירידה בין 1994 לשנה הנוכחית, 1996, כאשר ב-1994 נהנינו מ-68,000 עולים לשנה, ב-1995 – 65,000, וההערכה שלנו היא שעד סוף דצמבר שנה זו יגיעו כ-60,000 עולים מן הרפובליקות של ברית-המועצות לשעבר.

בנתונים הלא-נעימים האלה חלה ירידה מסוימת, אולי פחות דרמטית – אם אנחנו מסתכלים לא רק על המספרים המוחלטים – מכפי שניתן היה לחשוב. כלומר, אם ב-1994 היו 19% מכלל העולים יוצאי הערים הגדולות, בשנת 1996 הנתון ירד ל-17%. כלומר, יש ירידה, אבל היא פחות דרמטית מכפי שניתן היה לחשוב, אם מסתכלים רק על המספרים.

"נתיב" מעריך, שהסיבות העיקריות הן המצב האקונומי והסוציאלי באותן ערים, שהולך ומשתפר. הנושא הזה כבר עלה בכנסת, והייתי מוסיף שיש בכך חלק גם לחוסר היכולת שלנו – גם הגופים הממלכתיים, גם הסוכנות, גם ה"ג'וינט" וגם הגופים האחרים – לפתח פעילות אינטנסיבית יותר עם היהודים המתגוררים בערים הגדולות, וזאת מסיבות ברורות: פיזור האוכלוסייה, בעצם אוכלוסייה יהודית שנבלעת בתוך אוכלוסייה של כמה מיליוני תושבים, וכן הלאה. אבל אלו בהחלט הערכות ששמעתי גם משליחי המוסדות הרלוונטיים.

אני שמח מאוד על גישתך, חברת הכנסת סולודקין, שלפיה נושא נוסף שאנחנו צריכים להתמודד אתו הוא – אם בקליטת העלייה כאן אנחנו נותנים מענה לאותה אוכלוסייה המגיעה מן הערים הגדולות, בהרבה מקרים, כפי שגם ציינת – אוכלוסייה משכילה יותר. אני חושב שגם נושא הערבויות עולה גם בישיבות הממשלה. אני חושב שחל שינוי פוזיטיבי בניצול כספי הערבויות. גם בנושא המדענים שהעלית, המאמצים שלנו הביאו עכשיו לביצוע במלואן של שתי תוכניות מרכזיות לקליטת מדענים עולים – תוכנית בש"ן ותוכנית קמ"ע. אני מקווה ששתי התוכניות האלה תשפרנה את המצב בתחום הזה, ובעזרת השם נזכה לשינוי פוזיטיבי בנתוני העלייה בשנת 1997.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני השר.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה השר מציע?

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אם חברת הכנסת מציעה להעביר את הדין לוועדה, אני מסכים.

רחבעם זאבי (מולדת):

היא לא יכולה.

היו"ר מ' שטרית:

היא לא יכולה, רק אתה יכול להציע.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת העלייה והקליטה.

היו"ר מ' שטרית:

את מסכימה, הגברת סולודקין?

מרינה סולודקין (ישראל בעלייה):

מסכימה.

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו עוברים להצבעה – מי בעד ומי נגד העברת הנושא לוועדה?

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה נתקבלה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש לצרף את קולי בעד ההצעה.

היו"ר מ' שטרית:

בבקשה, קולך מצורף. אני קובע שברוב של תשעה קולות, ועוד קולו של חבר הכנסת משה גפני, כלומר ברוב של עשרה קולות, הצעתה של חברת הכנסת מרינה סולודקין מועברת בזאת לוועדת העלייה והקליטה.

שאלות ותשובות

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: שאלות לשר לביטחון פנים. אני מזמין את השר לביטחון פנים אביגדור קהלני להשיב על שאלות. השאלת הראשונה היא שאלתנו של חבר הכנסת משה גפני, מס' 259.

התבטאויות חוקרי משטרה ביחס לחרדים

חבר הכנסת מ' גפני שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

בעיתון "המודיע" מיום ט"ו בחשוון התשנ"ז (29 באוקטובר 1996) פורסם על יחסם של חוקרים מהיחידה לחקירות הונאה. כן פורסם שנאמר על-ידי החוקרים: "כל החרדים זייפנים"; "אני שונא חרדים"; ו"בראותי חרדי אני מוכן לקרוע אותו, אני יכול לטרף אותם".

רצוני לשאול:

1. האם נבדקו הדברים ונמצאו נכונים?

2. אם כן – מה יעשה משרדך בנדון?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני עונה על השאילתא של חבר הכנסת הרב משה גפני בנושא יחסם של חוקרי המשטרה.

2-1. בדקתי את הנושא עם ראש אגף החקירות במשטרת ישראל, ונמסר לי כי נערכה בנושא בדיקה ראשונית על-ידי מפקד היחידה. הבדיקה הראשונית לא העלתה התבטאויות כנטען בשאילתא.

עם זאת, המליץ ראש אגף החקירות לבצע בדיקה פנימית מעמיקה יותר על-ידי קצין בודק, מאחר שמדובר בטענות על התנהגות אשר לכאורה אינה ראויה במהלך ביצוע תחקיר. כלומר, יש פה הצעה למנות קצין בודק, ואני מקבל את זה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מודה לך על התשובה על השאילתא. אני רוצה לומר לך: פנו אלי אנשים רבים בעקבות הכתבות שהתפרסמו בעיתונות והצביעו על חוקר מאוד מוגדר ביחידה לחקירות הונאה שאמר: כאשר אני רואה את החרדים עם הלבוש הזה, אני רוצה לקרוע אותם, בא לי לשרוף אותם, אני שונא אותם. הוא אומר, בין היתר – וזה חוזר אצל הרבה מאוד אנשים בהתייחסות לציבור החרדי: משוקצים, מתועבים. על הציבור החרדי ככלל, כל הזמן. יתירה מכך, אומר אותו חוקר ששמו ערן קמיל, מהיחידה לחקירות הונאה: אני הייתי מושיב פה את הרב שך ואת האדמו"ר מגור, על הכיסא הזה, כיוון שאני יודע שהם שקרנים וזייפנים, והייתי מכה אותם במקל.

אדוני השר, אני לא אוהב לעשות הקבלות, אבל בכל אופן אעשה הקבלה: מה היה קורה לו היו טענות כאלה מושמעות ומופיעות בעיתונים? אנשים אומרים ומעידים בשמם ובציון כתובתם. אנשים מכובדים שבאים לחקירה לגיטימית לחלוטין. בתוך המכלול הזה יש הרבה מאוד אנשים שאין להם שייכות לעניין, מלבד זה שהיו בתפקידים מסוימים. אני מתאר לעצמי מה היה קורה לו זה היה קורה, נניח, במגזר הערבי, לו כך היו מתייחסים אליו. האם החוקר הזה לא היה קודם כול מושעה? הרי זה בא מעדויות רבות מאוד, והדברים האלה נשמעים מפי אנשים רבים – ושום דבר לא קורה.

אני מודה לך, אדוני השר, על כך שאתה ממנה קצין בודק שיבדוק את העניין. אבל, האם אין מקום להשעות את החוקר עד לבירור העניין? הרי זה דבר שאין כדוגמתו. תודה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

כבוד הרב משה גפני, לפי זה אני צריך להשעות חצי מהחוקרים במדינת ישראל, כי כל אדם שעומד מול חוקר, בסופו של דבר יש לו טענות כלפי החוקר.

אני לא מקבל את הדרך הזאת כדרך פעולה. אני מוכן לבדוק את המקרה הזה. אתה יודע את היחס שלי לאנשים דתיים, ואני לא עושה איפה ואיפה בין יהודי באשר הוא ובין אדם אחר במדינת ישראל ששייך למיעוט כזה או אחר.

אני אגרום לכך שיבדקו את המקרה. אני לא מוכן שאיש במדינה ייפגע על-ידי יחס מעליב, ולא אתן ידי לכך. אני לא יכול לקחת אדם ולהעיף אותו ממקומו כאשר יש טענה מסוימת נגדו. אם מגישים תלונה, אני אבדוק. אם הדברים נכונים, האמן לי שאני לא אהיה "חלבי" בעניין הזה, ואתה מבין למה אני מתכוון. אני אנהג במלוא חומרת הדין. אני לא מקבל את הדרך הזאת, אם היא קיימת, אבל חובת ההוכחה היא גם על המתלונן.

תנועת "חזית הרעיון"

חבר הכנסת ו' צאדק חאג'-יחיא שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

פורסם שתנועת "כהנא חי", שהוצאה אל מחוץ לחוק, התארגנה בלבוש אחר ובאותה אידיאולוגיה, ושמה "חזית הרעיון".

רצוני לשאול:

האם נקט משרדך בצעדים בנדון, ואם כן – אילו?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. ידוע לנו על הקמת תנועה חדשה בשם "חזית הרעיון".

ב. התנועה הוקמה ביום השנה למותו של הרב כהנא.

ג. הנושא בחקירת משטרת ירושלים.

ד. נבדקים היבטים שונים בנושא בשיתוף ובתיאום עם פרקליטות מחוז ירושלים.

תלונה על התנכלות מסתערבים למשפחה ערבית במזרח-ירושלים

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

נודע לי כי במחצית השנייה של חודש יוני 1996 התנכלו מסתערבים לבני משפחת איוב פראח ממזרח-ירושלים, הכו אותם, שברו את ידו של הבן סאמר, בן עשר, ושברו את האף של הבן פהמי ופצעו אותו בעינו.

לאחר שעצרו את שני הבנים, הם שוחררו לאחר חקירה קצרה ובלי להגיש נגדם כתב אישום. הם התלוננו במשטרה על התקרית הנ"ל.

רצוני לשאול:

1. למה התנכלו המסתערבים למשפחה?

2. מה הן תוצאות החקירה?

3. אילו צעדים יינקטו?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

פנייתך נבדקה במחוז ירושלים של משטרת ישראל. נמסר לי, כי הוגשה תלונה בנושא והיא נחקרה במחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים. נפתח תיק במחלקת חקירות שוטרים במשרד המשפטים, שמספרו 1896/96.

אם ברצונך לבדוק את תוצאות הבדיקה, אני ממליץ לך לפנות למשרד המשפטים.

רשימות אזרחי המדינה ששירתו במשטרה בתקופת המנדט הבריטי

חבר הכנסת ע' בשארה שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

לאחרונה הכיר בית-הדין לעבודה במי ששירת במשטרת המנדט כחייל ובבני משפחתו כבני משפחה של חייל כמשמעות המונחים בחוק. לקבלת זכויותיהם נדרשים בני המשפחה לתעודות המעידות על השירות.

רצוני לשאול:

1. המצויים במשרדכם רישומים מתקופה זו?

2. מדוע לא מתאפשר למשפחות לקבל רישומים אלה?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הרישומים המצויים במשטרת ישראל כוללים חלק מפקודות ב' של משטרת המנדט, אשר בהן אינפורמציה חלקית שאין בה כדי להעיד על זהות מי ששירתו במשטרת המנדט.

לאחר דין-ודברים של משטרת ישראל עם הקונסוליה הבריטית, הוברר כי ניתן לקבל אישורים באמצעותם, ועל המבקשים לפנות ישירות לקונסוליה הבריטית.

משטרת ישראל העבירה את המידע לעיל למבקשים שפנו אליה עד כה.

הברחת סמים לבית-המעצר אבו-כביר

חבר הכנסת ח' דיין שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

רס"ר המשטרה שעבד בקנטינה בבית-המעצר אבו-כביר הודה שעסק במשך שנים בהברחת סמים לעצורים.

רצוני לשאול:

1. מדוע רק לאחר שנים נפתרה התעלומה של החדרת הסמים לבית-המעצר?

2. מה ייעשה כדי שלא יישנו מקרים כגון אלו?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חקירת המקרה הועברה על-ידי המשטרה לידי המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים, המופקדת על בדיקת חשדות בדבר ביצוע עבירות פליליות של אנשי המשטרה.

בכל חשד שיתעורר, אם יהיה חשד, יועבר החומר לטיפול אותה יחידה.

שימוש בסמים בקרב בני נוער

חבר הכנסת מ' שחל שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

רצוני לשאול:

1. מה הוא היקף השימוש בסמים בקרב בני הנוער בארץ?

2. כיצד מתכוונת משטרת ישראל להילחם בגידול בצריכת הסמים בקרב בני הנוער בישראל?

3. אילו משאבים מוקצים במשטרה כדי להילחם בתופעה?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נתוני משטרת ישראל מצביעים על עלייה חדה במספר תיקי הסמים שנפתחו לבני נוער. בתקופה ינואר–ספטמבר 1996 נפתחו 783 תיקי סמים, המהווים 10.7% מכלל התיקים שנפתחו.

2-3. למשטרת ישראל פריסה ייחודית בקרב הנוער: נוער המעורב בסמים מטופל ב-55 יחידות הנוער של המשטרה, העוסקות במכלול עבירות נוער.

קיימות שתי יחידות מיוחדות לחשיפה ולטיפול בעבירות סמים של בני נוער, חוליות נוער חשיפה מהוות חלק ממפלגי הסמים ביחידות המרכזיות של תל-אביב וירושלים.

בסיס משמר הגבול בקדימה

חבר הכנסת מ' שחל שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

בעבר סוכם על הוצאת בסיס משמר הגבול מהיישוב קדימה, מאחר שהבסיס הוקם באופן זמני והיום הוא מהווה גורם המפריע להתפתחות היישוב.

רצוני לשאול:

1. מתי יפונה הבסיס?

2. אם יפונה הבסיס – לאן?

3. אם לא יפונה הבסיס, מדוע לא מקוים ההסכם?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. משטרת ישראל נערכת בימים אלה לשינויים ארגוניים של מערך היישובים כולו, ובכלל זה גזרת שרון הממוקמת ביישוב קדימה.

בעקבות כך יתבצעו גם שינויי פריסה רבים, ובמסגרת זו עתידה גזרת שרון לעבור לבסיס ניר, סמוך ליישוב אייל, שבו ממוקם כיום בית-הספר של שירות בתי-הסוהר, שעתיד לעבור למבנה אחר.

שינויי הפריסה אמורים להתבצע בתוך ארבעה עד שישה חודשים.

היו"ר מ' שטרית:

אדוני מתבקש להשיב על שאילתא מס' 328, של חברת הכנסת ענת מאור, שבאה בדיוק בשנייה הנכונה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, אתה ממש עובד בקצב שריון.

היו"ר מ' שטרית:

אני למדתי ממך.

הטרדות טלפוניות כלפי חברי התנועה ליהדות מתקדמת

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את השר לביטחון פנים ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

בחודשים האחרונים גברה התופעה של איומים בלתי פוסקים, שיחות גסות והטרדות שונות כלפי התנועה ליהדות מתקדמת.

לא ידוע לי על כל טיפול שננקט כנגד השיחות.

חוסר תגובה עלול להתפרש על-ידי המסיתים כהתרת דמם של הרפורמים.

רצוני לשאול:

מה נעשה כדי להפסיק מייד את ההסתה וההטרדות ולהביא את האשמים על עונשם?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אותרו ארבע תלונות, שהוגשו כולן על-ידי הגברת ענת גלילי, דוברת התנועה ליהדות מתקדמת מרחוב דוד המלך בירושלים. התלונות הינן בגין הטרדות ואיומים בטלפון, ובאחד המקרים אף איום מיני.

מפעילות ומאמצים לאיתור המטרידים נמצא כי שיחות הטלפון הגיעו מטלפונים ציבוריים בירושלים ומחוצה לה.

אנשי חוליית סדר ציבורי ביחידה המרכזית של משטרת ישראל נתבקשו לחקור את הנושא. פעולה זו טרם הושלמה. הפעילות במישור המודיעיני נמשכת.

כאמור, בשלב זה אין חשודים ספציפיים שניתן לקשרם לעבירה.

היו"ר מ' שטרית:

שאלה נוספת לחברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר לביטחון פנים, אני מצטערת שהתשובה לא מספקת והיא לא בקצב השריון. בכל זאת יש פה איומים חוזרים ונשנים שגם אתה מציין אותם, מטלפונים ציבוריים רבים; איומים שכוללים ניבולי פה. חלקם הגדול מתבצע מאותו טלפון ציבורי, משכונות שקל לאתרן.

כולנו מצווים על סובלנות, אהבת ישראל, והמסורת היהודית חשובה לכולנו. עם זה, לא יכול להיות שתחת השקפה של חרדים יתנכלו בצורה כה בוטה והממשלה לא עוצרת את התהליך.

אדוני השר, אני מבקשת לדעת מה תמשיך המשטרה לעשות, והאם התנהגות סובלנית מדי של השר לביטחון פנים – כי המשטרה מבצעת מדיניות, לגבי תופעות קשות, שלא אחת חורגות אל מחוץ לחוק, של ציבור חרדי מסוים, לא כולם, אני לא רוצה להטיל דופי בכולם – לא מסייעת – – –

נסים דהן (ש"ס):

את כבר חקרת?

ענת מאור (מרצ):

מה יש לחקור? כאשר יש ניבולי פה בטלפון – – –

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת מאור, זה לא דיון, זו שאלה נוספת. אל תשימי לב וסיימי את השאלה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אתה צודק.

אני פונה לכבוד השר להסב את תשומת הלב של המשטרה, שלא יכול להיות שגם לא ימצאו את האשמים בעניין הזה, וגם תהיה לא אחת לגיטימציה ומטרייה מגוננת על התנהגות של חלק מהציבור החרדי הקיצוני, שמובילה לאיומים כאלה שלא היו בעבר. תודה רבה, אדוני השר.

היו"ר מ' שטרית:

בבקשה, אדוני השר.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חברת הכנסת ענת מאור, קודם כול, כשאמרתי "בקצב שריון" התכוונתי למשהו אחר, שלא קשור לשאילתא שלך.

ענת מאור (מרצ):

ניהול הישיבה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

כשהיושב-ראש העביר את השאלות, הוא עשה את זה בקצב שריון והחמאתי לו. כשאני אמרתי "בקצב שריון", העליתי אותו ברמה כי הוא לא בא מהשריון.

היו"ר מ' שטרית:

אני מבקש לא לפגוע בחיל הרפואה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

מדברייך נשמע כאילו את טוענת כלפי המשטרה. עוד מעט יישמע מתוך הטענה בשאלתך הנוספת כאילו המשטרה היא המטרידה.

ענת מאור (מרצ):

לא אמרתי זאת.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני הקשבתי, אפשר לשמוע את ההקלטה. האמיני לי, אני שומע בסדר באוזן האחת ששומעת אצלי.

אני חושב, שתפקיד המשטרה לחפש מי שמטריד, למצוא אותו, ואכן כבר עלינו על הטלפונים שמשם מטרידים. אנחנו לא אחראים לניבולי הפה של כל מיני אנשים. נעשה הכול כדי לגלותם, ונדמה לי שאנחנו בדרך הנכונה.

את אומרת שלא היו דברים מעולם. אני רוצה להזכיר לך, שעוד כאשר הייתי צעיר, עם בלורית גדולה, קראתי בעיתון איך מטרידים חברי ממשלה וחברי כנסת וכן הלאה. היו דברים מעולם, אולי לא דווקא מציבור כזה אלא מציבור אחר. הדבר קיים, וצריך לעשות הכול כדי למנוע אותו. אנחנו לא נרפה. אין מדיניות שלי, כפי שאמרת במשפט האחרון שלך, להתייחס לזה בקלות ולעבור לסדר-היום. אני לא אעבור לסדר-היום, ואנחנו נגן על כל תושב במדינת ישראל, בכלל זה על ענת גלילי, שבמקרה אני מכיר אותה.

הודעות המשטרה על "מאפיה רוסית"

חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את השר לביטחון פנים ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

רצוני לשאול:

1. על סמך אילו נתונים קובעת המשטרה שקיימת בישראל "מאפיה רוסית"?

2. האם ביצעו חברי "המאפיה הרוסית" פשעים בישראל, ואם כן – באילו פשעים ובכמה מקרים מדובר?

3. האם אין משרדך שוקל שלא להיזקק לביטוי "מאפיה רוסית" – ביטוי הפוגע בציבור עולי ברית-המועצות?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משטרת ישראל מעולם לא קבעה שקיימת "מאפיה רוסית".

2. לאור האמור לעיל, אין אנו יכולים להשיב על שאלה מס' 2.

3. אין אנו משתמשים כיום ולא השתמשנו בעבר בביטוי "מאפיה רוסית". השימוש בכינוי הוא על-ידי כלי התקשורת.

תפקוד המשטרה בפרשת תקיפתם של חילונים בשבת

חבר הכנסת י' שריד שאל את השר לביטחון פנים ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

בשבת, 9 בנובמבר 1996, נסעו חמישה צעירים חילונים במכונית פרטית ונקלעו בטעות לשכונה חרדית. לפתע הם מצאו עצמם מוקפים בהמון חרדי זועם, שתקף את רכבם וסיכן את חייהם.

רצוני לשאול:

1. האם במהלך ההתפרעויות והתקיפה עצרה המשטרה מי מהתוקפים לצורך הבאתם לדין?

2. האם נפתחה חקירה פלילית בעניין, ואם כן – מה הם ממצאיה?

3. מה היא מדיניותו של המשרד לביטחון פנים בסוגיות אלו?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כוח משטרה של מחוז ירושלים עסק בחילוץ הרכב מההמון. לא בוצעו מעצרים.

נמסר לי כי המעצרים לא בוצעו משום שביצועם בתוך ההמון הגדול היה יכול לסבך את האירוע לאין שיעור.

2. נפתחה חקירה בעניין ועדיין לא הסתיימה.

תחרויות אופנועים על גשר הירקון

חבר הכנסת ח' רמון שאל את השר לביטחון פנים ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

מידיעות שהתפרסמו לאחרונה בתקשורת עולה, כי מדי יום חמישי נערכות תחרויות אופנועים על גשר הירקון שבתל-אביב. התחרויות מסכנות את התנועה בציר ראשי זה. למרות זאת, הבעיה טרם טופלה על-ידי המשטרה.

רצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. האם התופעה נפוצה?

3. מה תעשה המשטרה בנדון?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אכן, בחודשים האחרונים היתה תופעה של אופנוענים צעירים, רובם בני 17-19, שבאו להפגין את כישוריהם בכביש-רוקח.

יצוין כי המקום הוא מקום ריכוז של מועדון האופנוענים הבוגרים, המתרכזים במקום מדי יום חמישי.

3. במשטרה התקבלה תלונה בקשר לנהיגתם המסוכנת של האופנוענים הצעירים והנושא טופל. לאחר כחודש צצה הבעיה שנית.

מאז ועד היום, במשך שלושת ימי חמישי האחרונים, טופל הנושא על-ידי סיורים משטריים, ואכן מספר האופנוענים פחת מאוד.

בשבוע האחרון התברר כי מועדון האופנוענים הבוגרים העתיק את מקום המפגש. כמו-כן נמסר לי כי תופעת האופנוענים הצעירים כבר אינה קיימת, וזאת בעקבות הטיפול המשטרי.

יצוין, כי בתקופה שבה פעלה המשטרה בוצעו מחסומים לאורך הציר ונרשמו כ-200 דוחות, לרבות איסורי שימוש באופנוענים.

מעצר קטינה וחקירתה

חבר הכנסת ח' מירום שאל את השר לביטחון פנים ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

פורסם בתקשורת כי חוקרי משטרה הכו והשפילו קטינה בעת מעצרה.

בעת החקירה, הנערה נכבלה באזיקים, הוכתה ונעצרה ליותר מ-24 שעות ללא הבאתה להארכת מעצר לפני שופט – וזה נוכח תקנות המשטרה לגבי קטינים.

רצוני לשאול:

1. היש אמת בפרסום?

2. כיצד יפעל משרדך בנדון?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בתשובה על שאלתך הריני להודיעך, כי הנושא הועבר לטיפול המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים.

אני מציע שנמתין עד גמר הבדיקה.

אלימות בקלפיות באום-אל-פחם ביום הבחירות

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

נודע לי כי ב-29 במאי 1996, סמוך לשעה 20:00, הותקפו יושבי-ראש קלפיות וסגניהם באום-אל-פחם בבית-הספר "אבן-סינא". המון הקיפם בצעקות "מוות למתנחלים", ביריקות ובבעיטות. שוטרים חילצו אותם בניידת לתחנת המשטרה. המותקפים התלוננו. התיק (פ"א 1145/96) נסגר מסיבת "עבריון לא נודע".

רצוני לשאול:

1. מדוע לא עצרה המשטרה ביוזמתה את התוקפים בעת חילוץ המותקפים?

2. מדוע לא יזמה המשטרה חקירה בעניין?

3. האם וכיצד תפעל המשטרה בעתיד?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בתאריך 29 במאי 1996 התלוננו בתחנת עירון / מרחב העמקים ארבעה תושבי אריאל אשר שימשו בתפקידי יושבי-ראש וסגנים בקלפיות באום-אל-פחם, שהוצבו בבית-ספר "אבן-סינא", בגין תקיפה, עבירה על-פי סעיף 379 לחוק העונשין. נפתח תיק פ"א 1145/96 בתחנת עירון.

סמוך לשעה 20:00 באותו יום התגודדה קבוצת תושבים מקומיים אשר החלו לצעוק "מוות למתנחלים". המתלוננים הועברו לאטליז סמוך על מנת להרחיקם מההמון ומשם חולצו על-ידי ניידת משטרה. תוך כדי הימצאם במקום הותקפו המתלוננים ביריקות ובבעיטות על-ידי ההמון, שלדברי המתלוננים מנה כ-200 איש.

1. המתלוננים לא יכלו להצביע על חשודים ספציפיים מתוך ההמון, מאלה שתקפו אותם.

מטרת השוטרים היתה לחלצם בשלום על מנת שלא לסכנם בשלב הראשון.

2. בהעדר חשודים בחקירה נסגר התיק בעילה של "עבריון לא נודע".

היו"ר מ' שטרית:

ובכן, בזאת אתה משוחרר, אדוני השר.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא עוד לא משוחרר.

היו"ר מ' שטרית:

משוחרר מהשאלות, רק מהשאלות.

הצעה לסדר-היום מעצרו של נועם ארנון בתואנת שווא תוך כדי חילול שבת

היו"ר מ' שטרית:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – הצעה לסדר-היום מס' 1050, של חבר הכנסת חנן פורת, בנושא: מעצרו של נועם ארנון בתואנת שווא תוך כדי חילול שבת. בבקשה, חבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר לביטחון פנים, אבקש את תשומת לבך.

חמישה ימים עברו מאז אותו אירוע מזעזע בליל שבת קודש, פרשת "וישב", במערת-המכפלה, ועדיין אני חש זעזוע בשעה שאני מעלה את הדברים, אף-על-פי שאשתדל להציגם בצורה שקולה ומאופקת.

קודם כול באשר לעובדות. מניין "ישני חברון" מתפלל בחדר שהוקצה לו במערת-המכפלה מדי שבת בשבתו. המניין הזה הופרע גם בעבר על-ידי מעבר של המואזין, שלא מצא דרך אחרת לעבור אלא במסלול הזה.

אבל בליל שבת קודש הגדילה לעשות המשטרה המופקדת, משטרת משמר הגבול, נטלה את המחיצה שמשמשת להפרדה בין גברים לנשים והסבה אותה לצורך מסדרון שחצה את מניין המתפללים. הם התקוממו על הפרת הסטטוס-קוו, לא חלילה באו בטענות ופגעו במואזין או במישהו אחר, אבל בריקודיהם הופלה המחיצה. היתה שם סערה גדולה.

עכשיו אני רוצה להציג לך את הדברים כפי ששמעתי מתוך עדויות של אנשים נאמנים עלי ביותר, בכללם ראש ישיבת "שבי חברון", הרב משה בלייכר, שידוע בשיקול דעתו ובמתנותיו.

שוטרי משמר הגבול נכנסו בחבר'ה, כמו שאומרים, ואחד מהם פגע במכה חזקה בבטנו של נועם ארנון. נועם רץ אחריה וביקש ממנו להזדהות בשמו, כדי שיוכל במוצאי-שבת להגיש נגדו תלונה. השוטר הזה התחיל למסור לו את פרטיו, אבל תוך כדי דיבור התעשת ואמר: אתה מאשים אותי באשמת תקיפה? אני מאשים אותך. מכאן ואילך אתה עצור. כך היה.

נועם עמד נדהם. אמר: ריבונו של עולם, הרי כל האנשים שנמצאים פה ראו ויודעים את הדברים. לא, נאמר לו, אתה עצור.

התחילה מהומה סביב הניסיון לעצור אותו. בא קצין בכיר של המשטרה, ביקש מנועם להתלוות אליו כדי ליישב את הדברים, כדי ליישר את ההדורים. נועם ירד אל מעבר למערת-המכפלה ולפתע הוא ראה את האורות המהבהבים של ניידת המשטרה. השוטרים מתנפלים עליו ומבקשים בכוח להכניס אותו אל תוך הניידת.

הוא עמד שם כשילדתו הקטנה בת השנתיים בזרועותיו. הם התנפלו עליו, הוא נפל על הרצפה. הם תלשו בכוח את הילדה מבין זרועותיו, ובכוח, תוך כדי מהומה גדולה שהשתררה שם וזעקות שבר, וגם ניסיונות למנוע את העלאתו לניידת על כורחו, ביצעו השוטרים את המעצר והעלו אותו לניידת.

צריך לציין, שקודם לכן, שעה שהוא ביקש והתחנן: אל תעלו אותי בשבת; אל תאנסו אותי לחלל את השבת; אני מוכן ללכת לאן שתאמרו, אם צריך ללכת למשטרה – אני אלך למשטרה; אני לא אדם אנונימי, כולם מכירים אותי; אני מוכן למסור את עדותי במוצאי-שבת; אני מוכן ללכת אתכם עכשיו, אבל אל תכריחו אותי לחלל שבת. בכפייה, וככל הנראה מתוך הנחיה שניתנה להם גם מדרג גבוה יותר, העלו אותו לרכב על כורחו.

אגב, לכל הדברים האלה שאני מספר אני מייחס חשיבות גדולה, מפני שאני הייתי בבית-המשפט כאשר נועם מסר את הדברים האלה בפני שופט, וחזקה עליו שלא עשה עדותו שקר.

הוא הוסיף וסיפר, שבשעה שהוא הגיע לגוש-עציון בניידת והוא כפוף ובוכה על כל אשר עבר עליו, ניגש אליו אותו חייל, אותו שוטר של משמר הגבול, ואמר לו: אני מבקש ממך סליחה. והוסיף ואמר: רציתי לבטל את התלונה, אבל הממונים עלי לא נתנו לי. העדות הזאת תיבדק.

עוד באותו לילה הוא מועבר עד אשקלון, ובאשקלון מבקשים לחקור אותו בלילה, בליל שבת קודש. הוא ביקש שלא יחקרו אותו בשבת, הוא לא מוכן שירשמו את עדותו. ביום ראשון לא חקרו אותו, רק המשטרה ביקשה הארכה לארבעה ימים לשם המשך הבירור. אילו היית שם, אדוני השר לביטחון פנים, היית שומע כיצד השופט נזף במשטרה, במיוחד על איזו הערה שאמר שם החוקר מטעם המשטרה: מה אתה רוצה, אדוני כבוד השופט, לפני שבוע עצרנו ערבים שהתפרעו שם במערת-המכפלה והארכנו להם את המעצר. אמר לו השופט: מה, אתה חושב שפה זו מערכת פוליטית שבה מחפשים איזונים? אני רוצה לדעת את הדבר לגופו של עניין.

אדוני שר המשטרה, אני מבין שפרשה כזאת, בעדות כמו זו שאני מציג כאן על סמך הדברים, צריכה להיבדק ולהיחקר. ואכן, כולנו מבקשים קודם כול שהיא תיבדק ותיחקר, כדי שתתברר האמת עד תום.

שני דברים ברורים על פניהם. האחד – אתה צריך להבין, אדוני שר המשטרה, וכולנו צריכים להבין: נטילת אדם – יהא אשר יהא אותו יהודי, גם אם איננו שומר תורה ומצוות – תוך כדי כפייתו לעבור על איסור שבת, משולה לפחות, אם לא יותר, לפתיחת פיו של אדם בכוח והכנסת בשר חזיר לתוכו. זאת היתה הרגשתו של נועם, זאת היתה הרגשתו של כל יהודי שומר תורה ומצוות שאונסים אותו בכוח לחלל שבת.

יש מקרים של פיקוח נפש, יש מקרים שבהם אין מנוס. כאן, גם אם יצוין שהיתה תקיפה בנסיבות מחמירות, לא היה שום היתר ושום צורך להסיע אותו. כמה מסגרות של משטרה יש בקריית-ארבע, בחברון? האם צריך היה לאנוס אותו לחלל שבת?

אתה חייב להבין, ואני חושב שאתה מבין את הדברים הללו, שדבר כגון זה פוצע ופוגע בקרב ציבור גדול הרבה מעבר למעגל הזה. זה מערער את יסודות האמון, וזה מביא אנשים לשאול את עצמם: רגע אחד, זו משטרת ישראל? כך נוהגים במדינת ישראל? אל יסיטו אותנו בהבחנה שבין שומרי תורה ומצוות לבין מי שאינם שומרי תורה ומצוות. כלפי כולם הדבר הזה אסור.

והדבר השני לא פחות חמור בעיני. אני רוצה לומר לך, אדוני שר המשטרה – ושמעתי את הדברים הללו גם מפיו של המפכ"ל בהודעה לפי תומו, שהנורמה הזאת, שלפיה כאשר שוטר מתבקש למסור פרטים על עצמו הוא מאשים את זה שמבקש זאת ממנו בהפרעה במילוי תפקיד, או חמור מזה – בתקיפה, זאת נורמת שקר שכמעט השתררה במשטרה. אני לפחות שמעתי כעשר עדויות מעין אלה.

גם נטילתו תוך כדי הונאה, כאילו מדובר בסידור סולחה, כדי להעלותו בכוח על הניידת, מצטרפת למסכת הזאת של רמייה.

אני מבקש להוסיף עוד דבר – עניין הקלטת המסתורית. כל מה שמתרחש במערת-המכפלה מתועד במסגרת וידיאו. אמרו שבווידיאו ראו את נועם מרביץ, מכה. אבל כשהדברים האלה באו לפני החוקר, לפני בית-המשפט, פתאום אמר חוקר המשטרה: לא מצאנו בקלטת שום דבר שיש טעם להביאו בפני בית-המשפט. נמצא שמישהו כאן שיקר, והכתובת ברורה.

אדוני השר לביטחון פנים, אי-אפשר לעבור על דבר כגון זה לסדר-היום. אני רוצה לבקש ממך שני דברים. האחד נוגע לנושא השבת. המשטרה חייבת לקבל הנחיות ברורות, שאין מחללים שבת ואין כופים על אדם לחלל שבת. אם אין זה מקרה של פיקוח נפש או חשש לפגיעה בביטחון הציבור. תהא הפרשה הזאת כפרשת-מים בעניין הזה. ועם אותם שוטרים שעשו את הדברים האלה בחוסר רגישות ובזלזול, תוך כדי חוסר תשומת לב ואי-התחשבות בציבור כל כך נסער מהמעשה הזה – חייבים למצות את הדין. לא נקבנו בשם ולא הצבענו על פלוני או אלמוני. אתה תבדוק את הדברים האלה. אבל, שזו לא תהיה רק נחלתו של הש"ג, כפי שזה קורה אצלנו.

והדבר השני. אם אכן יתברר שהיתה כאן עדות שקר, ואם אכן יתברר, כפי שסיפר נועם, שאותו חייל אמר: אני מבקש לבטל את התלונה, אבל הממונים עלי אינם מאפשרים לי; אני רוצה, אדוני שר המשטרה, שבאחריותך שלך, ולא בדרך הנורמטיבית הרגילה של מח"ש, שאולי בעוד חצי שנה יתחילו וימציאו איזה דבר בעניין – בבדיקה אינטנסיבית ומיידית באמצעות חקירה שאתה תנחה את הדרך שבה היא תפעל, ימוצה הדין עם האנשים האלה, למען ישמעו וייראו.

אני רוצה לסיים ולומר, אדוני היושב-ראש – האמן לי שלא את כאבם ועלבונם של נועם ושל אנשי היישוב היהודי בחברון אני תובע. הם, ברוך השם, חזקים כצור, כסלע. הם יעמדו בזה, הם כבר עברו דברים קשים מאלה. אני תובע את כבודה ועלבונה של משטרת ישראל. אני רוצה שתהיה לנו כאן משטרה שנוכל להתגאות בה, שנוכל להתכבד בה, שנוכל לומר: זו משטרה שלנו, משטרת ישראל, משטרה יהודית, ולא משטרה שהציבור מרגיש, חלילה, שהוא עומד במקום אחד, והיא כביכול מבקשת לפגוע בכל כבודו והיקר לו. את כבוד משטרת ישראל אני מבקש. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

מעצר יהודי בשבת

היו"ר מ' שטרית:

באותו עניין הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת רחבעם זאבי: מעצר יהודי בשבת – הצעה לסדר-היום מס' 1051. בבקשה, חבר הכנסת רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, ביום 1 בדצמבר 1996 כתב אלי השר לביטחון פנים, בתשובה על פנייתי אליו בעניין מעצר של יששכר פרץ בחברון דווקא ביום השבת, כי – ואני מצטט את דבריך אדוני השר – "לאחר שהחשוד הובא לתחנה כובדה בקשתו לא לחתום על מסמכים, לא להיחקר ולא לנסוע בשבת, ורק במוצאי-שבת הועבר האיש למעצר בלכיש". כמו כן כתב השר באותו מכתב, כי "זה זמן מתקיימים במשטרה דיונים לניסוח פקודת מטה ארצי חדשה שעניינה עיכוב ומעצר חשודים בשבת".

כאמור, את זה כתב אלי השר לביטחון פנים ביום 1 בדצמבר. אבל שבוע לאחר מכן, ביום השבת, 6 בדצמבר, נכנסו לפעולה כוחות משטרת ישראל, הכפופים לשר לביטחון פנים, עצרו את האזרח נועם ארנון בחברון, הכריחו אותו לנסוע בשבת ולחלל בכך את הקדוש לו מכול.

אני אחזור ואציין כמה פרטים שאמר אותם בבהירות חברי חבר הכנסת חנן פורת, אבל אני לא מדלג עליהם, כי אני רוצה לתת להם יתר תוקף.

תחילתה של הפרשה הזאת נעוצה בהפרה של המלצת ועדת-שמגר שהמליצה על הסדרים שיביאו להפרדה מוחלטת במערת-המכפלה, כדי למנוע חיכוכים. אבל המואזין המוסלמי עובר בתחום היהודי במערה חמש פעמים ביום, ובלייל שבת האחרון נטלו שוטרי משמר הגבול את המחיצות שהונחו על-ידי המתפללים היהודים כדי להפריד בין גברים ונשים והשתמשו בהן כדי ליצור מעבר למואזין. המתפללים היהודים ניסו להחזיר את המחיצות שלהם לייעודן, ואז הסתערו עליהם שוטרי משמר הגבול. נועם ארנון פנה לשוטר משמר הגבול שתקף אותו וביקש את פרטיו. איש משמר הגבול החל לתת את פרטיו, ואז נזכר באופציה הנוספת שנוסתה כבר בעבר והחל לצעוק: "אתה תקפת אותי, אתה דחפת אותי". ראו ושמעו זאת עשרות מתפללים.

קציני המשטרה טענו, כי "תוקפנותו ואלימותו", כביכול, של נועם ארנון צולמו בווידיאו. עכשיו, הכול יודעים שזה שקר. ארנון לא צולם כתוקף, ואפילו איש משמר הגבול הודה כי שיקר והעליל, אלא שמפקדיו מכריחים אותו להמשיך בגרסה הראשונה.

נועם ארנון אמר לשוטרים כי הוא נכון להתייצב במוצאי-שבת לחקירה. המח"ט והסמח"ט הצבאיים מתנגדים למעצרים בשבת, אבל המשטרה התעקשה לעצור אותו, ודווקא בערב שבת, וגם להסיעו

ברכב. ארנון הציע כי יצעד ברגל לתחנת המשטרה בגבעת-האבות, אבל הם התעקשו להסיעו ברכב לגבעת-האבות, ומשם לאפרת, ומשם ללכיש, וגרמו בכך לחילול שבת מתמשך.

מפקד המשטרה סירב לקבל את בקשת הרבנים לדחות את המעצר עד לאחר צאת השבת. זה לא רק אזרח מול משטרה; גם רבנים מכובדים, נשואי פנים, שמותר לתת להם את הכבוד המתבקש.

אותו מפקד משטרה אמר: יש לעצור את ארנון וחברו בשבת, מפני שתקיפת שוטר חמורה יותר משמירת שבת.

לא שמענו תקיפות כזאת של המשטרה כלפי ערבים מתפרעים בכל שנות האינתיפאדה וגם לא בימים האלה, כאשר חוצפתם והתגרותם האלימה מרקיעות לשחקים.

בלהט מילוי המשימה הפילו השוטרים ילד בן שבע ממדרגות המערה, וידו נשברה, וגם זה בחסדי שמים, מפני שהוא נפל על מצע רך.

במשך שנים תבעתי בעל-פה ובכתב משר המשטרה שחל, שיורה על החלפתו של מפקד משטרת חברון, אשר לפי כל הבדיקות שלי הוא הגורם ליחסים העכורים שבין הקהילה לבין המשטרה בחברון.

בידי כאן, אדוני השר לביטחון פנים, צרור של מכתבים העוסקים בכך, ואין לי זמן לקרוא את כולם. אבל אני אקרא לך קטע אחד שאומר הכול. אני כותב, דומני ב-17 ביולי 1995, לשר שחל, קודמך בתפקיד: "דומני שאני, יותר מכל אחד אחר במחנה שלנו, אובייקטיבי ומבין את המטלה הקשה של המשטרה. לכן אני פונה אליך בכל לשון של בקשה, כי תשים קץ לסכסוך המתמשך בין המשטרה לקהילה בחברון".

אנחנו תובעים להקים ועדת חקירה שתבדוק את הנוהג השגוי במערת-המכפלה, שלפיו המואזין עובר בתחום היהודי, ועדה שתחקור את עניין נטילת המחיצות, שתחקור את התנהגות המשטרה בליל שבת קודש שבו נעצרו יהודים ואולצו לחלל את השבת. אנחנו תובעים להחליף מייד את מפקד המשטרה בחברון, להפסיק את תנועת הערבים בתחום היהודי במערה, לנהוג לפי מסקנות ועדת-שמגר.

נועם ארנון וחבריו פעלו רבות למען החלפת השלטון בישראל. השלטון הוחלף, אבל המדיניות העוינת כלפי יהודי חברון נשארה בעינה. האם השלטון אכן התחלף?

ואנצל את הבמה כעת כדי לגלות טפח נוסף: אבו-עלא, השותף של פרס-ביילין-זינגר למרקחת ששמה הסכם אוסלו, הודיע שהפלשתינים יתבעו את חיפה, יפו וצפת. הוא השאיר לפעם הבאה את דרישתו לקבל גם את נצרת וטבריה, לוד ורמלה, אשדוד ואשקלון, בית-שאן ובאר-שבע. אותן הוא ידרוש מחר-מחרתיים.

אבו-עלא גם איים בחידוש האינטיפאדה. סליחה, הוא דייק יותר ואמר ש"התגובה הפלשתינית על המשך הכיבוש תהיה מסוכנת יותר מהאינטיפאדה – – – הנשק מצוי – – – והארגון טוב יותר מאשר בעבר". אבו-עלא הזהיר, שיהיה רע לישראלים, העם הפלשתיני יתקומם, מילדים ועד מבוגרים, ובכלל זה המשטרה הפלשתינית. הוא איים ואמר שלפלשתינים יש חלופות מגוונות.

כל האמירות האלה אינן מפריעות לממשלת נתניהו להמשיך ולהתדיין עם ערפאת ושליחיו. הם לא שמעו על תביעתן של כנופיות אש"ף לקבל את חיפה, יפו וצפת. לא שמעו גם את הדיבורים על תגובה מסוכנת ועל הנשק המצוי בידי הפלשתינים. לא שמעו שם בממשלה שתהיה התקוממות בהשתתפות ה"משטרה" הפלשתינית.

בינתיים ערפאת בונה את כוחותיו וצובר נשק. ערפאת צובר נשק אנטי-טנקי ונגד מטוסים. אנשיו עושים כל מאמץ לרכוש טילים כאלה ולהבריחם לתחומי הרשות הפלשתינית. הם עושים זאת כלקח שלהם מאירועי ספטמבר האחרון בכפר-דרום, בקבר-יוסף, במבואות רמאללה וטול-כרם. הם נוכחו אז, שכאשר הגיעו הטנקים והמסוקים הישראליים, ואפילו שעדיין לא ירו – היתה ידם של הפלשתינים על התחתונה. אז הם מצטיידים בטיילים, אפילו זה נוגד את הסכם אוסלו.

הם רוכשים טילים מפני שישראל לא אמרה דבר על ההפרות החמורות האחרות שלהם בתחום הכפלת והשלשת סדר הכוחות של ה"משטרה" הפלשתינית. וגם לא העירו להם על גיוס "שוטרים" שלא נתקבלה הסכמתנו לגיוסם, וגם לא העירו להם על כך שהם לא העבירו את כלי הנשק המוסכמים לבדיקה בליסטית אצלנו. אז אם היהודים בלעו את ההפרות האלה, הם יבלעו בוודאי גם את נוכחות הטילים נגד טנקים והטילים נגד מסוקים.

העמדות של צה"ל ושל היישובים אינן עמידות בפני טילים נגד טנקים. גם כלי הרכב של צה"ל הם חדירים. בהתנגשות הבאה נסבול אבדות קשות אם יהיה בידי הפלשתינים נשק שכזה, וניאלץ להביא לכל מקום טנקים וזחל"מים משוריינים. טילים נגד מטוסים בידי אש"ף יסכנו את התחבורה האווירית בשמי הארץ וייתנו ממד חדש לטרור הפלשתיני.

למען החיילים שישבו בטנקים וטייסי המסוקים והמטוסים חייבת ממשלת ישראל לתבוע את השמדת הטילים בנוכחותנו, ומייד. ערפאת צריך להביא את טילי ה"לאו" וטילי ה"סטרלה" למחסום ארז, לבקש סליחה, להתנצל, ולצפות בהשמדתם על-ידי כוחותינו. אם הוא לא יעשה זאת – צריך צה"ל להיכנס למעוזי הפלשתינים. לחפש בהם ולסרוק אותם במסרק דק עד שיכאב להם.

זה לא נושא שמותר להתעלם ממנו או להתפשר בו. האם הממשלה, המתקראת ממשלה לאומית, מבינה זאת? האם היה מהפך בבחירות ב-29 במאי אשתקד? האם השתנתה המדיניות מאז? האם יש לנו ממשלה לאומית? תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מזמין את השר לביטחון פנים אביגדור קהלני להשיב על שתי הצעות לסדר-היום.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת זאבי וחבר הכנסת פורת, אני בהחלט מתייחס לסוגיה הזאת במלוא כובד המשקל, כיוון שאני חושב שעל כולנו לשמור את השבת.

אנחנו צריכים להבין שבחברון היחסים מאוד מאוד מתוחים כרגע. יש מתיחות גדולה מאוד בין הצבא, המשטרה, למתיישבים, למפגינים האחרים המגיעים למקום. חברון נמצאת בכותרות מדי יום ביומו, ואנחנו בהחלט נמצאים בנקודה רגישה. יש המנסים להשפיע על זה, וגם בתוכם נמצאים חיילי המשטרה, משמר הגבול והמשטרה הכחולה, באותו מתח שהעיר עצמה יצרה כתוצאה מהסוגיה המדינית שאנחנו עומדים בפניה – עוזבים או לא עוזבים, מתי, איך, מי אחראי למה?

אני מזכיר לכולכם, ואני אגע בעובדות לאחר מכן, שחברון נמצאת בשליטה של צה"ל ומשמר הגבול, זאת היחידה המיוחדת שצריכה לשמור על מערת-המכפלה, יחידה מיוחדת שהוקמה ונמצאת בשליטת צה"ל.

רחבעם זאבי (מולדת):

האם אתה יודע שהמח"ט והסמח"ט מתנגדים למעצרים בשבת?

צבי הנדל (מפד"ל):

התחננו לא לעצור אותו.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

האזנתי לכם. אתם עוד לא יודעים מה אני הולך לענות. תנו כבוד לפחות לשערות השיבה שיש לי. אני רוצה לומר לכולנו, שאני מקבל את העובדות כפי שהן נאמרות, אבל העובדות מצד שני נשמעות קצת אחרת.

כיוון שהנקודה הזאת רגישה ביותר, כיוון שאני חושב שזה דבר שנמצא בעצם קיומה של האומה היהודית באשר היא, טיפלתי בעניין באופן אישי. זימנתי אלי את המפכ"ל ביום שני, והיום היו אצלי מפקד המחוז ומפקד המרחב בתחקיר של כשעה וחצי, כדי לקבל את התמונה מהגורמים שהיו בשטח. לא הסכמתי להטיל את זה על מישהו אחר, כיוון שאני חושב שעצם כניסתי לעומק העניין, זו הפניית הזרקור של המשטרה ושל כולנו לסוגיה הקשורה בשבת קודש במדינת ישראל. לכן נכנסתי לעניין, ואני רוצה לגעת בכמה דברים שאתם נגעתם בהם; אני רוצה לתת עליהם תשובות.

אחד, נושא המחיצה, שהוא חלק מהבעייתיות במקרה הזה. יש החלטות איך תיראה המערה ואיך מפרידים באזורי התפילה ובימים. יש החלטה שאני צריך לבדוק אותה, שאיננה קשורה אלי כרגע

כשר לביטחון פנים, החלטה של מפקד המערה, ניצב-משנה, שהחליט להציב את המחיצה על מנת שיעבור המואזין, על מנת להגן עליו. זאת החלטה פנימית שלו, שהוא קיבל. כרגע זאת עובדה. אני לא בדקתי את הדבר הזה, זה גם לא בסמכותי, אבל זו נקודה שצריך לבדוק אותה. זה עלה פה על-ידיכם. הוא קיבל החלטה לשים מחיצה כדי להעביר אותו בניחותא למקום שהוא צריך להגיע אליו, ואחרי כן הוא מסיר את המחיצה. המחיצה הזאת היא זמנית. אני מציין עובדות. אפשר ללכת לבדוק למה זה קורה.

רחבעם זאבי (מולדת):

המחיצה לא שייכת לו, היא שייכת למתפללים, הם קנו אותה בכסף.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני לא בדקתי את הסוגיה הזאת. בסדר, יכול להיות שאתה צודק. אני מספר לכם עובדות. המקרה הוא לא המחיצה, צריך לזכור. המחיצה היא סיפור, צריך לבדוק את זה, כי יכול להיות שנתנו למפקד במקום מרחב תמרון ליצור את המחיצה הזאת, להעביר אותה לשלוש דקות ואחרי זה לסלק אותה.

חיילי משמר הגבול שנשאלו טענו שהם הותקפו במקום. ישנה הקלטת, לא ראיתי אותה. אומרים שרואים מהומה שלמה סביב הנושא. הקלטת תובא אלי, אבל לא בזה עסקינן. בואו לא ניתן להסיט את נושא המחיצה והקלטת מהדברים שהם בעצם קיומה של האומה היהודית כאן.

חנן פורת (מפד"ל):

יש לי שאלה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

תנו לי להמשיך. אולי אני אענה לך על השאלות בהמשך דברי. יש יושב-ראש, שהוא נחשב לפחות ממחנה הימין, איש מסורתי מאוד, שייתן לך אישור לשאול שאלות. אין לי בעיה, אני לא אתחמק משום שאלה בסוגיה הזאת.

היו"ר מ' שטרית:

הכותרת של ההצעות לסדר-היום, אדוני, היא המעצר בשבת.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

כן, אבל אני חייב לפרט גם מה היה.

היו"ר מ' שטרית:

אין לי טענות, אני רק מזכיר שאולי חלק מהשאלות הוא על המעצר בשבת עצמה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני רוצה להגיע לזה. כאן צריך להבין גם את האווירה שנוצרה. אי-אפשר סתם לקחת שוטרים צעירים ולהפיל עליהם את כל התיק הזה.

יש מצב שבו היתה מהומה מסוימת, על-פי העדות שהיתה, וכשחיכו בחוץ לאחר מכן נוצרו בחברון מצבים – על-פי עדות השוטרים, ויעיד על זה גם חבר הכנסת רחבעם זאבי – שבהם יש התנפלות על המשטרה. חבר הכנסת רחבעם זאבי היה נוכח לפני כחודשיים במקרה מסוים. היתה טענה כלפי שולמית בר-כוכבא, שזומנה לחקירה, וחבר הכנסת זאבי אפילו חתם על ערבות של 10,000 שקל, וכשהוא ראה את ההתנפלות על השוטרים הוא אמר בדבריו: אני לא מאמין למראה עיני. אני יכול לתת לכם עוד ארבעה מקרים שבהם עמדו השוטרים בחברון מול קהל שחסם אותם בגופו, והשוטרים הגיעו למצב שבו הם לא יכלו לתפקד בגלל החסימות האלה, לרבות הפעם שפגעו בג'יפ שהיה במקום.

לפי התחקיר שלי – ואינני מצדיק את המקרה, תשמעו את השורה האחרונה שלי וזה מה שחשוב – השוטרים רצו לקחת את הנחקרים אל גבעת-האבות, אל תחנת המשטרה, מרחק של הליכה, וכולנו מכירים את המקום. ההמון סבב אותם, סגר עליהם במצב כזה שבו המפקדים בשטח – היו שניים, אחד שקוראים לו טוני ג'ובראן, קצין משטרה, ומפקד שני קצין משמר הגבול, דבור – לא יכלו לעמוד מול הלחץ במקום, כאשר הצטרף ללהקה הזאת, שתקפה או חסמה את השוטרים, אדם ששמו משה שטנגל שאמר לדבור: גוי, כלב, נאצי. הוא השתמש בביטויים האלה כלפי קציני המשטרה, ועוד ביטוי שלא הייתי רוצה לומר אותו כאן כרגע, וזו עדותו של הקצין, כאשר הם חוסמים את האפשרות ללכת אל אותה גבעה.

מובן שגם השוטרים וגם הקצינים הם בני-אדם, ובמצב כזה הם קיבלו החלטה להעלות אותו ולפנות אותו אל הגוש מהר, ברכב. כל פעולה שנעשתה, הם קיבלו עליה אישור מלמעלה. הם לקחו אותו לגוש, ולאחר מכן העובדות הן כפי שהצגתם אותן. הם קיבלו אישור ממפקד המרחב. למפקד המחוז היתה ידיעה.

הלכתי ובדקתי את פקודת המשטרה, את הוראת המשטרה שמדברת על מעצר בשבת. אכן, חבר הכנסת רחבעם זאבי, מה שכתבתי לך הם דברים נכונים. לא סתם עניתי לך על השאלה שלך; התכוונתי לכל מלה שכתובה. בהוראת המשטרה, בהחלט מי שכתב אותה, כתב אותה בהתחשבות שלא יעצרו אנשים בשבת ולא יחקרו אנשים בשבת. ההוראה הזו עומדת כאן. בהוראות האלה יש

פירוט שאולי יש לבדוק אותו פעם נוספת – סעיף כזה או אחר, אבל יש גם סעיף אחד שאני חייב להתייחס אליו, שאומר: קיים חשש ממשי שעצם הישארות המעוכב או העצור בזירה תלבה את היצרים ותגרום להפרעת שלום הציבור – אתה רשאי לבצע זאת. כלומר, מבחינה החוק, האנשים ביצעו את ההוראות.

צבי הנדל (מפד"ל):

אם הייתי חושב שהשר מאמין למה שהוא אומר, הייתי רגוע.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

סליחה, תנו לי להשיב. אני קורא לכם את פקודות המשטרה, שאנחנו כולנו מצווים לבצע אותן. מכאן אני רוצה לעבור לסוגיה עצמה. כדאי שההאזנה אלי תהיה גם מגוש-קטיפ, כיוון שזה יכול להגיע גם אל הגוש.

צבי הנדל (מפד"ל):

זה מקומם, זה מאוד מקומם, כי את הגוש לא יפנו.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

לא אמרנו, לא אמרנו. אנחנו לא עושים פוליטיקה כאן.

חנן פורת (מפד"ל):

צריך להבין שכל המהומה הזאת שאתה מדבר עליה נוצרה בעקבות ההחלטה לעצור אותו בשבת. זה כל הסיפור. זה עלה בעקבות זה שניסו לעצור אותו בשבת.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

סליחה, יושב-ראש המועצה האזורית גוש-קטיפ, אני לא עושה פוליטיקה. אני שומר על כבודך ואני מבקש לשמור על כבודי. אם זה עולה לך בכסף – אעזור לך במימון זה. אבל בינתיים אנחנו שומרים על הכבוד ההדדי.

אני רוצה לומר לך, שעד עכשיו נגעת בעובדות כמו שהן מוצגות גם בצד השני. מחובתי, כשאני עומד כאן, לייצג גם את הדברים מהצד השני, כפי שאני שמעתי אותם.

עכשיו אני רוצה להגיע אל המסקנות שעולות מתוך העובדות האלה. אני חושב, שלא צריכים לבצע מעצרים בשבת, אלא אם כן יש סכנה אמיתית. אני חושב שאין להבדיל בין אדם דתי לאדם לא דתי במעצרו בשבת. אני חושב שגם חקירה לא צריכה להיעשות בשבת. אני חושב, שצריכים לגלות איפוק, אלא אם כן הדברים הם על-פי המוגדר כאן בפקודות, ויש מרווח.

אני הולך ללמוד את הפקודה הזאת כלשונה, לעומק, ולבדוק אותה עם אנשים. יש כנראה סעיף או שניים שצריך להבהירם יותר. זאת, כדי שהדברים יגיעו גם לשוטר הפשוט. את הפקודה הזאת צריך ללכת ולהפיץ עד לאחרון השוטרים במדינת ישראל, ואעשה זאת.

אני חושב שאסור להשאיר לשיקול הדעת של המפקד במקום את המעצר. לכן, לא יעצרו, וזאת הוראה שאני כבר נתתי, אלא מפקד המרחב יצטרך ללכת ולאשר. לא מדובר באדם שהיה מעורב אחד או שניים לפחות מעל, כדי שיאשרו את הדבר הזה. LEVEL בעצם העשייה, אלא מדובר ב-

אמרתי לקצינים שהיו אצלי היום: ולו גם צדקת בשיקול הדעת שלך, שאמר, אני מקפיץ אותו לגוש מפני החשש כי סגרו עלי, מפני שאמרו לי את הביטויים ומפני שלא נתנו לי לפסוע ולקחת אותו לגוש – עשית טעות חמורה בזה שהוצאת אותו מן הגוש. פינית אותו מהגוש כתוצאה מאותו סעיף, שקראתי לכם אותו, שנותן לך לגיטימציה כביכול בשיקול הדעת. היית צריך להשאיר אותו שם ואולי לחקור, ובאותו ערב, או למחרת בבוקר, לשחרר אותו לבית-הכנסת הקרוב ביותר שנמצא באזור. גם את זה אמרתי לאנשים.

אני חושב, שנעשתה פה טעות, שנובעת מהמעורבות ומהמתח הקיים. האנשים ישבו אצלי. את כל המקרה הזה אעלה על הכתב. יש כנס של אנשי משטרה בשבוע הבא, מרמת מפקדי תחנות. בין הסוגיות שאדבר עליהן באופן אישי – אדבר על הסוגיה הזאת. אני בהחלט אומר מעל הבמה הזאת: אני מקבל שנעשתה פה טעות בשיקול דעת, שהיא לא מקובלת עלי. אעשה הכול כדי שזה לא יקרה פעם נוספת.

אני רוצה לומר לכולנו, שאנחנו חייבים, בכל מקום שבו אנחנו נמצאים, לעשות את הכול כדי שהמתח ירד ולנסות שלא להעמיד במבחן את העצבים של כל הצדדים. אני מתכוון, כפי שאמרתי, להוריד את ההוראות האלה כלפי מטה. אני מציע לכולנו שננסה גם להבין את המתח בצד השני.

למרות זאת, אני רוצה לומר לכם, שיש לנו משטרה טובה, יש לנו משטרה אמינה, והם עושים מלאכתם בסדר, לפי שיקול דעתם, ויש לפעמים הרבה יותר מעל לזה. אני לא הייתי הולך עכשיו ומפליל את כולם באמרות שנאמרו כאן.

אדוני היושב-ראש, מכיוון שאני מתייחס לסוגיה הזאת בכובד ראש, אני מציע שייתנו לי את האפשרות להמשיך לטפל בסוגיה ולא להתחיל לחפש כרגע את מי מעמידים אל עמוד התלייה. עצם זה שאני מתעסק בעניין – לדעתי, זה יותר חשוב מכך שהייתי ממנה איזה קצין זוטר שיעשה ועדת חקירה, שבעוד חודש תיתן לי מסקנות. תודה.

בנימין אלון (מולדת):

אני רוצה לשאול שאלה.

היו"ר מ' שטרית:

מה אתה מציע, אדוני השר?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מציע שיסתפקו בדברי.

היו"ר מ' שטרית:

אשאל. חבר הכנסת זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מוכן להסתפק בדברי השר.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת פורת, אתה מסכים?

חנן פורת (מפד"ל):

אני מוכן להסתפק בדברי השר, אם הוא יוכל להשיב על שאלה אחת או שתיים.

היו"ר מ' שטרית:

בבקשה. אם נוכל לחסוך את הדיון – אדרבה. חבר הכנסת פורת, אני באמת מבקש לשאול שאלות ולא נאומים. פינג-פונג.

חבר הכנסת פורת, בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני, כבוד השר, ראשית, אשר לשבת – דומני שההנחיות בסוגיה הזאת צריכות להיות ברורות לכל הדרגים. אנחנו היינו רוצים לבקש ממך, אם היית יכול להבהיר, אימתי אסור לעצור אנשים בשבת, להוציא את המקרים הנדירים שעליהם דיברת. ראוי שההנחיות הללו תצאנה לאור, כדי שכל שוטר ידע את הדברים האלה ולא יעשה כשרירות לבו. זו נקודה ראשונה.

נקודה שנייה – אנחנו מבקשים ממך בכל זאת, כדי שהצדק גם ייראה, שאותן מסקנות, בכלל זה אם יש צורך במסקנות אישיות, ואתה תשקול את הדברים האלה, תובאנה לידיעתנו, כדי שנוכל גם כשלוחי ציבור להשיב לשולחנו דבר.

נקודה אחרונה – אמרתי לך את זה בפגישה אישית ואני רוצה לומר זאת גם כאן. אני חושב, אדוני השר, שאם אתה אישית תהיה מעורב גם ביצירת אווירה נכונה יותר בין המשטרה לבין הציבור של המתיישבים בחברון, תיכנס בעובי הקורה ותיפגש אתם – הם כל כך רוצים להיפגש אתך ולשטוח בפניך את דבריהם – כדי שתוכל להיות מעורב בהיבט הכולל של הדבר, אז אולי מעז יצא מתוק. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. חבר הכנסת בני אלון.

חבר הכנסת זאבי, גם אתה רוצה לשאול שאלה לאחר מכן?

רחבעם זאבי (מולדת):

כן.

היו"ר מ' שטרית:

בבקשה. כמי שביקש להסיר וויתר על הצעתו – אתן לך.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, הדבר האחרון שנגע בו ידידי חבר הכנסת פורת – את זה רציתי לשאול ולבקש אתמול ושלשום כשניסיתי להשיג את השר, וגם עכשיו. מדוע תוך כדי הבירור הזה, לצורך הבירור הזה, לא מצא השר לנכון להיפגש גם עם נועם ארנון, או נציגים מהיישוב, בפרט אחרי ההרחבה שהשר הרחיב על המתח הקיים זמן רב? ואני יודע שאין היחסים בין המשטרה לבין הקהילות היהודיות דומים במקומות אחרים ביהודה ובשומרון. זה מיוחד מאוד.

לכן, אני חוזר ואומר שרציתי לשאול זאת כשאלה. אחרי הניסוח של חבר הכנסת פורת, אני מבקש זאת כמשאלה וכיותר מזה. אני חושב שמן הראוי שהשר בעצמו ייצור את הקשר עם הקהילה וינסה לתאם ולדאוג שהדברים ייראו אחרת. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, אדוני השר, יש לי ארבע הערות קצרות.

ראשית, אני מסתפק בדברי השר, ולו רק משום שאמרת שאתה נותן את הכבוד לשבת וכך תורה את כוחות משטרת ישראל. אתה לא רוצה לא מעצרים ולא חקירות בשבת. זה מספק אותי.

הערה שנייה – אנשי היישוב היהודי בחברון אומרים שהגיעו לאחרונה שוטרים חדשים לתחנה, והם אנשים מצוינים, שמקיימים אתם יחסים טובים מאוד. הם באים לבתיהם, הם מדברים זה עם זה, וגם את זה צריך להגיד.

הערה שלישית – ציטוט דברי על התקרית שהיתה בחברון לפני כמה חודשים איננו נכון. אני הגעתי לחברון לעצרת גדולה שהיתה שם וגיליתי שפתאום יש הסתערות של שוטרים על המסעדה, ובתוך המסעדה – על השירותים ובתוך השירותים – על שירותי הנשים. מה קרה? מסתבר שהשוטרים גילו אזרחית תושבת הרובע שמבוקשת על-ידם, והם ניצלו את ההזדמנות שהתאסף עם רב מכל הארץ כדי לחגוג בחברון – שם הם עושים את המהומה הזאת. ראיתי שזה ייגמר רע מאוד, כי שני הצדדים היו חמים, ואז ביקשתי מהמשטרה את זכות התיווך; היא נתנה לי, הבאתי את האשה עם התינוקת שלה על זרועותיה אל המשטרה, ישבתי אתה שעות ארוכות בחקירה, ערבתי לכך שהיא תתייצב לחקירה נוספת – ערבות אישית של 10,000 שקל, אבל לא אמרתי את הדברים שהשר אמר בשמי.

נקודה אחרונה – אני משיא לך עצה מקצועית; תרצה – תקנה, לא תרצה – לא תקנה – –

ענת מאור (מרצ):

מה נוהל הדיון?

היו"ר מ' שטרית:

חכי, אני מענה לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — שתחקור רק איש אחד, אותו שוטר שחזר בו ואמר: אני רוצה לבטל את התלונה, אבל מפקדי אינם מרשים לי לחזור בי.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. חברת הכנסת ענת מאור, מאחר שחברי הכנסת הסכימו להסתפק בתשובת השר בתנאי שישאלו שאלה והשר הסכים לענות להם – הסכמתי, מדוע לא?

אדוני השר לביטחון פנים.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר מ' שטרית:

סליחה, חבר הכנסת גפני – אחרון. אני מצטער, שכחתי.

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

אני מוכן לחסוך דיון בוועדה שאין בו צורך. נוסף על דיון, זה עדיף. חבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, זה אחד המקרים הקלאסיים שבהם נעשה שימוש לרעה באותו סעיף שקראת. אדוני השר, כאשר היתה אפשרות לסלק את האיש מהמקום, לא היה שום צורך להעביר אותו ללכיש בשבת, ברכב, בכפייה. לאחר מכן הסתבר, אפילו בדיעבד, שהמשטרה ביקשה את הארכת מעצרו ובית-המשפט לא אפשר זאת. זאת אומרת, שאנחנו מדברים על מקרה שבו נעשה שימוש לרעה, באופן חד-משמעי, בכוח שיש לאותו קצין או לאותו שוטר במעצרו של אזרח בשבת.

היו מקרים – לצערי הרב, הם נדונו גם במליאת הכנסת – שהמשטרה מנצלת את כוחה לעשות דברים בשבת כשכל ההיתר שיש לה לעשות בשבת הוא רק פיקוח נפש; למשל, עיקולים, צווים, ודברים מהסוג הזה.

אני מבקש, אדוני השר, לקחת את העניין כפי שאמרת. יש לנו שר לביטחון פנים טוב, איש מסורתי. אני מבקש לקחת את העניין הזה, לא לנצל את כוחה של המשטרה, שבעיקרון היא משטרה טובה, לעשות דברים בשבת כשהיא מקוממת ומרגיזה את כולנו, שאנחנו חרדים לשבת קודש.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. חבר הכנסת הנדל – אחרון. הם פשוט הגישו בקשה להסיר את ההצעות.

ענת מאור (מרצ):

אני לא מבינה – – –

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת ענת מאור, אם יש לך ערעור על דרך הניהול שלי, את יכולה לפנות לוועדת הפירושים. אני לא מבין מה הבעיה.

ענת מאור (מרצ):

— — — זה לא בסדר — — —

היו"ר מ' שטרית:

כרגע אני מנהל את הישיבה, ואני אקבע את הסדרים. אני לא מבין מה את רוצה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני לא מבין, נרשמתי — — —

קריאות:

— — —

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת הנדל, בבקשה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני יושב-הראש, כבוד השר — — —

היו"ר מ' שטרית:

יש משהו בתקנון שאוסר לשאול שאלות את השר, או מה? מה, בדיוק, הערעור שלך, אני רוצה להבין. האם יש בתקנון סעיף כלשהו שאוסר על חברי הכנסת לשאול שאלות את השר?

ענת מאור (מרצ):

— — —

קריאות:

— — —

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

אני רוצה לשאול את חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אתה יודע טוב מאוד שזה לא בתקנון. אם שואלים אז שואלים מהמקום — — —

היו"ר מ' שטרית:

הם שואלים מהמקום; זה מה שהם עושים.

ענת מאור (מרצ):

— — —

צבי הנדל (מפד"ל):

גברתי — — —

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת ענת מאור, אני לא מסכים אתך.

צבי הנדל (מפד"ל):

— — — חברת הכנסת מאור

ענת מאור (מרצ):

— — —

קריאות:

— — —

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת פורת. חבר הכנסת בויס, תאמין לי שלא צריך סיוע. חבר הכנסת הנדל.

משה גפני (יהדות התורה):

— — — מדברים על שבת

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת הנדל. אני מבקש לשבות מהפרעות. חבר הכנסת הנדל. חברים.

צבי הנדל (מפד"ל):

— — — חברי, זה הרבה יותר זמן

היו"ר מ' שטרית:

חברים.

צבי הנדל (מפד"ל):

חברת הכנסת מאור, ביקשתי ונרשמתי להעביר לוועדה, זאת זכותי, אינני מבין מה הבעיה.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מתנצל על ההתפרצות אבל כחבר כנסת חדש אני נוהג להקשיב ולקחת ללב כל מה שאני שומע. יש כאלה שהתרגלו כבר לשבת כאן והדברים עוברים להם, כנראה, ליד האוזן. לכן כאבתי מאוד את העניין הזה, ואני רוצה לומר רק משפט אחד, את המשפט שאמר חבר הכנסת חנן פורת. האמן לי, אני אומר זאת בכנות, שאני דורש את כבודו של המשטרה, ואם תכפה על מפקד זה או אחר, לא מג"בניק, אלא אותו אחד שאמר בטלפון: אל תוותרו, תעצרו אותו, לא לוותר, הוא אמר זאת בטלפון מהבית, אותו תבדוק. החייל, כמו שאמר לך חבר הכנסת זאבי, שיספר לך מי אמר, איך ולמה, ולכן רק את כבודו של המשטרה אני מבקש.

כראש רשות הרבה מאוד שנים עבדתי עם המשטרה, והאמן לי – הם נהדרים. אבל כשאתה מחפה על אחד מהם, זה גורם נזק לכולם. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

קודם כול ברצוני לברך אותך בברכת חג שמח. לכבוד הנר השביעי תקבלו עכשיו תשובות. בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לענות לחברי חברי הכנסת, ואני אענה להם אחד אחד. לנושא של חבר הכנסת חנן פורת, תהיינה הנחיות שלי שתגענה עד לאחרון השוטרים. אמרתי, התחייבתי מעל במה זאת, שההנחיות שלי תגענה עד אחרון השוטרים באשר לשבת. המסקנות וההחלטות שלי תובאנה אליכם. זה לא עניין ביני לבין משהו מסוים, זה עניין ביני לבין העם שלנו לבין השבת שלנו, ולכן זה לא דבר שיישאר אצלי בבטן.

העלית בפני היום את הרצון שאני אגיע לחברון. הייתי בחברון לא מזמן, אבל אם זאת הבקשה – אני אגיע לחברון. אני מאלה שמאמינים שהמקום הזה, שבו נמצאת אוכלוסייה יהודית בחברון, צריך להישאר בידינו לעולמי עד, ואני אומר את זה כאן.

לחבר הכנסת בני אלון, כאשר אגיע לחברון אני כבר אראה את מי אני אפגוש שם. אין לי בעיה להיפגש עם כל האנשים, אין לי כל בעיה, זה מה שעשיתי, אני גם אעשה זאת.

לחבר הכנסת זאבי, את הציטוט הבאתי מאותם קצינים שהיו אצלי, שאמרו לי את הדברים. אם הדברים הם כפי שאתה אומר – אני מקבל אותם כמו שאתה אומר, אבל הבאתי דברים בשם אומרם בציטוט שמישהו ציטט אותו.

השוטרים החדשים בתחנה, שיוצרים אווירה אחרת – אני שמח לשמוע על הדבר הזה. אני אומר לכם שיש לנו משטרה טובה, ואני מניח שהשוטר הזה שחזר בו – אני לא יודע אם אני אפגוש אותו באופן אישי, אבל אני אדאג שהאנשים שלי יגיעו אליו וישאלו אותו. שמעתי את הנקודה הזאת היום – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

שלא יפחידו אותו.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

לא יפחידו אותו; לא יהיה אדם מתוך המרחב. ישאלו אותו את השאלות הקשות.

לחבר הכנסת גפני, אני לא חושב שהנושא של הארכת מעצר, על-פי דעת השוטרים, הם טוענים, כפי שאמרתי, שיש צורך בהארכת המעצר. אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת גפני, במלוא הכבוד שאני רוחש לך, שאסור לנו לגרום לכך שהמשטרה תהיה חלשה או שנוציא ממנה את היכולת שלה, כי בסך הכול תפקידה של המשטרה הוא לשמור על הקהילה, ואם היא לא תבצע את תפקידה – אנחנו יודעים עם מי יש לנו עסק במדינה הזאת. המשטרה שלנו חייבת – – –

חבר הכנסת לוי, אני פשוט עונה, ואם הם לא יקשיבו לי, אחר כך הם ישאלו עוד הפעם. אני מבקש את האפשרות – – –

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

לא צריך לעשות דין למשטרת ישראל כאן – – – ולא להעניש את המשטרה, עם כל הכבוד.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני רוצה לומר שמשטרת ישראל – – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

רבותי חברי הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו נמצאים כאן בפרוצדורה מיוחדת מאוד; כל יום יש איזו המצאה אחרת. נמצה את הפרוצדורה הזאת כי היא נראית די סימפטית.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חבר הכנסת לוי, ברשותך, אני לא אתן להחליש את המשטרה. המשטרה חייבת להיות חזקה, היא נאבקת במקומות שאף אחד מאתנו לא נמצא בהם, והיא זו שחייבת לשמור לנו על הקהילה. נעשה הכול כדי לחזק אותה, ואם יהיו מקרים חריגים – נטפל בהם לגופו של עניין.

חבר הכנסת צבי הנדל, זה שאתה חבר כנסת חדש – אני קצת יותר ותיק ממך, אבל גם אני למדתי. תשמע, אני סופר עד עשר, לפחות, כלפי אלה שיש לי אתם שיג ושיח כל הזמן. אני חושב שהשאלה שלך מתמקדת במפקד המרחב; ואנחנו לא מדברים פה על הש"ג. מפקד המרחב הוא זה שהיה אצלי. ההחלטות הן של מפקד המרחב; הוא זה שהיה אצלי, הוא זה שעבר היום אצלי תחקיר במשך שעה- וחצי.

לכן אני לא מסתפק בזאת. את הדברים שאמרתי כאן מעל הבמה אמרתי אצלי בחדר – ואני מתכוון לדברים, זה גם יצא. לכן לא עצרתי ברמה של הש"ג ולא סגרתי בזאת את הפרשייה.

אני שמח שהיושב-ראש, קודמך, חבר הכנסת שטרית, הקציב זמן לשאלות ותשובות, כיוון שזו סוגיה כבדה מאוד, מסובכת, רגישה, ולא משנה כרגע באיזה צד של הבית הזה אנחנו נמצאים. אנחנו רוצים לעבור את המכשול הזה מבלי שייוצרו לנו מכשולים כאלה בעתיד. אנחנו מדברים על סוגיה רגישה שקשורה בשבת של עם ישראל. ולכן, אם הקדשנו לעניין עוד כמה דקות, הרווחנו, לדעתי, את לחמנו, באשר אנחנו נמצאים כאן. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. ובבניין ציון ננוחם. הכול בסדר. אין דיון עוד. תודה רבה.

חנו פורת (מפד"ל):

מסתפקים.

היו"ר ש' וייס:

מסתפקים. יופי. תודה רבה, חברים. אני מודה מאוד לשר לביטחון פנים וליזמים של הנושא.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

סגן שר החינוך והתרבות יואיל בטובו להשיב על שאלות. אחר כך יש לנו עוד שלושה נושאים על סדר-היום.

היעדרות תלמידים מכרמי-יוסף מבית-הספר האזורי

חבר הכנסת ז' בויס שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

93 ילדים מהיישוב כרמי-יוסף, גילאי חוק חינוך חובה, אינם מגיעים לבית-הספר האזורי "איילון" באופן רציף.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך היכן, אם בכלל, לומדים התלמידים האלה?

2. האם ניתן ליישוב כרמי-יוסף מעמד של רשות חינוך?

3. מה ייעשה על מנת שהתלמידים הנ"ל יחבשו מחדש את ספסלי בית-הספר האזורי "איילון"?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. התלמידים אכן לא לומדים.

2. התשובה שלילית.

3 המשפחות שמסרבות לשלוח את ילדיהן לבית-הספר הוזהרו על-ידי הרשות המקומית באמצעות קציני ביקור סדיר. הוגשו תביעות למשטרת ישראל, וזו זימנה את ההורים לחקירה. משרד החינוך ער לבעיה ומטפל בנושא בכל דרך אפשרית. עד כאן.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת ביום.

זאב ביום (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני סגן השר, האם נכון שיש גורמים בכירים במשרד החינוך המצדדים בעמדת ההורים בכרמי-יוסף ובמשרד שוקלים להעניק מעמד של רשות חינוך ליישוב? אם כן, כיצד עולה כוונה זו בקנה אחד עם רעיון האינטגרציה בחינוך והצורך בקיצוצים בתקציב?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. תשובה, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אמרתי שמשרד החינוך ער לבעיה ומטפל בה בכל דרך אפשרית. אחת הצורות לטיפול היא גם לשבת עם הרשות האזורית וגם עם אנשי כרמי-יוסף, לשמוע את שני הצדדים. אינני מכיר אישית את הבכירים, אני גם לא יודע עם אילו בכירים דיברת. אני יודע שיש עמדות ברורות מאוד של אנשי המשרד. אני מקווה שהנושא ייפתר מהר ככל האפשר, ולא על גבם של הילדים. תודה רבה.

מלגות סיוע לסטודנטים

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

מידיעה שפורסמה ב"דיעות אחרונות" עולה, כי סטודנטים מאוניברסיטת בר-אילן המבקשים מלגות סיוע נדרשים לשלם רבע משכר הלימוד אם יקבלו מלגה ממוסד ציבורי. נוהג זה פוגע ביכולת מימון הלימודים של סטודנטים רבים.

רצוני לשאול:

1. מה ידוע למשרדך על כך?

2. האם נוהג זה מקובל על המשרד?

3. האם נוהג זה ייחודי לאוניברסיטת "בר-אילן", או שכל המוסדות להשכלה גבוהה נוהגים כך?

4. האם יבוטל נוהג זה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. לפי החלטות הוועדה הציבורית לקביעת גובה שכר הלימוד ומפעלי הסיוע לסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה, בראשות השופט בדימוס מר יעקב מלץ, נקבע כי "סטודנטים אזרחי חוץ-לארץ, או סטודנטים ישראלים המקבלים מימון מלא או חלקי, במסגרת הסכמי שכר בין עובדים לבין מעבידים או במסגרת אחרת של מימון מוסדי, ממשלתי, ציבורי או אחר ישלמו שכר לימוד הגבוה ב-25% מהאמור בסעיף ג' בהמשך". סעיף ג', המפורט בהמשך הדוח, קובע את גובה שכר הלימוד השנתי הבסיסי.

ועדת-מלץ מונתה על-ידי שר החינוך ויושב-ראש המועצה להשכלה גבוהה הקודם פרופסור אמנון רובינשטיין, והמלצותיה מחייבות את המערכת לתקופה של חמש שנים – התשנ"ז–התשס"א.

Cטיפול באתרי עתיקות בשטח

חבר הכנסת צ' הנדל שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

הובא לידיעתי, כי מאז מינויה של הנהלה צבאית חדשה למינהלת התיאום והקישור, לפני כשנה, חלה הזנחה גמורה בתחום הארכיאולוגיה והטיפול באתרי עתיקות בשטח בתחומי חבל-עזה ויהודה ושומרון.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

יטופלו כיאות?2C. מה ייעשה על מנת שכל האתרים בשטח

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

2-1. הטיפול בעתיקות ביהודה, שומרון וחבל-עזה הוא באחריות המינהל האזרחי, מתאם הפעולות ומשרד הביטחון. לפיכך ראוי להפנות את השאלתא לשר הביטחון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת צבי הנדל, בבקשה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני סגן השר, אדוני היושב-ראש, תודה על התשובה. ברצוני לציין, שכמו בכל תחום במינהל האזרחי, יש אחריות של משרד הביטחון ויש אחריות מקצועית של המשרד הרלוונטי. כך זה בקמ"ט פנים, כך זה בבריאות, בכל תחום. תחום העתיקות שייך למשרד החינוך. לצורך העניין הזה יש צורך – אני מדבר על השטח Cבהקצאת משאבים, ולא פחות מכך – הנחיות מקצועיות. כרגע, בכל שטח שנקבע בהחלטה שהוא נשאר בידי מדינת ישראל – אין טיפול בעתיקות.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

– לא בגלל בעיה של תקציבים, אלא משום שהוא בתוך Cאני יודע, שאין טיפול בעתיקות בשטח התהליך המדיני ובמסגרת בעיות הביטחון. אין פה בעיה שקשורה למשרד החינוך, אלא למשרדים שעוסקים בתהליך המדיני. היינו, הביטחון והמינהל, כמובן. תודה.

השתתפות משרד החינוך בעלות נסיעות תלמידים לבתי-ספר

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

הורי תלמידים רבים, גילאי החינוך היסודי, נאלצים לשלם את מלוא המחיר של נסיעות ילדיהם לבתי-הספר, או, לחלופין, לשולחם לבתי-הספר ברגל.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא ישנה משרד החינוך את ההנחיה להשתתף רק בהוצאות הנסיעה של תלמידים המתגוררים במרחק 3,000 מטרים מבתי-הספר?

2. מדוע אין התחשבות במצב הכלכלי ובתוואי הדרך שעל התלמיד לעבור?

3. מדוע לא יקוצר המרחק – 6,000 מטרים ביום – למרחק סביר יותר?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. המרחקים המזכים בהשתתפות המשרד בהוצאות הנסיעה הם: 2 קילומטרים, לפחות, לתלמידים עד כיתה ד', ועד בכלל; 3 קילומטרים, לפחות, לתלמידים מכיתה ה' ואילך. מרחקים אלו נקבעו בהתאם לחוק לימוד חובה, המחייב הן את משרד החינוך והתרבות והן את הרשות המקומית לקיים מוסדות חינוך בטווחים הנ"ל.

היו"ר ש' וייס:

בקו אוויר או לפי הכביש?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לפי הכביש.

שינוי במרחקים הנ"ל יגדיל במידה ניכרת את מספר התלמידים הזכאים, ומשמעותו גידול בתקציב של משרד החינוך ושל הרשויות המקומיות. לפי שעה, המשאבים התקציביים מופנים לשיפור בתנאי הנסיעה של תלמידי החינוך המיוחד, בכלל זה העסקת מלווים בשכר, כמתחייב מחוק החינוך המיוחד וחוק הסעה בטיחותית לילדים נכים.

2. הזכאות להסעה אינה נבחנת על בסיס מצבו הסוציאלי של התלמיד. בעניין זה פועלות לשכות הרווחה ברשויות המקומיות. אשר לתוואי הדרך, מקרים מיוחדים ובעייתיים מטופלים לגופם בוועדת חריגים בנושא ההסעות במשרד החינוך.

3. אותה תשובה כמו על שאלה מס' 1.

היו"ר ש' וייס:

לחברת הכנסת דליה איציק שאלה נוספת.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החינוך והתרבות, ראשית, אני רוצה לברך אותך על שהצהרת היום שלא תצביע בעד התקציב. אני חושבת שאתה עושה את הדבר הנכון.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

מה אמרתי?

דליה איציק (העבודה):

שמעתי אותך ברדיו, ורציתי לברך אותך על אומץ הלב הציבורי שלך היום, על כך שלא תצביע בעד התקציב מפני שיש קיצוצים במערכת החינוך. לא שמעתי טוב?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא שמעתי את זה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני סגן השר, כבר נבהלת? הבנתי. בכל מקרה, זה מה שאמרו היום ורציתי לברך אותך על כך. אודה לך אם תתמיד בכך, מפני שזאת פעם ראשונה ששר חינוך מקצץ, כמעט מרצון, קיצוץ כזה גדול במערכת חינוך ששבעה קיצוצים במשך שנים רבות. בקדנציה הקודמת היא עובתה, וקיוויתי שתשמרו על זה, לפחות.

השאלה שרציתי לשאול אותך, אדוני סגן השר, האם לא הגיע הזמן שתשקלו מחדש את הקריטריונים שמנתקים את הילד מסביבתו ומקצרים את 2.5 הקילומטרים האלה? והדבר השני – תבדקו איך הילדים האלה נוסעים. נסיעת הילדים מסוכנת מאוד, ואתה מכיר אסונות רבים מדי שקרו בשנה שעברה מכדי שנשב בשקט. יש למצוא מקום לחידושים בקריטריונים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. תשובתך, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

א. אני לא יודע מדוע את אומרת ששר החינוך ויתר, בהתנדבות, על תקציבו.

דליה איציק (העבודה):

הוא לא אמר שהוא מתנדב.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

דיברת על התנדבות. ראינו שהוא נאבק מאבק קשה הן בממשלה והן בקרב השרים, כל אחד בנפרד. אני חושב שהוא עמד בכבוד במסגרת הקיצוצים הכלל-ממשלתיים כלפי משרד החינוך.

דליה איציק (העבודה):

הוא היה צריך להגיד כמוך שאם יקצצו – – – יש לו כוח פוליטי מספיק.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הוא אמר.

דליה איציק (העבודה):

אבל הוא הסכים ל-125 מיליון.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

בסדר, אז יש גם אילוצים אחרים, והוא מבין את הבעיות החמורות של המשק, והוא חלק מהממשלה שקיבלה אותן בירושה. אני מזכיר לך – – –

דליה איציק (העבודה):

מזל שיש פרס. מה הייתם עושים בלעדיו?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

מה אתם הייתם עושים אם הוא לא היה? הייתם צריכים להמציא אותו.

דליה איציק (העבודה):

מזל שיש בחורי ישיבות. אתם הבטחתם שתתקנו את העניין, ותמורת כיסא אתם שותקים.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לשאלתך השנייה – נושא ההסעות הוא כל הזמן במסגרת של בדיקה ושל התייעלות, והוא כפוף תמיד, כמובן, לתקציבי המשרד.

התקנת קונדומטים בבתי-ספר

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

התקבלה אצלי פנייה מכמה מועצות תלמידים שפנו להנהלות בתי-הספר בבקשה להתקין קונדומטים בשטח בית-הספר ונתקלו בסירוב מוחלט מצד ההנהלות, שבוחרות להתעלם.

רצוני לשאול:

1. האם יאשר משרדך התקנת קונדומטים בבתי-ספר אשר עולה בהם דרישה לכך מצד התלמידים?

2. אילו פעולות נוקט משרדך להגברת המודעות ל"מין בטוח" בעידן האיידס בקרב התלמידים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. אם בית-ספר שוקל הכנסת קונדומט, יש לעשות זאת באופן מבוקר, כחלק מתוכנית רחבה בחינוך מיני, העוסקת, בין היתר, בנושא האחריות בהתנהגות המינית, ולא כפעילות חד-פעמית אשר תוצאותיה מוטלות בספק.

כמו כן חשוב, שהשותפים לדיון ולהחלטה בשאלה זו יהיו התלמידים, צוות המורים וההורים.

2. התוכנית לחינוך מיני ומניעת האיידס היא תוכנית חובה. התוכנית בחטיבה העליונה עוסקת בנושאים רלוונטיים לחיי מתבגרים, כגון חברות וזוגיות, הקשר בין המינים, שיקולים בקיום יחסי מין, אחריות מינית ומידע על אודות איידס, מחלות מין ואמצעי מניעה.

כמו כן מקנה התוכנית למתבגרים מיומנות וכישורים, כגון תקשורת בין-אישית, קבלת החלטות, אסרטיביות ועוד.

בסקר, שערך עבור משרדנו מכון-גוטמן ב-1994, ואשר הקיף כ-1,000 בני נוער, דיווחו למעלה מ-80% כי עסקו בנושא איידס ומין בטוח במסגרת התוכנית.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, ראשית, לפני השאלה הנוספת, אני רוצה לחזק את דבריה של חברת הכנסת דליה איציק ולהסב את תשומת לבו של סגן שר החינוך, שאתמול בדק חבר הכנסת שלמה בן-עמי ומצא, שכל התקציבים שצומצמו מהחינוך בהצעת התקציב הועברו ללשכת ההסברה ויחסי הציבור של ראש הממשלה; בדיוק אותו תקציב. אני פונה לסגן שר החינוך והתרבות – – –

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

חברת הכנסת מאור, אני מציע לך לשאול את חבר הכנסת חיים אורון, כי זאת טעות מלכתחילה.

ענת מאור (מרצ):

זו טעות? אני מודה לחבר הכנסת מקסים לוי, ואני אבדוק זאת. מכל מקום, אם זה מדויק, יש בכך פגם חמור, ואם זה לא הועבר לשם – בכל מקרה אני מקווה שסגן השר והשר יתנגדו לכל קיצוץ בתקציב החינוך.

לנושא החינוך המיני בבתי-הספר והתקנת קונדומטים בבתי-הספר – תשובת השר היתה ממש תשובה מעוגנת, תשובה מאוד מאוד רחבה. לעומת זאת, המידע שבידי על מה שקורה במציאות הוא שונה. גם לגבי נושא האייידס קיבלנו ביום הבין-לאומי מידע אחר ונתונים שלפיהם לא בכל בתי-הספר, ודאי שלא ב-80% מהם, עוסקים בכך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ממי קיבלתם את הנתונים?

ענת מאור (מרצ):

אני אבדוק בפרוטוקול ואעביר זאת לידיעת סגן השר.

גם בנושא החינוך המיני, הלוואי שהתמונה שתיארת היתה נכונה; כך גם לגבי נושא הצבת הקונדומטים. אני בהחלט מסכימה שצריך להיות שילוב של מועצת התלמידים עם ההורים והמורים. מכל מקום, אני אעביר לסגן השר מידע לגבי בתי-הספר שבהם היתה פנייה של מועצת התלמידים, והם לא נענו. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אגב, אני חייב לתקן או להבהיר. חברת הכנסת מאור, התשובה שנתתי לגבי הסקר המדבר על 80% מהדיווחים עוסקת רק בחינוך הממלכתי הכללי. זה לא כולל את החינוך הממלכתי-דתי, שם התוכנית היא על-פי החוברת "חיי המשפחה" ועל-פי ההלכה. שם לא מתקנים קונדומטים.

חינוך לסובלנות

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

החברה הישראלית, ובני נוער במיוחד, עומדים בפני בעיה של ניכור בין רבדים שונים – חילונים ודתיים, בעלי דעות "ימניות" ו"שמאליות".

בתי-ספר יוזמים פגישות בין תלמידים במאמץ להביא להידברות ולהבנה הדדית וארגונים פועלים למען עקרונות אלה. אך, למיטב ידיעתי, אין משרד החינוך מעורב באופן רשמי בנושא זה.

רצוני לשאול:

1. האם אכן קיימות תוכניות במסגרת בתי-הספר בנדון?

2. האם יתמוך משרדך בפעילות מסוג זה בקרב תלמידי בתי-הספר?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

שר החינוך, התרבות והספורט הנחה את מנהלי המחוזות במשרדנו לפתח סדרת מפגשים בין תלמידים ממגזרים שונים: יהודים וערבים, דתיים וחילוניים, בני "מבוססים" ובני שכבות מצוקה, בני ערים ובני מושבים וכו' וכו'.

השר הדגיש, שיש להכין כל מפגש כראוי, וכי אין להסתפק במפגשים חד-פעמיים.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

כבוד סגן השר חבר הכנסת משה פלד, רציתי לשאול, האם הפיק משרדך לקחים מהמפגשים האלה, ומה הם הלקחים, והאם נערכים אי-אלו מחקרים כדי לעקוב אחר המפגשים ולהסיק מסקנות, כדי לעשות את המפגשים יעילים וטובים יותר במשך הזמן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

התוכנית מופעלת על-ידי גופים מספר במשרד: גם האגף לחינוך לדמוקרטיה וגם אגפים נוספים. יש מעקב רציף של המשרד אחרי התוכנית שמופעלת על-ידי האגפים האלה. כמובן, יש גופים רבים נוספים שעוסקים במפגשים כאלה. המפגשים שקשורים למשרד החינוך הם כל הזמן תחת מעקב.

עולים הלומדים בשלוחות של אוניברסיטאות זרות

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

עולה חדש הלומד באוניברסיטה בארץ זכאי לקבל החזר של שכר לימוד.

עולים חדשים רבים בוחרים ללמוד בשלוחות של אוניברסיטאות זרות בארץ. הלימודים מתקיימים בשפה האנגלית, עובדה המקלה על העולים.

רצוני לשאול:

1. האם ניתן לשלב לימודים אלה במסגרת תוכניות הלימוד המוכרות לקבלת החזר שכר לימוד של העולים?

2. האם שוקל משרדך להקים ועדה לבחינת הנושא?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

2-1. המוסדות המצוינים בשאלה אינם מוסדות ישראליים ואינם מעניקים תארים ישראליים. מכל מקום, כל מערך הסיוע לסטודנטים עולים מצוי בידי רשויות הקליטה – מינהל הסטודנטים במשרד לקליטת העלייה והסוכנות היהודית.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

סגן השר, זה דומה ומעט שונה. במבחני הקבלה למכללות ולאוניברסיטאות נדרשים עולים חדשים לעבור בחינות כניסה; בין השאר – בתנ"ך. אם עולה בחור בן 17, 18 או 19 ואחר כך הוא הולך

לאוניברסיטה, מטבע הדברים יש לשער שהידע שלו בתנ"ך הוא לא כמו הידע שלנו; אנחנו התחלנו ללמוד תנ"ך בכיתה א'. נתקלתי בזה, ופנו אלי בקשר לכך. למשל, בקריית-שמונה, כאשר העולים החדשים נתקלים בבעיה אשר לבחינת הכניסה בתנ"ך. אני מפנה את תשומת לבך לעניין הזה, כדי שתמצאו דרך לפתור את הבעיה הזאת. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני חייב להעביר את פנייתך לגורם שמתאם ובודק, לצורך בדיקה חוזרת וטיפול בנושא.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני סגן השר. בזאת סיימת את מכסת התשובות על שאלות המופנות לשר החינוך. אני מוכרח להעיד שבתשובות על שאלות המופנות למשרד החינוך נכחו הפעם כל חברי הכנסת השואלים.

הצעה לסדר-היום מסקנות ועדת-שילד לגבי התייחסות לרצח רבין

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעה לסדר-היום מס' 1048 בנושא: מסקנות ועדת-שילד לגבי התייחסות לרצח רבין; הצעתו של חבר הכנסת נסים זוילי. אני מזמין את חבר הכנסת נסים זוילי להעלות את הצעתו.

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש מי שמשיב בשם הממשלה?

היו"ר מ' שטרית:

כן, סגן שר החינוך משיב על ההצעה. זה בתחום החינוך.

נסים זילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברים, אני רוצה להחזיר את כולנו כמה חודשים לאחור, כשכולנו הזדעזענו מביטויי ההערצה של כמה תלמידות בבית-ספר בקריית-גת, באיזה זעזוע קיבלנו כולנו את הביטויים האלה. אז החליט משרד החינוך, או שר החינוך, ובצדק, להקים את ועדת-שילד, ולפי כתב המינוי שלה היה עליה לבדוק: 1. האם מקרה זה הוא מקרה בודד, או שהוא רומז על ממדים נכרים יותר? 2. האם המקרה בקריית-גת קשור בדרך כלשהי לפעילותו החינוכית של בית-הספר, או שהוא מקרה חריג וחץ-בית-ספרי? כן היה על אותה ועדה להגיש המלצות.

אני מוכרח לומר, שכשקיבלתי את מסקנות הוועדה לעיון, כמו כולנו, הייתי קצת מאוכזב, משום שנדמה לי שהוועדה לא נתנה תשובות מובהקות מספיק שהתחייבו גם מהמצב וגם מחלק מהדברים שהם מעירים עליהם.

אני רוצה לקרוא, בעיקר לציבור הרחב, חלק מההתבטאויות שהיו במערכות החינוך בימים שאחרי רצח רבין ובימים שקדמו ליום ציון שנה לזכרו. תלמידה אחת אומרת לחברתה: זה ה' עשה לו את זה, גם המורה אמרה את זה; ביטוי, אני מוכרח לומר, שקושר את דת ישראל, את הדת היהודית לרצח הזה, מוצא הצדקה לרצח הזה דרך הדת, כאילו זו היתה מכה משמים. זו התבטאות מאוד מאוד אומללה, מאוד חמורה, בעיקר כשהיא נאמרה על-ידי מורה.

התבטאות שנייה: לאחר הרצח ראיתי מורים שהולכים מכיתה לכיתה ומסבירים שמגיע לרבין למות; לא תלמידים – מורים שהולכים מכיתה לכיתה, מחנכים במדינת ישראל, שאחרי הרצח לא רק שהם לא היו שותפים לאבל ולאסון, אלא הלכו מכיתה לכיתה והצדיקו את הרצח הזה והסבירו שהיה מגיע לרבין למות.

ביטוי נוסף. שמעתי מורה אומרת: הלוואי שיהיה עוד פיגוע ואז ביבי יעלה לשלטון. מורה בישראל אומרת שהלוואי שימותו עוד אזרחי מדינת ישראל כדי להעלות את הימין לשלטון.

עוד דבר. תלמידים מספרים שהכינו שטר של 100 שקל ועליו היה כתוב: טוב שהרגו את רבין, העם שוכח שרבין היה רוצח. והשטר הזה, אדוני סגן שר החינוך, עבר מתלמיד לתלמיד, דרך מורים, מכיתה לכיתה, ואף אחד לא פצה את פיו. את זה מגלה ועדה כמה חודשים אחרי כן, כשפתאום צצה התופעה של הזדהות עם הרוצח המתועב הזה.

אחר כך יש ביטויים כמו: פרס הבא בתור. וזה נאמר אחרי הרצח של ראש הממשלה.

ואחרי כל ההתבטאויות האלה – למשל, באזור שלם המכונה הקריות, ערי המפרץ, תלמידים התנגדו לציון יום השנה לרצח רבין, והם מגינים בלהט ובכל הזדמנות על מעשיו של יגאל עמיר ושירים שירים המפארים את הרוצחים גולדשטיין ויגאל עמיר.

ואחרי כל זה – ואלה ציטוטים מעטים מרבים אחרים – מגיעה הוועדה למסקנה משונה מאוד, שנכון שאלה לא עשבים שוטים בודדים, אבל רוב רובו של הציבור מגנה את המעשה, מגנה את הרצח.

אני שואל את עצמי: מה זה רוב רובו, אדוני חבר הכנסת שבח וייס? 50%, 60%, 70%? זה אומר שאנחנו באמת חיים בחברה שבה 30%, אדוני סגן שר החינוך, הצדיקו את הרצח הזה? איך באה ועדה ומגישה – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

מאין המספר הזה?

נסים זילי (העבודה):

כשבאה ועדה ואומרת – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

עשית עכשיו מעשה חמור מאוד. כל עם ישראל רואה אותך בטלוויזיה ואתה אומר – – – זה חסר אחריות.

נסים זילי (העבודה):

סגן שר החינוך, אני עושה את זה הרבה פחות חמור משזה באמת. ולזה אני רוצה להגיע. אלה לא היו עשבים שוטים. עשרות אלפי אזרחים וילדים במדינה הזאת הצדיקו את הרצח. אנחנו מקבלים מסקנות פושרות של ועדה שהוקמה על-ידי משרד החינוך ואנחנו ממשיכים לשתוק.

בעשרות בתי-ספר לא ציינו את יום השנה לרצח יצחק רבין. אתם יודעים את זה וגם כן שתקתם. עשרות בתי-ספר ומנהלים לא מילאו אחרי הנחיות מנכ"ל משרד החינוך, ואתם יודעים את זה. אני לא מדבר על כך שעשרות עיריות ומועצות מקומיות לא מצאו אפילו את הזמן הדרוש כדי לציין את האירוע הנפשע הזה, ומנסים באיזו נון-שלנטיות לעבור על זה לסדר-היום ולומר: תעזבו, היה רצח, אבל זה היה משהו מאוד מאוד חריג. וזה מה שמפריע לי בדוח הזה.

אני אגיד לך עוד משהו שהקפיץ אותי, אדוני סגן שר החינוך. אתה יודע מה אומרים? התופעה הזאת מצויה ברבדים שונים בחברה, אך בעיקר, תקשיב, בשכבות החשות קיפוח חברתי, כלכלי או פוליטי. אתה יודע למי מתכוונים? מתכוונים לבני עדות המזרח. מצאו שם יפה כדי להציג וליצור זהות, זיהוי או מה שאתה רוצה – דבר פשוט מדהים, ושותקים. השר שותק, המשרד שותק. אם מוכח שיש קשר בין התמיכה ברצח לבין המצב הסוציו-אקונומי של האנשים, זו תופעה שאסור לאיש במדינה הזאת

לשתוק עליה. ואם המצב הסוציו-אקונומי מזוהה עם אנשי עדות המזרח, זה עוד יותר מביש. וזה גם לא נכון.

אתם מקבלים דוח כזה ומביאים אותו לוועדה לענייני ביקורת המדינה, דנים בו זמן מה ומורחים את העניין. אם הייתי במקומך, אדוני סגן שר החינוך, הייתי דורש דיון בדוח במליאת הכנסת, משום שהוא כל כך מפלצתי. הוא מצביע על חוליים כל-כך עמוקים בחברה הישראלית שאסור שנתעורר בעוד שנה ונגיד: היינו סלחנים מדי.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת זוילי. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת נסים זוילי, בעקבות הופעתן של שלוש תלמידות שהביעו הערצה לרוצחו של ראש ממשלת ישראל יצחק רבין, זכרו לברכה, הורה שר החינוך, התרבות והספורט על הקמת ועדת בדיקה. הוועדה נתבקשה לבדוק הן את נסיבות האירוע הספציפי בבית-הספר בקריית-גת והן את התופעה של היחס לרוצח ולרצח ולהגיש מסקנות בנושא. מפאת חומרת הנושא הוטל על הוועדה להגיש מסקנות בזמן קצר ביותר.

הוועדה הורכבה מאישים בולטים במערכת החינוך הישראלית: מר מיכאל גל, ד"ר אליעזר מרכוס, פרופסור דניאל שפרבר, ד"ר ישעיהו תדמור ופרופסור עוזר שילד כיושב-ראש הוועדה. חבריה אלה מייצגים קשת רחבה של השקפות, הן בנושאים ציבוריים והן בנושאי חינוך, וראוי לציין שכל מסקנותיה של הוועדה נתקבלו פה-אחד.

חברי הוועדה ביקרו כל אחד בנפרד בבתי-ספר ושוחחו עם תלמידים שלא בנוכחות מורים, למדו על תיעוד פעילויות בתי-הספר בנושא וראיינו מורים. הוועדה ביקשה וקיבלה עדויות והמלצות מהציבור, ואף נפגשה פנים אל פנים עם חלק מהפונים אליה. מסקנות הוועדה מנוסחות בזהירות, שכן לא היה בידיה לערוך מחקר מקיף ומעמיק הדורש זמן רב, אלא היה עליה להסתמך על התרשמויות משותפות של חבריה ממגוון התנסויותיהם. גם כך יש בממצאי הוועדה לעורר דאגה ולכוון את מערכת החינוך לפעולה בהתאם.

אומנם, לגבי בית-הספר שבו לומדות התלמידות שהופיעו בטלוויזיה, בית-הספר הממלכתי-דתי "גרוס" בקריית-גת, מסכמת הוועדה: "אין כאן תופעה הקשורה בבית-ספר 'גרוס'. התיעוד והעדויות מצביעים על פעילות חינוכית ראויה של בית-הספר בעקבות הרצח. האווירה הכללית בבית-הספר כפי שהיא משתקפת בדעות תלמידים, בגישת ההנהלה והצוות החינוכי ובתוכניות בבית-הספר, שאף הוגברו בעקבות האירוע, רחוקה מהזדהות עם הרצח ועם הרוצח".

לעומת זאת התרשמה הוועדה ש"קיימת תופעה מדאיגה של הלך הרוחות – – – בקרב מיעוט הנוער של אדישות לגבי הרצח – – – ובמקרים מסוימים אף הזדהות עמו". כך כתוב בלשון הוועדה. דוח

הוועדה מביא ציטטות רבות של תלמידים ששמעו מחבריהם או שהביעו בעצמם אמרות קשות וחמורות הנוגדות את ערכי היסוד של מדינת ישראל. גם אם, כדברי הדוח, מדובר במיעוט בלבד, שעיקרו "בשכבות החלשות בתחום הקיפוח החברתי, הכלכלי או הפוליטי", אין הדבר פוטר את מערכת החינוך מפעולה. זה ציטוט של הוועדה. זה מצוין פה במרכאות.

נסים זילי (העבודה):

זה לא במרכאות, זה בגוף הדוח, ואני חושב שזה אחד העיוותים.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני אומר שזה בגוף הדוח, זה ציטוט מהדוח עצמו.

אכן, בוויכוח הציבורי שהתעורר לאחרונה בעניין מקומו של החינוך הערכי ועל השאיפה להגביר חינוך זה בבתי-הספר נוקטת הוועדה עמדה חד-משמעית: חובתה של מערכת החינוך היא לא רק ללמד, אלא גם, כמיטב יכולתה, להטמיע את ערכי היסוד של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. ייתכנו ספקות לגבי כוחם של בתי-הספר להתמודד עם השפעות חיצוניות, ואינני מצטרף להאשמתו של חבר הכנסת זילי כלפי קודמי בתפקיד, שהתופעות החמורות שנתגלו הן דווקא פרי של "כשל במערכת החינוך", כדברך, חבר הכנסת זילי – – –

נסים זילי (העבודה):

זה לא מה שאמרתי עכשיו.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

זה כתוב בנייר ההצעה הדחופה שלך לסדר-היום.

נסים זילי (העבודה):

אמרתי שבדוח כתובות התבטאויות של מורים, לא של תלמידים. ההתבטאויות שקראתי הן התבטאויות של מורים ומורות במערכת החינוך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

"ממצאי הוועדה מעידים על כשל במערכת החינוך", ולכן אינני מקבל את ההגדרה הזאת.

מעשית, המלצות הוועדה מסתמכות על מימוש דוח-קרמניצר. שר החינוך אכן חזר ואימץ דוח זה, וכבר בקיץ, לקראת שנת הלימודים הנוכחית, אישר תוספת שעות על-פי המלצות קרמניצר, וכך יהיה גם בשנים הבאות. ועדת-שילד גם ניסחה המלצות ספציפיות, ואת כולן אימצנו. השר הטיל על היחידות הנוגעות בדבר לממש את ההמלצות הקשורות בפעילותם ובהכשרתם של המורים כמחנכים והורה למנהלי המחוזות ליזום מפגשים בין תלמידים מרבדים חברתיים שונים – יהודים וערבים, חילונים ודתיים, בני מבוססים ובני מצוקה מערים ומיישובי פריפריה – והנחה שכל מפגש יוכן היטב ולא יהיה חד-פעמי.

ועל אף הקשיים התקציביים ימשיך משרד החינוך במדיניות זו של חינוך ערכי, כדברי הסיפא של הדוח שאנחנו דנים בו: "יש לחזק את החינוך הערכי, היהודי, ההומניסטי והדמוקרטי בכלל בתי-הספר".

אני מבין, חבר הכנסת זוילי, שהנושא כבר נדון בוועדת החינוך, ואם יש צורך בכך – אדרבה ואדרבה, אני מציע שהוא ימשיך להידון בוועדת החינוך. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני סגן השר.

יש בפני שתי הצעות להסרת ההצעה. הצעה אחת באה מסיעתנו של חבר הכנסת המציע ואחת מסיעה שאינה סיעתו של חבר הכנסת המציע. על-פי סעיף 89 לתקנון אני צריך לתת עדיפות לחבר הכנסת שלא מסיעתו של המציע, שהוא חבר הכנסת זאב בויס. בבקשה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבין שההצעה הראשונה היתה – – –

היו"ר מ' שטרית:

של חבר הכנסת שבח וייס. הוא היה הראשון. על בסיס תקדים שיצר חבר הכנסת שבח וייס בכנסת הקודמת אני רוצה לתת גם לשבח וייס להגיש את ההצעה.

שבח וייס (העבודה):

אני מכבד את ההחלטה, היא נכונה.

היו"ר מ' שטרית:

קודם כול, חבר הכנסת בויס.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מקווה שאחרי דברי ימצא זמן לשמוע את דברו של חבר הכנסת פרופסור שבח וייס.

לגופו של עניין, כבר התקיים דיון כזה בוועדת החינוך, ואני חוזר ואומר: ההקלה האישית שלי למקרא הדוח לאור רהביליטציה מסוימת שקיבלה מערכת החינוך בקריית-גת מהולה בדאגה עמוקה נוכח ממצאי הדוח המלמדים שמדובר, לדאבוני, לדאבונו, בתופעה. זה לא מקרה בודד. הדוח מציין שמדובר בתופעה. היא לא בממדים שצוינו פה, ואני מציע שלא נפזר פה מספרים לא בדוקים, אבל הדוח מציין שזו תופעה.

הוא מציין כמה דברים כלקחים של הבדיקה, כמסקנות: כפי שאמר חבר הכנסת זוילי, מדובר בתופעה שיש לה היבטים סוציו-אקונומיים. היא רווחת יותר בחינוך הממלכתי-דתי. הוא אומר "קצת יותר", אבל הוא מציין זאת. הדבר החמור אולי מכול הוא, שאכן יש מורים שמצדיקים – גם אם לא במישרין, הם נותנים איזה גיבוי לתופעות האלה של הערצה.

צריך לקרוא לשר החינוך ולחזור ולקרוא לו, לא רק לאמץ את דוח-קרמניצר, אלא גם ליישם אותו, להקים את המינהל לחינוך ערכי, ולא חשוב עכשיו כל כך מי יהיה בו. שמעתי את הביקורת – על זה הוויכוח הגדול. אבל צריך להקים, ליישם ולהביא את הדברים לשטח. יש לאתר את המורים, ואפשר לאתר אותם. צריך לשלוף אותם, לעקור אותם עכשיו ממערכת החינוך. לא ייתכן שבתוך מערכת החינוך יהיו מורים שיחנכו את הדור הצעיר שלנו כשזו עמדתם.

הדבר האחרון: צריכה להיות התייחסות מיוחדת – אני בטוח שאין זה דבר קל לשר החינוך זבולון המר – למערכת החינוך הממלכתי-דתי, לבדוק איך קורה שבצד נושאי המוטיבציה הכי גבוהה בצה"ל, חניכי "בני עקיבא", חניכי המערכת הזאת, הממלכתי-דתית, מקננת תופעה, יותר מאשר במקומות אחרים, של הצדקת הרצח.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. על-פי תקדים של חבר הכנסת שבח וייס בכנסת הקודמת אני נותן לו את זכות האפשרות להגיש הצעה אחרת.

שבח וייס (העבודה):

אני מודה לך מאוד, אדוני היושב-ראש, על האדיבות.

מכיוון שיושבים כאן מעט חברי כנסת ואני, גם אישית, יודע שלכל אחד מהם היתה מערכת יחסים אישית קרובה מאוד עם יצחק רבין, חרף חילוקי הדעות, אני רוצה לומר פה כמה דברים באווירה הזאת.

אני מסופק מאוד אם אפשר, טכנית, לטפל בתופעה, ואני מסופק מאוד אם אפשר לטפל בה בזמן קצוב אפילו מבחינה חינוכית. הדבר הנורא שקרה לנו, שבמשך כשלוש שנים עסק חלק מהמערכת הפוליטית בהשנאתו של רבין, ממש, תוך שימוש במוטיבים מחרידים. כשאתה רואה במשך שלוש-ארבע שנים, על קירות וחומות העיר, תמונה של ערפאת עם גולגולת של איש א.ס.א. ואתה רואה את הצלילית, את הדמות של יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, עם הכאפייה של ערפאת, אתה יוצר אווירה של שנאה ושל רשיון לרצח. כל זה ישב על עוד תופעה של זריעת שנאה קטלנית לערבים דרך ערפאת. זה ליווה אותנו שנתיים, שלוש שנים.

במתכוון אני לא מתעכב על ההפגנה המחרידה האחרונה, כי הנושא הזה של יצחק רבין במדי א.ס.א. כאילו שנוי במחלוקת. אני לא צריך את זה; היו דברים איומים כל הזמן. השירים האלה: בדם ואש את רבין נגרש. היכן? לא בשולי החברה. לו היתה זו הפגנה של חוליגנים, של אנשי ביבים וכיוצא באלה, 2,000, 1,500, 800 איש. אגב, בהפגנות האלה רובם היו אשכנזים. לכן אני כל-כך מזדהה עם ההערה של נסים זוללי, על ההערכה המכלילה הזאת. היא לא היתה במקום, אף שהרכב הוועדה הוא מרשים מאוד, והם אנשים טובים. פה הם טעו, לדעתי.

קשה לכבות את זה בפרק זמן קצר, זה כל העניין. 150-200 מטר מקברו של תיאודור הרצל, חוזה המדינה, איש מדינת היהודים הנאורה, הליברלית והסובלנית, טמון יצחק רבין. זה ילווה אותנו עד קץ הדורות. איך להתמודד עם זה בקטע הפוליטי? אסור לאנשי ציבור ליטול בעתיד חלק בהפגנה כזאת. כאשר זה מתחיל להתרחש, להסתלק משם. אני יודע שהיו כאלה שעשו את זה. אני יודע שרפול מעולם לא הלך לשם; הוא לא הרשה לאנשים שלו ללכת לשם. בני בגין לא הלך לשם, דן מרידור לא הלך לשם. יש לי רשימה כזו. אסור.

דיברתי על זה עם בנימין נתניהו. אני רוצה לספר לכם כאן על שיחה בינינו לפני שהיה ראש ממשלה, מייד אחרי ההפגנה. אמרתי לו: ביבי, למה אתה הולך לשם? הוא אמר לי בשיחות טלפון אחת, שתיים ושלוש ובשיחה אישית: אני בא להפגנה פוליטית של קהל שיש לנו קשר פוליטי אתו; מה אני אשם ש-200-150 אנשי "כך" ואחרים מלכלכים את ההפגנה? אמרתי לו: אבל זה קורה, אז אל תלך לשם עוד.

אנחנו, אנשי הציבור, צריכים להתנתק לחלוטין מהחבורות האלה. לצד הפעולה שיש, היתה אקולוגיה של שנאה ושל השנאה, וזה דבר נורא. הבושה הזאת תלווה אותנו שנים. זה מה שקרה לארצות-הברית לאחר רצח מרטין לותר קינג ואחרים.

לצד הפעולות החינוכיות החיוניות האחרות שצריך לעשותן כדאי מאוד לאמץ את ההערה של נסים זילי: זה לא יושב על הקטע הסוציו-אקונומי. אני אומר לכם שזה יושב על קטע אחר קצת. אני מכיר את הרכב המפגינים שם.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. אדוני סגן השר, רצית להוסיף משהו?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא.

היו"ר מ' שטרית:

האם חבר הכנסת נסים זילי מסכים להעברת הצעתו לוועדה?

נסים זילי (העבודה):

אני מבקש לדון בנושא במליאה.

היו"ר מ' שטרית:

ההצעה היא לדון בנושא במליאה. מי בעד דיון בנושא במליאה – ירים את ידו.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום נתקבלה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני, אנחנו יושבים כאן, איש לא זייף, קולי לא נקלט.

היו"ר מ' שטרית:

גם אם אני סופר את קולך, ההצבעה היא 5:5, ובכל מקרה הדיון לא יהיה במליאה. רבותי, אני מבקש לציין שיש לנו תקדים בעניין: בהצבעת אי-אמון בממשלה, שהיתה לא מזמן, והיה בה רוב לאופוזיציה, מיכאל איתן הצביע בטעות הפוך, וקולו נספר עם הקולות נגד הממשלה, לכן היה רוב לאי-אמון.

חיים אורון (מרצ):

יש הבדל בין אי-אמון לבין הצבעה רגילה.

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, ההצעה להעביר את הנושא למליאה לא נתקבלה. לכן נותרה רק האפשרות האחרת, והיא להצביע על העברת הנושא לוועדה. הטעות נגרמה קודם מכך שלא החליפו את הצבעתך כיושב-ראש.

שבח וייס (העבודה):

אני יודע שהצבעתי בעד.

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, אני מבקש להצביע. מי בעד העברת הנושא לוועדה, לוועדת החינוך והתרבות? מי נגד? נצביע בעד, כי השר הציע כך וכולנו בעד.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

בתשעה קולות בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים, הנושא מועבר לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

הצעה לסדר-היום

קבורה חשאית של 1,000 שלדים

היו"ר מ' שטרית:

אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 1081, בנושא: קבורה חשאית של 1,000 שלדים; הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן. אני מזמין את חברת הכנסת נעמי חזן להעלות את הצעתה כהצעה דחופה לסדר-היום, במסגרת זמן של שלוש דקות.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני ימים ספורים, ליד מושב יסודות, נקברו באישון לילה למעלה מ-1,000 שלדים, בעיקר על-ידי אברכים הפעילים גם באגודת "אתרא קדישא". רשות העתיקות, גם על-פי חוק, גם על-פי פסיקת בג"ץ וגם על-פי תקנות היועץ המשפטי לממשלה משנת 1994, מעבירה עצמות שנתגלו בחפירות ארכאולוגיות בצורה מסודרת למשרד הדתות, ומשרד הדתות אחראי להבאת העצמות האלה לקבורה כדת, כדין ובמקרה היהודי גם כהלכה.

המשלוחים הללו נעשים מטעם רשות העתיקות תמורת קבלות, קבלות מסודרות, מתויות ומתועדות. בשנתיים האחרונות, מאז תחילת 1995, הועברו על-ידי רשות העתיקות 66 משלוחים, כ-900 מכלים, מתוכם 49 ארגזים עם עצמות של יהודים. הפעם האחרונה שרשות העתיקות העבירה לידי משרד הדתות ארגז ובו עצמות של יהודים שנמצאו בחפירות ארכאולוגיות היתה ב-11 בפברואר 1996, קרי, לפני עשרה חודשים, אם לא למעלה מכך.

המקרה שלפנינו הוא מקרה מאוד קשה. סדרה של שאלות נשארות פתוחות, אדוני סגן שר הדתות, והשאלה הראשונה: מה עשה משרד הדתות עם הארגזים שהועברו לרשותו? הכיצד קרה שנתרו בידי משרד הדתות ארגזים המכילים עצמות של יהודים למעלה מעשרה חודשים? מתי נקברו עצמות אלו ואחרות והיכן? מי אומנם נקבר? מי נקבר ביום חמישי בלילה?

ידוע לנו שפחות מ-5% מתכולת הארגזים הם שלדים או עצמות של יהודים. כל השאר הם של לא-יהודים. מדוע לא היתה הפרדה בין עצמות היהודים לעצמות של הלא-יהודים? מי הסמיך, אדוני השר, את "אתרא קדישא" לטפל בכל הקבורה הזאת, ואגב – קבורה מאוד לא הולמת? נשארו, לדאבוני הרב, ואני אומרת את זה באמת בצער רב, תכריכים בחולות שליד מושב יסודות. איך מסבירים בצורה זו או אחרת את העובדה, שמצד אחד בחפירות הארכיאולוגיות יש מהומות של אברכי "אתרא קדישא", ומצד שני השתתפות של אותם אברכים בחילול כבוד המת בצורה כל כך קשה? האם אין כאן, לפי דעתך, ביזוי של כבוד המת?

משה גפני (יהדות התורה):

איך את מסבירה את הסתירה הזו, שאנשים מוסרים את נפשם למען כבוד המת, וכאן הם נוהגים כך?

נעמי חזן (מרצ):

הלוואי שהיה לי הסבר לכך. אני רואה את זה בחומרה רבה. הדבר תועד, חבר הכנסת גפני, על-ידי מצלמות הטלוויזיה. כפי שאתה שם לב, אני מביאה גם נתונים חדשים ומספרים מדויקים. אני חוזרת ומדגישה שבפעם האחרונה העבירה רשות העתיקות לידי משרד הדתות עצמות של יהודים באמצע פברואר 1996, ואנחנו נמצאים בסוף השנה האזרחית.

משה גפני (יהדות התורה):

לפני שבועיים העבירו 47 ארגזים. איך את מסבירה – – –

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת גפני, 47 ארגזים הועברו ב-21 בנובמבר 1996, כולם של לא-יהודים. כל הארגזים האלה מתויקים ומתועדים, כולם של לא-יהודים. אני קוראת את זה ממש מהרשימה, עם הקבלות על אותם מכלים.

האם אין כאן ביזוי כבוד המת? האם הדברים הללו מעידים על ניקיון כפיים?

אני יודעת שגם משרד הדתות מוטרד מהנושא הזה. הוא הקים ועדת בדיקה לעניין, ואני מבינה שבראש ועדת הבדיקה עומד האדם שאחראי ישירות לביצוע הקבורה. האם אין כאן ניגוד אינטרסים?

אני חושבת שהנושא הזה מצריך בדיקה יסודית לא רק במליאת הכנסת, אני מקווה שגם בוועדה. אשמח לשמוע את תשובת סגן השר בעניין הזה. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. אבקש מסגן שר הדתות מר יגאל ביבי להשיב על ההצעה.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני קצת הופתעתי מדבריה של חברת הכנסת נעמי חזן. האנשים האלה שהאשמו כאן מעל הדוכן הם אולי האנשים שחסים על כבוד המת יותר מכולנו. הם אנשים שיום ולילה דואגים שלא ייזרקו עצמות בראש חוצות. הם אנשים שבמסירות נפש מלקטים כל עצם כדי להביאה לקבורה. אנחנו ראינו את הציבור החרדי כשקורה פיגוע, כיצד הם מטפסים על מרפסות ומסתכנים, ופועלים במסירות כזאת שאף אחד מאתנו לא היה יכול ומסוגל לה.

כפי שאמרה חברת הכנסת נעמי חזן, קבורת העצמות בוצעה על-ידי "אתרא קדישא", ונעשתה בהתאם להוראת גדולי תורה, אשר הורו שלא לחסוך מאמצים והוצאות ולעשות את הקבורה בצורה מכובדת ביותר. הם גם הדריכו איך לקבור. מקום הקבורה נקבע על-ידי משרד הדתות.

"אתרא קדישא" עושה זאת בהתנדבות, והיא נושאת בעול של כל ההוצאות. היא עושה זאת במסירות כבר 20 שנה.

משרד הדתות הוא האחראי לקבורת העצמות, אבל הוא רשאי לבצע זאת על-ידי אנשי מקצוע שלא מהמשרד. כשם שמשרד הבריאות, אם הוא קובע שיש לעשות חיסונים, לא הפקידים שלו עושים את החיסון אלא מוסרים זאת לארגונים, לחברות, לבתי-חולים, לאנשים אחרים, כך גם משרדנו, עם שני הפקידים המטפלים בנושא הזה, לא מבצעים ישירות. פעם נותנים את זה לחברה קדישא, פעם נותנים ל"אתרא קדישא", והם מבצעים את המצווה.

אשר למקום הקבורה, אין ספק שיש למשרד הדתות בעיה עם מקומות קבורה בכלל. משרדנו הוא שאיתר את המקום הזה ליד מושב יסודות, שבו יקברו את העצמות.

לצערנו, הארכיאולוגים לא נוהגים בהתאם להצעה של היועץ המשפטי לממשלה. הם לא מודיעים מהיכן בדיוק לקחו את העצמות ומתי. כך שקשה לעתים לדעת אם העצמות הן של יהודים או של לא-יהודים. זה דבר חמור ביותר. קורה לעתים שהמכלים עם העצמות נמצאים ב"רוקפלר" זמן רב עד שמעבירים אותם לקבורה.

אשר לקבורה בלילה, הקבורה בלילה איננה אסורה לפי ההלכה. זו עובדה שקל יותר להשיג מתנדבים לעבודה זו בשעות הלילה. היום מחשיך כבר מוקדם, ב-16:30-17:00. האנשים האלה מ"אתרא קדישא" הם מתנדבים, וכאמור הרבה יותר קל להשיג אותם בלילה.

אני רוצה לציין, שהיתה במקום תאורה ולא עשו זאת כגנבים בלילה. אין מה לגנוב, בסך הכול מדובר בקבורה. מה יש לפחד? להיפך, זאת מצווה.

נעמי חזן (מרצ):

אבל זו היתה קבורה של לא-יהודים.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אני הסברתי לך קודם, שהארכיאולוגים לא תמיד נותנים את הנתונים כפי שהיועץ המשפטי לממשלה קבע. ולכן יש לעתים ספק. בבית-העלמין הזה יש חלקה של מסופקים, אולי אלה עצמות של יהודים, אולי אלה עצמות של נוצרים.

לדעת משרדנו, כבוד המת של יהודי, של נוצרי או של כל אחד אחר צריך להיות אותו דבר. לכן, המתנדבים האלה עובדים במסירות וקוברים את העצמות. הם לא מקיימים הלוויות. נאמר לי מטעם "אתרא קדישא", שבעבר הם היו עורכים הלוויות, אבל היום באו הארכיאולוגים ואמרו שהתנאי שלהם הוא שלא ייערכו הלוויות, כדי שלא ייראה כאילו זו הפגנה. לכן, עושים את זה בשקט. מה רצית, חברת הכנסת נעמי חזן? אם העצמות הן של לא-יהודים, האם אנחנו צריכים לזרוק אותן?

נעמי חזן (מרצ):

להיפך, אבל למסור אותן לרשויות המוסמכות של המוסלמים או הנוצרים, כדי שיערכו להם קבורה על-פי דתם ואמונתם.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

מדובר בקברים בני מאות שנים, ולא תמיד יודעים אם מדובר במוסלמי, בנוצרי, או ביהודי. "אתרא קדישא" התנדבה, בגלל הספק, לטפל גם בנושא הזה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תמיד היו בתי-קברות נפרדים לפי הדתות השונות.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

מה את רוצה, שיזרקו אותן?

משה גפני (יהדות התורה):

נניח שאלה עצמות של נוצרים, מי יטפל בזה?

חיים אורון (מרצ):

המתים לא שייכים להפגנות.

משה גפני (יהדות התורה):

העצמות מתגלגלות. הנוצרים יכולים לבדוק את זה?

היו"ר מ' שטרית:

חברים, לא דיון כללי. חבר הכנסת גפני, עוד מעט תהיה לך הזדמנות להשמיע את דברך.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אין ספק שהרגישות שלנו לכבוד הנפטרים גדולה יותר מזו של אחרים. היה לי גם ניסיון אישי בטבריה, כשהיה שם בית-עלמין וראיתי איך מתייחסים האחרים.

שימו לב לכמויות שהארכיאולוגים נותנים. 87 ארגזים דחוסים – בשבוע שמדובר עליו – נתנה רשות העתיקות. אני חוזר, 87 ארגזים דחוסים.

נעמי חזן (מרצ):

אף אחד לא של יהודים, כולם מתועדים ומתויקים.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, זה נראה נושא מאוד מתאים לדיון בוועדה, בשקט, בלי טלוויזיות. זה לא דיון למליאה.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

רבותי, אני רואה שאתם צוחקים על המתים, אתם מתלוצצים על הנושא, אבל זה נושא רציני מאוד, וחברת הכנסת חזן לקחה אותו ברצינות. למה אתם צוחקים?

חיים אורון (מרצ):

אני מתייחס לזה ברצינות רבה, אני לא צוחק.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

תן לי לסיים בכמה משפטים.

עצם העובדה שרשות העתיקות נותנת 87 ארגזים בפעם אחת מדברת בעד עצמה. אתם יודעים מה זה חפירות ארכיאולוגיות, כאשר חופרים אבן אבן. 87 ארגזים זה מאות קברים. אם הם נותנים את זה בפעם אחת, זאת אומרת שבמשך חודשים הם אגרו אותם אצלם. או שהם לא ארכיאולוגים, שכן בדרך כלל אלה חופרים לאט לאט, או שהם עשו כאן חפירה במשך חודשים ואולי שנים, אספו ואספו ואחר כך מסרו בבת-אחת. איך אפשר לדעת כך אם אלה עצמות של נוצרים או של מוסלמים?

לדעתי, הם לא נוהגים לפי החלטת היועץ המשפטי לממשלה, והם שגורמים לכל הנזק. אני חושב שמשדד הדתות, "אתרא קדישא", כל הארגונים הוולונטריים האלה פועלים ממש במסירות, והבית הזה וחברי הכנסת צריכים להעריך אותם. מי שלא יודע לכבד את הנפטרים, בסופו של דבר לא יכבד גם את החיים.

לכן, אני מציע להסתפק בתשובה שלי. לא אכפת לי שהנושא יעבור לוועדה, אבל הייתי ממליץ שתסתפקי בתשובה שלי. אם יהיו בעיות, נוכל להיעזר ולכוון הכול לכבוד החיים ולכבוד המתים.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני סגן השר. הצעה אחרת לחבר הכנסת גפני.

חברת הכנסת חזן, האם את מסתפקת בתשובת סגן השר?

נעמי חזן (מרצ):

לא.

היו"ר מ' שטרית:

הנחתי שלא, לכן מסרתי את רשות הדיבור להצעה אחרת.

חיים אורון (מרצ):

מדוע באמת לא להעביר זאת לוועדה?

היו"ר מ' שטרית:

צריך להצביע על כך. השר מציע להסתפק בדברי התשובה שלו. הוא אמר שאם לא, אז לוועדה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כל-כולי תמיהה על הצגת הנושא על-ידי חברת הכנסת המכובדת נעמי חזן. כולנו יודעים, ולצערנו הרב כולנו עדים למראות הזוועתיים, כאשר יש חלילה פיגועים ואירועים אחרים מהסוג הזה, איך אותם אברכים של "אתרא קדישא" אינם עושים הבחנה בין יהודי לנוצרי ולמוסלמי, אלא מלקטים עצם-עצם ומביאים אותן לקבורה בכבוד הכי גדול. הם היחידים, המתנדבים, שעוסקים בעניין הזה. אף אחד מאתנו אינו מעז לעשות את עבודת הקודש הזאת.

לעמוד כאן במליאת הכנסת, בישראל, ולומר שהם מבזים את המת? הרי יש גבול גם לצביעות, עד כמה אפשר לומר דברים כאלה. הם לא עושים את זה בשביל כסף, הם לא עושים את זה בשביל כבוד. הם מקבלים מכות, הם מקבלים ביזיונות, ולא מקבלים דבר בעד זה. אז לבוא ולהכפיש אותם כך?

אנחנו רואים שכאשר יש חלילה בעיה של ביזוי מת יהודי, נוצרי, מוסלמי, דרוזי, צ'רקסי, לא משנה, הרי הם האנשים שעוסקים בזה. אם אכן את עוסקת בנושא של כבוד המת והבאתו לקבורה –

אברהם פורז (מרצ):

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת פורז, רק דקה.

— — למה לא ציינת, באמצעות מי שנתנו לך את הנתונים, דבר שהכול מודים בו, שבמחסנים של רשות העתיקות מצויות עצמות של יהודים, של ערבים, של דרוזים, של בני כל האומות, ולמה אותן לא מביאים לקבורה, בניגוד לחוק? אז אל "אתרא קדישא" לבוא בטענות?

אני מבקש להסיר את הנושא מסדר-היום. זה לא לכבוד המתים, זה לא לכבוד אותם יהודים יקרים, שעושים מלאכת קודש.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. חברת הכנסת נעמי חזן, האם את מסכימה להעברת הצעתך לוועדה?

קריאה:

לאיזו ועדה?

אברהם פורז (מרצ):

לוועדת העבודה והרווחה.

קריאה:

סגן השר הציע להסיר.

היו"ר מ' שטרית:

סגן השר נמצא פה, הוא יכול לדבר בשם עצמו.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

— — —

חיים אורון (מרצ):

הוא לא יכול להציע — — —

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת אורון, תסלח לי. אדוני סגן השר, מעל הבמה אמרת: אני מציע שתסתפקו בתשובה שלי; אם לא, אין לי התנגדות להעביר לוועדה. זה מה שאמרת. אני מצטט אותך. על כן יש הצעה להסיר.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אני מציע להסתפק בתשובה שלי.

משה גפני (יהדות התורה):

אני שכנעתי את סגן השר.

היו"ר מ' שטרית:

אתם יכולים להצביע איך שאתם רוצים. אבל ההצעה של סגן השר היתה להסתפק בתשובה. אם לא, אין לך התנגדות להעביר לוועדה. זה מה שאמרת, אני מצטט אותך.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אני מציע להסתפק בדברי.

היו"ר מ' שטרית:

אתה רוצה שאני אוציא את הפרוטוקול, סגן השר ביבי. אני מצטער.

על כל פנים, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד העברת ההצעה לסדר-היום של חברת הכנסת נעמי חזן לוועדה – בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא סדר-היום – 7

נמנעים – אין

היו"ר מ' שטרית:

שבעה בעד, שבעה נגד. ההצעה לא הועברה לוועדה, והיא הורדה מסדר-היום.

הצעה לסדר-היום

החקלאות לקראת שנות האלפיים

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו עוברים להצעה הבאה, מס' 1108, הצעתו של חבר הכנסת צבי הנדל, בנושא: החקלאות לקראת שנות האלפיים. רבותי, לפי לוח הזמנים שקבענו לישיבות, בשעה 17:00 היינו צריכים לנעול את הישיבה. תלכו להדליק את החנוכייה בחוץ.

חבר הכנסת גפני, חברת הכנסת חזן, אפשר להתווכח גם במסדרון. את הוויכוח תוכלו להמשיך במסדרון. חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת גפני, חברת הכנסת חזן, אנחנו מפריעים לחבר הכנסת הנדל לדבר.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר מ' שטרית:

אתה רץ להדליק את החנוכייה, חבר הכנסת חיים אורון?

חיים אורון (מרצ):

אתה לא תאמין.

היו"ר מ' שטרית:

אני מאמין, בהחלט מאמין.

צבי הנדל (מפד"ל):

חבר הכנסת אורון, כחבר יישוב חקלאי, אודה לך אם תוכל להישאר עוד דקה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת אורון, אני בהחלט מאמין.

חיים אורון (מרצ):

כל ערב.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת – – –

היו"ר מ' שטרית:

רק שנייה, בבקשה. חברים, חבר הכנסת גפני, חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת אלכס, חברנו עומד על הבמה, וזכותו להשמיע את דבריו בשקט. בבקשה, אדוני חבר הכנסת צבי הנדל.

צבי הנדל (מפד"ל):

תודה, אדוני היושב-ראש.

מגזר ההתיישבות החקלאית הינו מהמגזרים החשובים ביותר, המשלב התפתחות כלכלית וטכנולוגית עם ערכי עבודת אדמה, אחיזה בחבלי המולדת והתיישבות בה. לצערי הגדול, בשנים האחרונות חל פיחות במעמד של ההתיישבות החקלאית.

חייבים לציין, שהתיישבות זו, מעבר לעניין הערכי שלה ונוסף על ההשתרשות ברגבי המולדת בכל חלקי הארץ, בנגב, בגליל – בכל חלקי הארץ מפריחים שממה – יש בה גם חשיבות ביטחונית כלכלית.

במשפט אחד אומר, שכאשר מחיר העגבנייה עולה מאחר שחקלאי ישראל לא רוצים לגדל אותה כי אין פדיון מספיק, 1% של שינוי במדד בגלל עליית מחיר העגבנייה מביא להוצאה של 300 מיליון שקל נוספים למדינת ישראל. לכן חשוב שנדע, שנוסף על הערך שיש לחקלאות מבחינת ההשתרשות בארץ, יש בה גם חשיבות כלכלית בלתי רגילה למדינת ישראל.

נוסף על כך – ואקצר בגלל השעה המאוחרת – יש לעניין הזה גם ערך ביטחוני ממדרגה ראשונה. מדינה מתוקנת צריכה להבין, שיש ערך ביטחוני בלתי רגיל לכך שהמזון שלו היא זקוקה ייוצר בתוך המדינה, כדי שלא תזדקק לאויבים מסביב על מנת לספק מזון לתושביה.

הנושא הזה הוא נושא כבד. אנחנו ביקשנו לייחד לנושא הזה יום אחד בשבוע הבא, קיבלנו אישור של יושב-ראש הכנסת. קיבלתי גם את אישורו להצעת לקיים כאן דיון, ולצערי, שר החקלאות לא יכול היה להגיע. מפאת חשיבות הנושא, אני מבקש לקיים יום דיון בנושא: החקלאות לקראת שנות האלפיים. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת צבי הנדל. מאחר שנציג הממשלה איננו כאן, אנחנו מקבלים, כמובן, את הצעתו של חבר הכנסת צבי הנדל לקיים על הנושא דיון במליאה. היושב-ראש יקבע כמובן את סדר-היום ויחליט באיזה יום ייכלל הנושא.

ובכן, רבותי, אנחנו מצביעים על ההצעה. מי בעד ומי נגד הכללת הנושא בסדר-היום של מליאת הכנסת – אבקש להצביע.

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

אני קובע, כי ברוב של ארבעה, אפס נמנעים ואפס מתנגדים, הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת צבי הנדל בנושא החקלאות לקראת שנות האלפיים תידון במליאת הכנסת במועד שיושב-ראש הכנסת יקבע אותו.

רבותי, בזאת אני נועל את ישיבת הכנסת ומאחל לכולכם חג שמח. הישיבה הבאה של הכנסת תהיה ביום שני, ו' בטבת התשנ"ז, 16 בדצמבר 1996, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:18.